

Täysistunto

Keskiviikko 9.1.2019 klo 14.06—19.54

Täysistunto alkoi klo 14.06. Täysistunto päättyi klo 19.54.

Puhetta johtivat puhemies Paula Risikko (14.06—16.00), ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen (16.00—17.59) ja toinen varapuhemies Tuula Haatainen (17.59—19.54).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi arvonlisäverolain 85 a §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 303/2018 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

14.06 **Valtiovarainministeri Petteri Orpo** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Erittäin mielelläni esittelen eduskunnalle hallituksen esityksen, jossa ehdotetaan, että sähköisiin kirjoihin ja sanoma- ja aikakauslehtiin sekä lehtien irtonumeromyyntiin sovellettava verokanta alennetaan 24 prosentista 10 prosenttiin. [Eduskunnasta: Vihdoin-kin!] Eli tämän kauan odotetun muutoksen jälkeen sähköisiin julkaisuihin sovellettaisiin samaa arvonlisäverokantaa kuin painettuihin julkaisuihin. Vastaavasti neutraalisuussyistä myös lehtien irtonumeromyyntiin sovelletaan tätä alennettua 10 prosentin verokantaa.

Oli kovan työn takana saada Euroopan unionissa tämä muutos läpi, mutta laajalla vaikuttamisella tämä onnistui. Hallitus katsoi tämän asian alan kehittymisen ja digitaalisten sisältöjen kehittymisen kannalta ja sitä kautta jälleen kerran taas muun muassa työllisyyden ja työpaikkojen syntymisen kannalta niin tärkeäksi, että tämä valmisteltiin nopeassa aikataulussa kotimaiseen lainsäädäntöön.

Tarkoitus on, että laki tulisi voimaan jo ensimmäinen heinäkuuta 2019.

Puhemies Paula Risikko: Lähdetään debatilla liikkeelle, ja ensimmäisen debattipuheenvuoron käyttää edustaja Lohi.

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

14.08 **Markus Lohi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan ihan aluksi kiittää tästä erinomaisesta esityksestä.

Tiedämme, että printtimedia on ollut jo toistakymmentä vuotta, voisi sanoa, murroksessa. Erityisesti sanomalehtien tilausmäärät pienenevät, myös mainostulot pienenevät, ja samaan aikaan pyritään tässä murroksessa kuitenkin pärjäämään niin, että on pyritty sähköisiä sanomalehtiä, näköislehtiä, lisäämään ja niitä markkinoimaan. Mutta samaan aikaan meillä on netissä paljon tarjolla ilmaista tietosisältöä, monen tasoista, ja varmasti on aiheellista olla huolissaan myös siitä, että me pystymme Suomessa ylläpitämään tasokasta, toimitettua uutisaineistoa, journalismia ja sillä tavalla myös laadukkaita sanomalehtiä tuolla verkossa, ja sen takia minusta tässä kokonaistilanteessa tällainen esitys, joka nyt tuodaan eduskuntaan, on erittäin tarpeellinen ja hyvä, ja toivottavasti se myös tuo helpotusta tälle alalle.

14.09 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä on hieno asia, ja tämä on ollut pitkä vääntö. Kiitos siitä ministeri Orpolle ja koko hallitukselle. 24 prosentista alvi pudotetaan nyt samaan kuin painetuissa lehdissä eli tuohon 10 prosenttiin. Se on tärkeä asia meidän lehdillemme ja myös kirjoillemme, jotka siirtyvät kovaa vauhtia sähköisiksi.

Mutta tämä on tärkeää myös lukiolaisille: Me vuoden alussa otimme käyttöön Suomessa oppimateriaalilisen myös lukiolaisille, joiden oppikirjakustannukset ovat jopa 2 000 euroa. Tämä on aika tervetullut uudistus myös meidän nuorille opiskelijoillemme. Toivotaan, että tämä alennus menee myös heidän oppikirjojensa hintoihin ja tällä tavalla madaltaa meidän opiskelijoidemme kustannuksia, jotka ovat siis lukiossa jo tällä hetkellä pelkästään oppikirjojen osalta tuon 2 000 euroa. Eli hieno uutinen myös suomalaisille opiskelijoille.

14.10 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä lakiesityksestä varmasti myös oppositiosta käsin voimme kovasti iloita. Tämä on ollut yhteinen tavoitteemme, ja on erittäin tärkeää nähdä, että tämä esitys on tänään täällä. Siitä ihan vilpittömästi sanon kiitos ministerille, että tämä ripeästi valmisteltiin nyt, kun EU:ssakin tarvittavat muutokset saatiin aikaan. Tämä on kannatettava esitys.

Kaiken kaikkiaan kiinnittäisin huomiota tähän toimintaympäristöön, missä tälläkin hetkellä suomalainen media elää. On hyvin tärkeää, että pystymme tässä haastavassa ympäristössä ja maailman myllerryksessä turvaamaan riippumattoman ja laadukkaan median tulevaisuuden, oli se sitten Yleisradion tulevaisuus tai kaupallisen median toimintaedellytykset, ja tämä arvonlisävero, ja tässä tapauksessa digialvi, on hyvin tärkeä keino siinä.

Pyytäisin ministeriä muistamaan myös aikanaan lehdistöasiain neuvottelukunnan työn tuloksena tulleet selvitysmies Tuomas Harpin näkemykset siitä, että jatkossa voisi pohtia koko tämän kaupallisen median ja muun median arvonlisäverokysymystä yhteisnäkemyksessä arvonlisäverojärjestelmän kehittämisen kanssa niin, [Puhemies koputtaa] että olisiko syytä mennä kokonaisuudistukseen, [Puhemies koputtaa] jossa koko alvi olisi vieläkin alempi.

14.12 **Toimi Kankaanniemi ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun Ahon hallituksessa 90-luvun alussa luotiin tämä arvonlisäverojärjestelmä, niin siinä yhteydessä paperiset julkaisut pantiin alempaan arvonlisäverotasaan. Silloin ei vielä ollut tätä

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

sähköistä maailmaa, mikä tänä päivänä on. Jos olisimme silloin sen tienneet, olisimme varmasti tämän uudistuksen tehneet. Mutta nyt on tietysti oltava tyytyväinen ja iloinen ja on syytä kiittää hallitusta, että vihdoinkin tämä esitys on täällä käsittelyssä — aivan kyllä tämän vaalikauden lopulla, eli olisi voinut nopeamminkin tulla. Tämä on ollut esillä monien aloitteiden ja toimenpiteiden toimesta tässä menneinä vuosina, mutta hyvä edes nyt. Seuraavan hallituksen kaudella pääsee voimaankin.

14.13 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jokainen hallitus tekee sekä hyviä että huonoja päätöksiä, niin tämäkin. Ehkä pikkuisen enemmän on ollut niitä huonoja päätöksiä, mutta nyt kun on hyvän esityksen kohta, niin siitä on syytä myös antaa kehuja ja varsinkin tässä tilanteessa, kun luulen, että tänään myöhemmin illalla tulee vähän muitakin kuin kehuja opposition suunnalta hallitusta kohtaan, kun aletaan sote-soppaa hämmentämään.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä on ollut pitkän aikaa ongelma, ja tässä voi sanoa, että missä EU, siellä ongelma. Koko 2010-luvun ajan ollaan yritetty ratkaista EU:n suuntaan tätä näin. Suomella on ollut selkeä tahto, ja edellisen hallituksen aikana pohdittiin jopa, että mitä jos alennettaisiin vaan tätä arvonlisäverokantaa ja jouduttaisiin EU-tuomioistuimeen, mitä ymmärtääkseni esimerkiksi Ranska on tehnyt. Meillä pitää olla välineneutraali arvonlisävero, eli ei voi olla niin, että riippuen siitä, mitä välinettä käyttää, samalla palvelulla on erilainen arvonlisävero. Sen vuoksi tämä on tietysti erittäin tärkeä kirjojen ja lehtien osalta mutta minun mielestäni myös periaatteena, että tätä edistetään, ja sen vuoksi on hyvä, että tämä on nyt tuotu pikaisesti eduskunnan käsittelyyn, [Puhemies koputtaa] kun lopulta vuosien työn jälkeen on saatu tämä asia eteenpäin.

14.14 Mikko Alatalo kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Todellakin, tämä on hyvin tärkeä asia, että digitaalisten lehtien arvonlisävero laskee. Tätähän on tosiaan taisteltu vuosia myös EU:ssa, ja on ollut vähän ymmärtämättömyyttä. Se on tärkeä asia siinä mielessä, että suuri kriisi on kyllä tällä hetkellä mediamaailmassa. Kaupalliselta puolelta on tavallaan myös osoitettu sormea Yleisradion suuntaan, että tämä olisi jotenkin niin kuin Ylen vika, kun yksi voi toimia näin hyvin kuin käenpojan lailla. Tosiasia on se, että suuret kansainväliset toimijat, YouTubet, Googlet ja niin edelleen, ovat vieneet paljon rahaa medialta. Sitä ongelmaahan tässä ei pystytäkään poistamaan, mutta jos tämä veronalennus voi edes jonkun verran elvyttää nimenomaan median, printtimedian ja myös digitaalisen median, lehtien toimintaa, niin olisi hyvä näin.

Täytyy sanoa, että suomalainen media ei ollut oikein valmistautunut tähän digitaalipuoleen hyvin alussa, ja nyt toivottavasti myös ansaintalogiikka saadaan toimimaan.

14.15 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On todella hienoa, että vihdoinkin EU-tasolla tämä asia saatiin vietyä läpi. Veroasianahan se vaati yksimielisyyttä, ja siellä tietysti sitten muutama maa pystyi tätä asiaa jarruttelemaan.

Tämä digilehtien ja digisisältöjen arvonlisäveron lasku samalle tasolle kun printtien on totta kai tämmöinen tietynlainen oikeudenmukaisuuskysymys — on kysymys samasta sisällöstä — mutta niin kun täällä on useampi kollega sanonut, niin tässä median murroksessa kyllä myöskin on nähtävissä se, että on hyvä, että pystytään tukemaan toimitettuja aineistoja, pystytään tukemaan sellaista mediaa, joka haluaa työssängään noudattaa journalistisia ohjeita. Siinä mielessä kun katsotaan, mitä kaikkea tuolla verkossa liikkuu, minkälaisia

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

valeuutista ja muuta siellä pyöritetään, niin kyllä tämän esityksen takana tosiaankin voi täysin olla, ja tämä on äärimmäisen tärkeää. On vaan harmillista, että näinkin kauan tämän asian eteenpäinvieminen vei aikaa.

14.16 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten jo eilen sainoin, olen tässä valmistautunut henkisesti toivottamaan valtiovarainministerille erittäin hyvää alkanutta vuotta tämän kehuttavan ja erinomaisen esityksen johdosta.

Edustaja Viitanen oli tuossa liian vaatimaton todetakseen, että se oli ministeri Viitanen, joka teetti selvityksen sanomalehdistön tulevaisuudesta, joka jo neljä vuotta sitten näytti haasteelliselta, ja näinä trumpokratian ja putinokratian aikoina on osoittautunut entistä tärkeämmäksi, että vapaa lehdistö ja laajemmin myöskin suomen kieltä, äidinkieltämme, viljelevä kulttuuri saavat ansaitsemaansa tukea. Eli näin muodoin ei ole mitään muuta kuin kiitettävää. Ja puolustan hallitusta oppositiota vastaan sanomalla, että nopeammin tätä ei varmaankaan olisi voinut toteuttaa, kun 6. päivä marraskuuta EU:ssa saatiin tämä päätös aikaan, että näin voidaan menetellä, ja nyt meillä on jo tämä esitys käsissämme, [Puhemies koputtaa] niin että kiitän hallitusta lisäksi myös ripeydestä.

14.17 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministeri Orpolle asian eteenpäin viemisestä nopeasti ja taistelusta asian mahdollistamiseksi EU:ssa. Tässä on monta näkökulmaa. Lukutaidon kehittyminen on yksi sellainen näkökulma. Viimeisten tulosten mukaan lukutaito on Suomessa lähtenyt vähän alaspäin liukumaan, ja toivottavasti tällä on myönteisiä vaikutuksia myös siihen. Tällä on myös yhteys sananvapauksen. Ja täällä on puhuttu siitä, että verkossa liikkuu monenlaista tavaraa, ja mitä parempi medialukutaito ja lukutaito ylipäätään ovat, niin sitä suurempi mahdollisuus kansalaisilla on etsiä luotettavaa tietoa ja medially on parempi mahdollisuus myös taloudellisesti kilpailla markkinoilla niin, että toimittajat pystyvät tekemään kunnon aineistoa.

Mitä katselin tässä hallituksen esitystä, niin ympäristövaikutuksia siellä ei ole erikseen arvioitu. Olettaisin, että tällä on yhteyttä myös niihin niin, että mitä vähemmän me painamme tavaraa, mitä enemmän sitä liikkuu digitaalisessa muodossa, sitä enemmän sillä on myös myönteisiä ympäristövaikutuksia.

14.18 Simon Elo sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minkä tahansa veron laskeminen 24 prosentista 10 prosenttiin on merkittävää, ja siksi tämä varmasti kiitosta saa. Niin paljon tulee tyytyväistä hyrinää opposition suunnalta, että pitäisi ihan tallentaa, jotta vaikeampina päivinä voisi sitten kuunnella tuota kotosalla. [Välihuutoja] — Tallennetaan, tallennetaan.

Edustaja Harakka sanoi tässä erittäin olennaisen kysymyksen: suomen kielen aseman edistämisen ja puolustamisen. Kukaan muu ei niitä voi tehdä kuin suomalaiset itse. Me olemme pieni kielialue, pieni markkina. Tämä auttaa hyvin paljon myös niitä pieniä kustantamoja, pieniä yrittäjiä, jotka julkaisevat suomenkielistä kirjallisuutta ja lehtiä. Tällä on siis hyvin merkittävä kulttuurinenkin puoli, ja sen takia oli myös tärkeää ottaa esille oppimateriaalilisä, jonka tässä edustaja otti esille ja jota ovat myös kulttuuriministeri ja opetusministeri ajaneet hyvin vahvasti. Tällä on myös vaikutusta muihinkin kysymyksiin, kokonaisuudessaan sivistykseen, ei pelkästään siihen, että arvonlisäverokanta laskee, vaan tällä on myös hyvin vahva sivistyksellinen merkitys.

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

14.19 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt toteutuu perussuomalaisillekin tärkeä hallitusohjelman kirjaus. Tietenkin digilehtien laittaminen arvonlisäverossa samalle tasolle printtimedian kanssa on kaikin puolin kohtuullista ja kannatettavaa. Perussuomalaisista on aika tärkeätä, että suomalaisia kannustetaan lukemaan. Kuitenkin lukeminen tuo elämyksiä ja se tuo tietoa. Medialukutaito on tärkeämpää nykymaailmassa kuin koskaan aiemmin. Toivottavasti tämä lehtiala ja Suomen kirjallisuusala saavat tästä pientä lisäpotkua ja kuluttajatkin löytävät nyt sitten nämä digilehdet entistä paremmin.

14.20 Eero Suutari kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen osaamisen, kasvun ja työllisyyden kannalta tämä on hyvä asia mutta myös lasten lukemisen kannalta. Täytyy kiittää ministeri Orpoa ripeästä toiminnasta, kun tämä asia oli aikaisemmin kiinni myös EU-lainsäädännöstä.

Todellakin tämä on nopeasti tehty ja hyvä asia sinänsä. Tämä vähentää meidän maksullisen, luotettavan median tulevaisuuden ongelmia verrattuna esimerkiksi printti-, paperikustannuksiin tai -veroihin, ja meillä on edessä todennäköisesti parempi tulevaisuus myös tietopohjaisessa kirjallisuudessa.

14.21 Maria Tolppanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on todellakin erittäin kannatettava aloite, mitä nytten tässä käsitellään. Tietysti toivoisin, että pääsimme vielä alemmas eli nollakantaan näissä asioissa. Tiedän, että se lieenee aika ison työn takana, jotta sinne mennään. Mutta kysymys on siitä, että saadaan objektiivista tietoa, pystytään välittämään objektiivista tietoa, pystytään myöskin hyökkäämään erilaisia kyberhyökkäyksiä vastaan, jotka koskevat nimenomaan tiedottamista, ja pystytään sitten myöskin tunnistamaan väärä tieto ja oikaisemaan se tieto tarpeeksi nopeasti. Toivottavasti tämä antaa lisää virtaa meidän sanomalehdistöllemme ja meidän lehdistöllemme ylipäätänsä toimia myös verkossa ja viedä asioita eteenpäin, tuoda oikeaa tietoa, tuoda sellaista tietoa, mitä suomalaiset tarvitsevat.

Erittäin hyvä ja kannatettava asia. — Kiitoksia.

14.22 Esko Kiviranta kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn hallitukselle esitettyihin vuolaisiin kiitoksiin, jotka ovat aika harvinaisia tässä salissa. On erittäin perusteltua, että painettujen julkaisujen kanssa saman lukusisällön tarjoaviin sähköisiin julkaisuihin sovelletaan samaa alennettua verokantaa. Kysymys on veroneutraalisuudesta tai, niin kuin hallituksen esityksessä sanotaan, myöskin välineneutraalisuudesta. Hallituksen esitys tuli varsin ripeästi, jo 13. joulukuuta — silloin se saattoi jäädä joiltakin huomaimattakin — ja EU-neuvosto teki oman päätöksensä 6. marraskuuta. Tässä oli erittäin ripeää toimintaa.

On myös tärkeää, että irtolukemyyntiin sovelletaan samaa verokantaa kuin tilattuihin sanoma- ja aikakauslehtiin. Se on ihan asiallinen muutos myöskin.

Puhemies Paula Risikko: Täällä on noin kymmenkunta vastauspuheenvuoroa, jotka ehditään tässä ottaa. Sen jälkeen ministerin vastaus ja siirrymme toiseen teemaan.

14.23 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Moniarvoinen tiedonvälitys tänä päivänä vaatii kyllä puolustajansa, ja lainsäätäjän, yhteiskunnallisen päät-

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

täjän pitää tehdä oma työnsä, jotta Suomessa säilyy monipuolinen ja myös moniääninen tiedonvälitys. Se koskee yhtä hyvin Yleisradion toimintaa kuin kaupallisen television uutistoiminnan turvaamista ja kuin nyt tässä tapauksessa myös sitten digitaalisen tiedonvälityksen toimintaolosuhteiden parantamista. Tässä suhteessa tämä on ollut meidän kaikkien yhteinen toive, ja on syytä yhtyä näihin kiitoksiin ministeri Orvolle ja hallitukselle.

Otan kuitenkin sitten kaksi lisänäkökohtaa esille. Ensimmäinen koskee sitä, että olisi varmaan perusteltua nyt katsoa, miten tämä välittyy hintoihin. Mehän tiedämme, että välillä käy niin, että kun veroja lasketaan, niin se ei välitykään kuluttajalle hintoihin. Ja nyt oletan, että tähän kannattaisi liittää jatkotyö, jossa katsotaan, että tämä välittyy hintoihin ja sitä kautta aidosti lisää myös joukkotiedotuksen käyttömahdollisuuksia.

Toinen asia koskee Postin hinnoittelua painettujen lehtien osalta. [Puhemies koputtaa] Se on suuri dilemma, että Posti ei pysty tänä päivänä siihen samaan palvelutasoon hinnoissa [Puhemies koputtaa] kuin mitä aikaisemmin on ollut.

14.24 Arto Satonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin onnittelet valtiovarainministerille siitä, että tämä asia on vihdoinkin saatu EU-pöydästä eteenpäin. Kuten salista on kuultu, niin täällä on jo pidempään ollut vahva tahto tätä viedä.

Täällä on paljon puhuttu myös riippumattomasta tiedonvälityksestä. Täytyy kyllä sanoa, että kyllä maakuntalehdistö yhdessä tietysti Yleisradion ja kaupallisen tv-toiminnan kanssa on suomalaisen tiedonvälityksen selkäranka, ja tässä oltiin jo kyllä sellaisessa vaiheessa, että meidän maakuntalehdistön tilanne oli varsin huolestuttava. Nyt tietysti tilanne on jonkin verran parantunut, kun talouskasvu on ylipäättään tuonut lisää tuloja, mutta edelleen sitä haastetaan voimakkaasti myöskin kansainvälisten jättien, kuten Googlen ja Facebookin ja muiden toimesta, joten on ihan välttämätöntä, että se, mitä voidaan tehdä maakuntalehtien aseman vahvistamiseksi, tehdään. Ja tämä on juuri se, mitä nyt on tehty, jotta he saavat digipuolelta korvausta printtien alenevalle määrälle.

14.26 Silvia Modig vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Näihin kiitoksiin on helppo yhtyä.

Suomalainen mediakenttä on mielestäni laadukas, ja se on edelleen murroksessa, jopa ahdingossa, minkä digitalisaatio on tuonut mukanaan. Printtiin nojannut ansaintalogiikka ei enää toimi, ja toimituksissa, siellä, missä se laadukas journalismi tehdään, se on näkynyt vähentyvinä resursseina, yt-neuvotteluina ja vähentyvinä voimavaroina tehdä sitä työtä.

Toimiva mediakenttä on moniääninen ja monipuolinen, ja toimiva mediakenttä on demokratian edellytys, ja sen takia näinä valeuutisten aikoina, näinä polarisoituneen keskustelun aikoina tämä on erittäin tervetullut lisä, joka toivottavasti heijastuu sinne toimituksiin ja antaa siellä paremmat mahdollisuudet tehdä laadukasta journalismia ja siten ylläpitää meidän laadukasta kansalaiskeskustelua.

14.26 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maailma on siirtynyt ja toimintaympäristö on siirtynyt yhä enemmän verkkoon, myös lasten ja nuorten maailma, ja on tärkeitä, että lapset edelleenkin lukevat paljon. Tällä uudistuksella saadaan digitaalinen lukeminen ja myöskin printtilukeminen samalle viivalle ja se ei ole enää siitä kiinni, ettekö sitä olisi saatavilla. Hyvä uudistus.

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

Samoin opetusmateriaalikustannukset tätä kautta toivottavasti saadaan laskettua ja sitä kautta myöskin koulutuksen kustannuksia vähennettyä. Tässä pitää huolehtia tietenkin siitä, että ne alennukset menevät myöskin sinne hintoihin.

Valtiovarainministeri Orpoa täytyy kiittää tästä erittäin nopeasta prosessista. On hienoa, että ollaan saatu näin nopealla aikataululla tämä muutos, joka oli kuitenkin EU-tasoinen ja Suomi-vetoinen, ja tästä on hyvä lähteä myöskin EU-puheenjohtajakauteen ja osoittaa, että Suomi on opetuksen kärkimaa.

14.28 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksiin minäkin yhdyin, eikä se ollenkaan väsyttä — toivotaan, että edustaja Harakka ei aivan uuvu tästä hallituksen kehumisesta. [Timo Harakka: Jaksaa jaksaa!]

On aika vähän näitä kansallisia veroinstrumentteja, joilla voimme parantaa tätä sisäistä kauppaa ja laskea hintoja, niin että kansalaiset saavat siitä heti hyötyä. Niin kuin tässä esitystekstissä hyvin kuvataan, vain muutamia tällaisia mahdollisuuksia on, ja tämänkin eteen, joka nyt tapahtuu, on jouduttu tekemään kovasti töitä. Tämä on myös ilmastoteko, ekoteko, josta toivotaan, että tulisi jonkinlainen esimerkki siitä, miten käytännönläheinen tällainen asia voi olla.

Toinen tällainen hyvä arvonlisäveroa alentamalla hyödyttävä asia olisi elintarvikkeiden kokonaisuudessa sen tarkastelu, kuinka korkeana siellä arvonlisäveroa kannattaa pitää [Puhemies koputtaa] vai olisiko aihetta pitkäjänteiseen ruuan arvonlisäveron laskemiseen. Siitä kaikki hyötyisivät.

14.29 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitusta pitää kiittää silloin, kun aika on. Joskus siihen on aihetta, tänään on. Kiitos. Tässä hallituksen esityksessä sähköisten kirjojen, sanomalehtien ja aikakauslehtien alvi muutetaan 24 prosentista 10:een. Tämä on oikeudenmukainen päätös.

Mutta hallitukselle vielä terveisiä: Tässä on hyvä esimerkki siitä, että joskus saadaan nopeitakin hyviä päätöksiä aikaan, jos halutaan. Perussuomalaiset ovat erittäin mielissään siitä, että tämän esityksen myötä tuetaan suomalaista kulttuuria, lukemista ja suomen kieltä.

14.29 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä hallituksen esityksestä voisi sanoa, että vihdoin. Tein tästä jo vuonna 2013 lakialoitteen, ja se keräsi jo silloin lähes 100 nimeä. Harmittavaa kyllä, edustaja Harakka, silloin nimenomaan demarit olivat sankoin joukoin poissa tästä, [Eero Heinäluoma: Piti politisoida tämäkin! — Välihuutoja vasemmalta] ja siitä johtuen jouduimme tekemään tästä hallitusohjelmakirjauksen, jonka jälkeen tämä sitten lähti eteenpäin.

Erityisesti haluan kiittää ministeri Orpoa siitä väsymättömästä työstä, jota hän joutui tekemään nimenomaan EU:n piireissä, jotta tämä asia eteni. Oikeastaan kysymykseni kuuluu, kun Tšekki piti panttivankinaan oikeastaan monta vuotta tätä digialvia, voiko näitä pelisääntöjä jossain vaiheessa sielläkin päässä selventää, koska ei ole oikein, että tämmöistä pysytään pitämään pankkivankina vuosia, kun asialla on niin suuri, laaja, tahto.

Puhemies Paula Risikko: Edustaja Harakalla oli joku tosi tärkeä.

14.30 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Eivätkö nämä keuhut nyt kerta kaikkiaan kelpaa hallitukselle? Eikö nyt kerta kaikkiaan voi olla yksi asia,

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

josta tämä sali on yksimielinen ilman, että tästäkin nyt yritetään vielä nyhtää yhtäältä poliittisia irtopisteitä tai toisaalta vielä leimata jotakuta tämän vastustajaksi?

Esimerkin luontoisesti Yle-työryhmässä kaikki poliittiset puolueet olivat sitä mieltä, että digitaalisen arvonnalisäveron alentaminen olisi perusteltua. Kaikki puolueet. Edellinen hallitus tutki asiaa, ja kaikki ovat olleet tästä samaa mieltä, ja nyt kun on kiitoksen aika ja sen sadonkorjuun aika, kun olemme siinä pisteessä, että voimme edistää totuuspohjaista journalismia taistelussa harhoja ja harhaanjohtavaa journalismia vastaan sekä edistää suomenkielistä sivistystä, mitä voimme täällä kannattaa kaikki yksimielisesti, niin koetetaan nyt nousta tämän tilanteen tasalle ja pienelle juhlatuulelle näin vuoden alkajaisiksi.

Puhemies Paula Risikko: Nyt otetaan tähän ainoastaan viisi henkilöä ja sen jälkeen ministeri vastaa ja sen jälkeen mennään seuraavaan, eli nämä henkilöt ovat Hoskonen, Turunen, Meri, Multala ja Stefan Wallin. — Kerkesikös Stefan lähteä? Valitettavasti. — Edustaja Hoskonen.

14.32 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä edustaja Harakan kiitokset ja kehut mainiosti kelpaavat allekirjoittaneelle, lämpimät kiitokset siitä. Merkitsen tämän kuitenkin poliittisessa historiassa sellaiseksi teoksi, jolla katsotaan olevan tämmöistä rajat ylittävää liennytyshenkeä — se on erittäin positiivinen puheenvuoro näin uuden vuoden aluksi. Todellisen työnhän tietenkäin ovat tehneet ministeri Orpo ja Sipilän hallitus tässä asiassa. Se on ollut pitkää vääntöä. Tiedän sen, tuon EU-politiikan, se joskus on varmaan aika pitkäpiimäistä touhua.

Mutta edustaja Heinäluomalle mielestäni antaisin isot kiitokset sen takia, että hän nosti esille tämän lehtien jakeluun liittyvän ongelman — sekin liittyy tähän mediaan. Digitaaliset tiedotteethan leviävät nyt silmänräpäyksessä ympäri maailmaa, kun halutaan, mutta jaetusta paperilehdestä ja painotuotteista yleensä Posti perii tänä päivänä esimerkiksi paikallislehdistä ja maakuntalehdistä sellaisia jakelumaksuja, että nämä lehdet ovat todella, todella suurissa taloudellisissa vaikeuksissa. Se kaventaa tiedon jakamisen tasoa ja ennen kaikkea yhteiskunnallisen vaikuttamisen mahdollisuutta, ja se on tämän yhteiskunnan kannalta iso juttu, [Puhemies koputtaa] ja sen tulisi olla seuraavassa hallitusohjelmassa mukana.

14.33 Kaj Turunen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin yhdyin niihin kiitoksiin, mitä tässä valtiovarainministeri Petteri Orvolle on satanut. Kankaanniemi arvosteli tässä tätä aikataulua, että nyt vasta eduskunnassa, mutta totuushan on, että tämä piti ensin neuvotella siellä EU:ssa, ja niin kuin ollaan tässä nyt kuultukin, se neuvottelu on ollut aika pitkäpiimäistä ja vaikeata. Mutta kun se neuvottelu on saatu päätökseen, niin hyvin nopealla aikataululla valtiovarainministeri tämän ehdotuksen on sitten eduskuntaan tuonut.

Samoin kuin edustaja Hoskonen tässä nostan myöskin esille tämä huolen, minkä edustaja Heinäluoma ensimmäisen kerran toi esille. Nimenomaan sen palautteen pohjalta, mitä tuolta maakunnista on ympäri Suomea tullut, varsinaisesti ja erityisesti nimenomaan nämä pienet ilmaisjakelulehdet ja pienten kuntien tilauspohjaiset pienet lehdet ovat vaikeuksissa tämän jakelun hinnoittelun vuoksi. Koska kilpailua ei ole, silloin Posti on perinteellisesti määritellyt sen hinnan, [Puhemies koputtaa] minkä se iskee, ja sillä sitten on jaettu, [Puhemies: Aika!] ja tämä on kyllä aiheuttanut tuskaa.

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

Puhemies Paula Risikko: Edustajat Meri, Multala, Haavisto ja sitten ministeri. — Edustaja Meri.

14.34 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset jakavat ajatuksen, että monipuolinen ja moniääninen media on tärkeä, ja toivon, että tämä kannustaa myös uusia yrittäjiä alalle.

Keskustelimme eilen myös kokoontumisvapaudesta, mahdollisesta ilmoitusajan muuttamisesta, sananvapaudesta ja mielipiteenvapaudesta, ja siihenhän tämä liittyy — tiedon välittämiseen, ajatusten välittämiseen ja ihmisten mielipiteiden levittämiseen. Olemme keskustelleet myös vaalivaikuttamisesta, ja se on tärkeä aihe, puolesta ja vastaan.

Eilen otin esille sen — en saanut siihen vastausta ja toivoisin, että jossain vaiheessa hallituksen puolelta saisin — onko meillä kampanjoita puheen puolesta. Meillä on tällä hetkellä paljon tehtäviä liittyen siihen, miten me oikeastaan vähän pelkäämme ihmisten puhetta. Toivoisin, että hallitus vastaisi siihen, miten ennen vaaleja meillä olisi mahdollisimman monipuolinen ja moniääninen verkko, missä ihmiset voisivat puhua, koska nyt tuntuu, että sitä rajoitetaan.

14.35 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itsekin yhdyin näihin kiitoksiin, joita tässä salissa on runsaasti jaeltu erityisen ripeästä toiminnasta ministeri Orpolle, joka on jo lokakuussa saanut neuvoteltua tämän mahdollisuuden laskea digialvia ja jo heti joulukuussa tuonut esityksen tänne eduskuntaan, ja nyt me siitä keskustelemme täällä.

Erityisen paljon iloitsen tästä sen vuoksi, että nyt saamme tasapuolisemmat kilpailuedellytykset painetulle ja digitaaliselle materiaalille, ja uskon, että sillä on mahdollisuudet laskea muun muassa oppimateriaalien kustannuksia. Toisaalta myös, kuten tässä jo aiemmissa puheenvuoroissa on tuotu esille, lukeminenkin on siirtynyt paljon nykypäivänä digimateriaaleihin, ja uskon, että tällä on myös lukemista edesauttava vaikutus. Erityisesti lapset ja nuoret pitävät nykyään puhelinta kädessään jatkuvasti, ja olisihan se hienoa, jos sieltä myös katsottaisiin muuta kuin videoita, käytettäisiin nyt sitä mahdollisuutta enenevässä määrin myös digitaalisten kirjojen lukemiseen.

14.36 Pekka Haavisto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myöskin vihreiden puolelta kiitokset ministeri Orpolle ja hallitukselle. Tämä on tärkeä asia, josta on pitkään puhuttu, ja on hienoa, että se on nyt saatu maaliin. On tärkeää, että digimateriaali on kilpailukykyinen printtimateriaalin kanssa, ja kun monet kuluttajista ovat siirtyneet digikirjoihin ja lukemaan muutenkin digituotteita, niin on hyvin tärkeää, että siellä tällainen toimitettu, sisällyksekäs aineisto on myöskin kaikkien saatavilla.

Ehkä tässä yhteydessä haluan sanoa, että tämä ei varmaan vielä poista meidän sanoma- ja aikakauslehdistön kokonaistuskaa eikä ehkä tätä digipuolenkaan ansaintalogiikan tuskaa, joka on ollut aikamoinen, kun tätä ilmaismateriaalia ja kansainvälisesti tuotettua materiaalia on niin paljon saatavissa. Varmasti pitäisi miettiä vielä seuraaviakin toimenpiteitä, millä juuri tämä täällä kaivattu monipuolinen sanoma- ja aikakauslehdistö Suomessa säilyy ja suomen kieli säilyy elinvoimaisena mutta myöskin ennen kaikkea mielipiteiden kirjo ja ilmaisuvapaus säilyvät vahvoina kotimaisissa kanavissa.

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

Puhemies Paula Risikko: Ja sitten ministeri. Riittääkö minuutti? [Petteri Orpo: Jos kaksi?] — 2 minuuttia, selvä.

14.37 Valtiovarainministeri Petteri Orpo: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos eduskunnalle kiitoksista, kyllä sen kiittelyn kesti. Ainakin minä koen, että tässä on itselläni ministerinä toimiessa ollut koko eduskunnan vahva tuki. Suuressa valiokunnassa asiaa on käyty lukemattomat kerrat läpi, ja joka kerta yksimielisen kannustuksen olen sieltä saanut Brysselin matkoille. Hyvä, että tämä ratkesi.

Meidän mediakenttämme on todellakin suuressa murroksessa, ja siitä tämä tarve tulee niin suureksi. Muutos on kohti digitaalisuutta, pois paperilehdistä ja painetusta mediasta kohti digitaalisia sisältöjä. Kun se paine on näkynyt siinä, että meidän mediatoimijamme ovat olleet taloudellisesti tiukoilla, niin toivotaan, että tämä tuo sitä kaivattua liikkumavaraa sinne, jotta voidaan panostaa aidosti digitaalisten sisältöjen kehittämiseen ja sitä kautta pitää huolta siitä monipuolisesta ja tärkeästä mediasta ja sananvapaudesta ja laadukkaasta mediasta, mitä me kaikki täällä kaipaamme.

Tässä oli minusta aivan oikeita asioita ja huolia, mitä pitää seurata. Minusta jo ihan näin vero-opillisesti kannattaa seurata, mitkä ovat tämän uudistuksen dynaamiset vaikutukset. Monessa veropäätöksessä me niitä pohdimme ja debatoimme, mutta meillä on nyt hyvä keissi, joka kannattaa katsoa. Miten digitaalisten sisältöjen tuotanto lähtee kehittymään? Tuleeko siinä selkeä nykäys? Toivon, että nyt mediayhtiöt, jotka tätä ovat toivoneet ja ajaneet, vastaavat huutoonsa siltä osin.

Voidaan myöskin katsoa verokertymää. Me olemme arvioineet, että tämä vähentää verotuloja alussa noin 28 miljoonaa vuositasolla. Katsotaan, miten kertymät sitten todella lähtevät menemään.

Tämä Posti-kysymys ei suoranaisesti kuulu allekirjoittaneen rooteliin. Tähän asiaan ehkä kuitenkin on sillä tavalla pakko kommentoida, että kyllä meidän täytyy huolehtia siitä, että postinjakelu, lehtien jakelu koko maassa on mahdollinen, mutta se on oikeastaan oman ison keskustelunsa paikka — ja tietenkin myöskin se, miten tämä vaikuttaa hinnoitteluun.

Kiitos eduskunnalle. Tämä on hyvä startti tähän vuoteen. Toivottavasti pystytään tekemään paljon ratkaisuja näin hyvässä hengessä.

Puhemies Paula Risikko: Keskustelu ja asian käsittely tässä vaiheessa keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asioiden tultua käsitellyiksi.

Keskustelu keskeytettiin kello 14.40.

Keskustelua jatkettiin kello 17.32.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 2 käsittelyä.

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

17.33 **Kari Kulmala sin:** Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan arvonlisäverolakia muutettavaksi siten, että sähköisiin kirjoihin ja sanoma- ja aikakauslehtiin sekä lehtien irtonumeromyyntiin sovellettava verokanta alennettaisiin 24 prosentista 10 prosenttiin.

Painettujen sanomalehtien ja aikakauslehtien myynti on ollut laskussa jo usean vuoden ajan, ja pidänkin erinomaisena, että vihdoinkin tämä veromuutos on tulossa. Verokannan alentaminen lisää varmuudella siirtymistä painetuista julkaisuista sähköisiin julkaisuihin. Veroasianahan tämä vaatii yksimielisyyttä, mutta ainakin tänään täällä salissa näyttäisi olevan yksimielisyys tästä asiasta.

Sähköisenä kirjana pidettäisiin jatkossa myös äänikirjaa. Tällaisen äänikirjan osalta edellytyksenä olisi lisäksi, että äänikirjasta voisi olla olemassa kuluttajille saman lukusallin tarjoava painettu tai luettavassa muodossa oleva sähköinen kirja. Äänikirjat ovat jatkuvasti myös lisääntymässä, ja kyllähän niitä on mukava kuunnella, kun yksin ajaa Suomen teillä näitä pitkiä työmatkoja.

Tämä digilehtien ja digisisältöjen arvonlisäveron lasku samalle tasolle on myös oikeudenmukaisuuskysymys, kuten esimerkiksi edustaja Essayah sanoi täällä samassa salissa aikaisemmin. Pidän kaikin puolin hyvänä, että tämä hallitus sai tämän esityksen meidän päättäväksemme.

17.35 **Outi Alanko-Kahiluoto vihr:** Arvoisa puhemies! Tätä esitystä on tosiaan ilo kehua. Itsekin kuuntelen jatkuvasti paljon äänikirjoja, ja tunnen paljon ihmisiä, joiden lukemisharrastus on huomattavasti lisääntynyt äänikirjojen myötä.

Me olemme eduskunnassa tällä kaudella kantaneet huolta siitä, että poikien lukuharrastus on huomattavasti vähentynyt ja poikien lukutaito on heikentynyt, ja pidän erittäin hyvänä sitä, että äänikirjojen alv:n laskemisen myötä me teemme äänikirjoista edullisempia myös nuorille ja kirjallisuusharrastus tällä tavalla saa vahvistusta myös täältä eduskunnasta.

Juuri tänä aamuna kuuntelin erästä Ylen keskustelua, jossa todettiin, että kirjat itse asiassa ovat hyvin kalliita Suomessa. Totta kai me voimme lainata kirjoja kirjastostakin, mutta erityisesti uutuuksien kohdalla jonot ovat hyvin pitkiä, ja on erittäin hienoa, jos tätä kautta saamme kirjojen hintaa vähän alas. Tyypillisesti runokirja tai romaani maksaa noin 30 euroa, ja se on kenelle tahansa kansalaiselle aika iso hinta.

Eli kiitän lämpimästi hallitusta tästä hyvästä esityksestä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi arvopaperimarkkinalain ja osakeyhtiölain muuttamisesta sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 305/2018 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

14.40 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi arvopaperimarkkinalain ja osakeyhtiölain muuttamisesta sekä eräksi niihin liittyviksi laeiksi on kyse ennen kaikkea kahdesta mielestäni isosta kysymyksestä.

Me ehdotamme esityksessä muutettavaksi arvopaperimarkkinalakia ja osakeyhtiölakia niin, että pörssiyhtiön osakkeenomistajien vaikutusmahdollisuutta palkitsemispolitiikkaan ja sen sisältöön ehdotetaan vahvistettavaksi, ja siten, että pörssiyhtiössä päätöksen hallituksen ja hallintoneuvoston jäsenten sekä toimitusjohtajan palkitsemisesta olisi perustuttava yhtiökokoukselle esitettyyn palkitsemispolitiikkaan. Osakkeenomistajien palkitsemispolitiikkaa koskeva päätös yhtiökokouksessa olisi neuvoa-antava.

Toinen merkittävä kokonaisuus on se, että pörssiyhtiön oikeutta saada tietoja osakkeenomistajistaan parannettaisiin. Ehdotetut säännökset kohdistuvat pörssiyhtiöiden ulkomaa-laisiin omistajiin, joiden sijoituksia hoidetaan hallintorekisteröinnin hoitajien tai sijoitus-palveluyritysten toimesta. Eli pörssiyhtiö saisi huomattavasti paremmin tietoja omistajistaan. Tämä on siis tarkoitettu pörssiyhtiöiden työvälineeksi ja tiedonsaannin parantamiseksi, ei suoraan viranomaisten, vaan toisaalla me olemme jo tehneet lakiesityksen, joka on eduskunnassa käsittelyssä ja jossa viranomaisten tiedonsaantia merkittävästi parannetaan eduskunnan tahdon mukaisesti luopumalla yksinkertaisesta menettelystä.

Arvoisa rouva puhemies! Tällä lyhyellä esittelyllä toivon hyvää keskustelua.

Puhemies Paula Risikko: Puhujalistaan.

14.42 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Myös tämä on tärkeä lakiesitys, joka liittyy jo lähes puolitoista vuotta sitten annettuun EU:n direktiiviin, joka liittyy osakkeenomistajien oikeuksiin tuntea se yhtiö, johon he ovat tehneet sijoituksia. Toisin sanoen toisin kuin useimmiten lainsäädännössä tässä on lähdetty siitä, että piensijoittajalla, osakkeenomistajalla on oikeuksia tietää, mihin on sijoitettu. Suomessakinhan on esimerkkejä siitä: jos otan esimerkiksi Afarak Groupin, niin sen todellista edunsaajaa ei tiedetty suomalaisessa pörssiyhtiössä, jolloin osakkeenomistajien oikeudet tulivat poljetuiksi.

Tähän EU:ssa tekeillä olleeseen lainsäädäntöön, joka siis lisää läpinäkyvyyttä yhtiöissä, viitattiin täällä salissa käydyssä hallintarekisterikeskustelussa jo moneen kertaan. En nyt siihen uppoa tämän syvemmälle, mutta totean, että jo tuolloin tehtiin havainto siitä, että eurooppalainen valtavirta on ollut menossa siihen, että yhtiöiden omistaminen on entistä läpinäkyvämpää, ja siihen sopi huonosti se Suomen hallituksen valitsema linja, että Suomessa vallinneessa erittäin hyvässä läpinäkyvyydessä — tieto siitä, ketkä omistavat suomalaisia yhtiöitä — otettiin takapakkia, kuten ministeri Orpo tuossa mainitsi, ja silloisen talousvaliokunnan puheenjohtajan, edustaja Turusen kanssa päästiin yhteisymmärrykseen siitä, että jonkinlaisia paikkaustoimenpiteitä asiaan tehdään ja ne tulevat myöhemmin tänne saaliin käsittelyyn.

Se, mitä sitten liittyy näihin tämän esityksen muihin osiin, on myös merkittävää. Kun kysyin aikanaan Lontoon Cityn ammattilaiselta, mikä oli tärkein tekijä finanssikriisin syn-

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

tymiseen, niin hän vastasi yhdellä sanalla, ja se oli palkitseminen. Eli oltiin päästy sellaiseen tilanteeseen, jossa varsinkin rahoituslalla palkitseminen oli täysin irronnut yhtiön tuloksesta tai sitten palkitun henkilön varsinaisesta panoksesta siihen, miten yhtiö menestyy. Ja jälki oli karmea: satojen, ellei tuhansien miljardien eurojen monivuotinen taantuma, suurtyöttömyys globaalilla mittakaavalla, ja kuten muistetaan, se osui Suomeen vuonna 2009 erityisen kovalla tavalla.

Tämä lainsäädäntö on välttämätöntä, ja kannattaa koko ajan muistaa se, miksi tällaiset toimet ovat tärkeitä. Kymmenen vuotta on lyhyt aika, mutta silti näyttää siltä, että ne varsinaiset perusteet siihen, miksi rahamarkkinat on saatava parempaan valvontaan, tuppavat usein unohtumaan.

14.45 Eero Suutari kok: Arvoisa puhemies! Tämä esitys on hyvä lakiuudistus, jossa koko EU:n alueella laitetaan osakeyhtiön läpinäkyvyys samalle tasolle, jolloin tämä suomalainen, voisi sanoa, kohtuuhyvä ja kärjessä oleva läpinäkyvyys mahdollistuu myös muualle ja näin osakkeenomistajan oikeudet ja tietysti velvollisuudet asettuvat samalle tasolle. Tässä nimenomaan se, että osakeyhtiön yhtiökokous määrittelee yhtiön politiikan, miten se palkitsee yhtiön johtoa ja muuta toimintaa, voisi sanoa, kirkastaa sen näkymän sille osakkeenomistajalle, ettei voi tulla sitten myöhemmin yllätyksiä, joissa hallitus olisi palkinnut sellaisesta toiminnasta tai sellaista henkilöä yhtiössä, jolla ei voi perustella alkupe-
räisen politiikan mukaista toimintaa. Tässä tietysti myös tehdään yhtiön lähipiiriin velvollisuudet ja oikeudet entistä tarkemmalle tasolle ja läpinäkyvämmiksi, ja myös esimerkiksi valtakirjalla toimijoitten läpinäkyvyys on jatkossa parempi. Myös esimerkiksi sellaisen valtakirjayhtiön toiminnan läpinäkyvyyttä parannetaan, joka sijoittaa yksityisen osakesijoittajan varallisuutta muualle.

14.47 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Tämän direktiiviin perustuvan lakimuutoksen tavoite on edistää osakkeenomistajien vaikutusmahdollisuuksia pörssi-yhtiöissä sekä lisätä tiedon ja omistusten avoimuutta yhtiöiden ja sijoittajien välillä. Kyseessä on minimiharmonisoiva direktiivi, eli kansallisesti voi säätää myös minimiä paremmin.

Direktiivi on erittäin tervetullut, ja tämä lakimuutos on tervetullut. Tällä parannetaan pörssi-yhtiöiden oikeutta saada omistajatietonsa, ja on hyvä, että tiedonsaantioikeutta ja avoimuutta vahvistetaan lain kautta. On kuitenkin valitettavaa, että hallitus on linjannut, että esimerkiksi verottajalla ei kuitenkaan ole mahdollisuutta käyttää tätä tiedonsaantiväylää. Toivon, että tätä valiokuntakäsittelyssä harkittaisiin, koska verottaja on näin esittänyt toiveen, ja tulisi selvittää, onko direktiivin puitteissa mahdollista avata tämä väylä myös viranomaisille tarpeen mukaan.

Toinen hyvä asia tässä direktiivissä on palkitsemispolitiikka, mihin tuossa esimerkiksi edustaja Harakka aiemmin jo viittasi. Direktiivi ja siihen pohjautuva laki parantavat osakkeenomistajien vaikutusmahdollisuuksia johdon palkitsemiseen. Valitettavasti hallitus on kuitenkin esityksessä hieman vesittänyt tätä tavoitetta tekemällä yhtiökokouksen palkitsemisäänestyksestä vain neuvoa antavan, ja haluaisin kysyä, miksi näin, koska direktiivi mahdollistaisi myös sen, että yhtiökokouksen äänestystulos palkitsemispolitiikasta olisi johtoa sitova, ja myös jotkut jäsenmaat ovat tähän päätyneet. Silloinhan tämä olisi vielä avoimempaa, läpinäkyvämpää ja sitovampaa kuin vain neuvoa antava velvollisuus noudattaa yhtiökokouksen äänestystä palkitsemisissa.

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

Tässä lakimuutoksen yhteydessä sijoituspalveluyrityksille tulee velvollisuus laatia ja julkistaa omistajaohjauksen periaatteensa. Kuitenkin tämä lakiesitys jättää mahdollisuuden olla julkistamatta näitä linjauksia ja perustella sitten se, miksi ei julkisteta näitä linjauksia. Kysyisin: Miksi tällainen valinta on tehty? Eikö yhtäläinen julkistamisvelvollisuus kaikille olisi avoimempaa ja läpinäkyvämpää ja toteuttaisi tavoitetta paremmin?

14.49 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä esitys lisää omistamisen läpinäkyvyyttä ja vähentää omistamisen kasvottomuutta, mikä on tervetullut uudistus. Tämä esitys antaa myös mahdollisuuden mielenkiinnon lisääntymiseen sijoittamistoimintaan ylipäättään. Ei ole kansantaloudellisesti järkevää se, että tuottamattomilla pankkitileillä on tänäkin päivänä yli 80 miljardia euroa. Tämä esitys helpottaa tätä tuskaa, jos ihmisillä on ollut tämä ajatus, että ei halua kasvottomille pörssimarkkinoille rahojansa laittaa, kun ei tiedä, kuka niistä lopulta hyötyy. Tässä annetaan nyt mahdollisuutta paremmin saada tietoa siitä, miten minun omistukseni vaikuttavat.

Olisi hienoa myös, että sosiaalinen sijoittaminen voisi lisääntyä ja meillä olisi yleistä hyötyä tuottavia sijoitustoimintoja, jotka maailmalla nopeasti yleistyvät. Monet rikkaat ihmiset nyt perustavat erilaisia yhtiöitä, joissa kanavoidaan jo niiden omistuksissa, että voittoa tullaan käyttämään sosiaalisesti yhteisen hyvän lisäämiseen ja maailman parantamiseen. Toivon, että tämä positiivisuus sijoittamisen ympärillä voisi lisääntyä. Se voisi myös avata uusia mahdollisuuksia hyvän tekemiseen.

14.51 Ville Tavio ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Laukkanen puheenvuoro on suuressa kuvassa aivan oikeanlainen, sillä nimenomaan tileillähän seisotetaan turhan suurta summaa varoja, ja ne olisi hyvä saada toki yhtiöiden, yritysten käyttöön sijoittamalla.

Mutta tässä on myös kolikon kääntöpuoli: Minulle on tullut muutamankin kerran vastaan tällainen tilanne, että vanhempi henkilö on sijoittanut varallisuuttaan, säästöjään näihin rahastoihin. Ja olen huomannut, että rahastojen markkinointi on ollut aika kiihtyvää Suomessa ja se on usein aika aggressiivistakin, ja sanotaan suoraan, että vähän katteettomia lupauksia usein annetaan, kun niitä rahastoja myydään, kun kuluttajan täytyisi kuitenkin ymmärtää, että siinä, kun hän sijoittaa rahastoon, on riski, että hän häviää huomattavasti, varsinkin nyt kun tiedetään, että tämä vuosi näyttää markkinoilla aika turbulentilta.

Se on siis oikeastaan kysymykseni tässä ministerille, että kun kuluttajansuoja on aika heikko ja palkkioiden suuruudet vaihtelevat aika paljon eli kulut ovat aivan erilaiset rahastoittain, niin näettekö jonkinnäköistä tarvetta kuluttajansuojan parantamiselle. Kuitenkin jos ihan voimassa olevan kuluttajansuojasäännösten valossa joku vanhus tosiaan — niin kuin yksi tällainen viesti minulle tuli — on sijoittanut tyyliin pankin omaan rahastoon pankkivirkailijan suostuttelemana koko omaisuutensa, niin ei siinä oikein ole kuluttajansuojaa, kun henkilön voidaan kuitenkin jollain tapaa katsoa ymmärtäneen, mihin laittaa rahansa, mutta hän ei ehkä ole ymmärtänyt sitä, että näissä pankin omissa rahastoissa voi olla aika suuret kulut ja että sen voi menettää. Tässä on yksi asia, mikä on vähän mietityttänyt, ja siksi kysyn sen tässä yhteydessä.

Mutta sitten toinen ajankohtainen aihe, jonka haluan nostaa tässä esiin ja jota edustaja Harakka on aika paljon tuonut ilmi, on nimenomaan ulkomaisten sijoittajien verotus. Onko siihen kokoomuksella mitään kantaa, että olisiko se oikeasti hyvä tapa kerätä veroja lisää Suomessa? Ainakin perussuomalaisia kiinnostaisi kovasti lähdeveron käyttöönotto ulkomaisissa sijoituksissa.

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

Norjahan nimittäin, kuten valtiovarainministeri varmaan on hyvin tietoinen, nostaa ulkomaalaisilta perittävän lähdeveron 15 prosasta 25 prosaan. Tämä systeemi, että yksittäiset sijoittajat joutuvat hakemaan takaisin sitä, on nyt kohtuuttoman hankala suomalaisenkin sijoittajien kannalta, joilla on paljon sijoituksia just nimenomaan Norjassa ja muissa Pohjoismaissa — myös Tanskalla on suunnilleen sama tilanne, siellä taitaa olla 27 se prosentti. Miten te aiotte reagoida tähän, että Norja nosti tämän nyt 25 prosenttiin [Puhemies koputtaa] ja Suomessahan se ei laskenut kuitenkaan? Kai te tähän jotenkin reagoitte?

14.54 Antti Kurvinen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Omistamisella on väliä, ja omistajan oikeuksilla on väliä, ja siihen liittyen on erittäin myönteinen tämä käsittelyssä oleva lakiesitys siitä, että osakeyhtiön omistajien oikeuksia ja vaikutusmahdollisuuksia yhtiön toimintaan laajennetaan. Itse kyllä kuulun siihen koulukuntaan — joka vaikuttaa varsin suurelta tässä salissa — että toivoisin, että myös entistä useampi suomalainen lähtisi yhtiöihin omistajiksi, totta kai sekä oman yrittäjyyden kautta pienempiin yhtiöihin että myös sitten suomalaisiin pörssiyhtiöihin. Kyllä me tarvitsemme sitä niin sanottua kansankapitalismia, vaikka kapitalismi tuntuukin joskus vähän ikävältä sanalta. Kotimaista omistajuutta, sini-valkoista omistajuutta me tarvitsemme lisää.

Itsekin pidän vähän huonona sitä, että suomalaiset edelleenkin eivät sijoita juuri muuhun kuin pankkitileille. Rahastoja käytetään aika paljon, ja ne ovat ihan hyviä. Yhdyn siihen huoleen, että tietysti kuluttajansuojasta pitää huolehtia, mutta aktiivinen sijoittaminen, aktiivinen säästäminen on tärkeä ja myönteinen asia. Mutta toivoisin kyllä, että enemmän saataisiin varsinkin suomalaisiin osakeyhtiöihin tavallisia suomalaisia työssä käyviä, tavallisia yrittäjiä, tavallisia opiskelijoita, eläkeläisiä omistajiksi. Kyllä sillä vaan on sitten pitkässä juoksussa merkitystä siinä, missä työpaikat ovat ja missä tuotantolaitokset ovat. Ja siihen liittyen tämä on erinomainen esitys.

Haluan kiittää muutenkin Sipilän hallitusta, ja kun sitä nyt edustaa täällä valtiovarainministeri, niin häntä sitten vielä erityisestikin siitä, että tällä vaalikaudella on edistetty minun mielestäni kotimaista omistajuutta ja pienosakeomistajuutta. Tämä oli erittäin hieno asia tämä osakesäästötili, joka on tuotu tänne eduskunnan käsittelyyn, ja toivon, että sitä kehitetään jatkossa pohjoismaiseen suuntaan, ruotsalais-norjalaiseen suuntaan, että sinne saadaan jatkossa sitten osakkeitten lisäksi myös muita rahoitustuotteita. Kyllä meidän pitää kannustaa kansalaisia säästämiseen ja sijoittamiseen ja sellaiseen omaan varautumiseen. Se tuo vakautta ja turvallisuutta yhteiskuntaan.

14.56 Kaj Turunen kok: Arvoisa puhemies! Kaksi kiitosta valtiovarainministeri Petteri Orpolle: Ensinnäkin tästä esityksestä — tämä esitys lisää läpinäkyvyyttä omistamisesta — ja toinen kiitos osakesäästötiliesityksen läpiviemisestä.

Tässä keskustelussa tulikin esille, että 80 miljardia, joka on aika iso summa, lepää käyttämättömänä pankkitileillä. Itse asiassa näinhän se ei aivan ole, vaan kysymys on siitä, kenen käytettävissä tämä 80 miljardin summa on. Nyt se on pankkien käytettävissä, ja pankit kyllä tätä summaa aktiivisesti käyttävät, mutta kun ne ovat kansalaisten rahoja, niin yhtä lailla kansalaiset voisivat itse sitä 80:tä miljardia käyttää tuottavasti. Tällä hetkellä, silloin kun se kansalaisten puolesta lepää siellä pankkitileillä pankkien käytössä, korko tälle rahalle on nolla.

Tämä osakesäästötili on äärimmäisen hyvä tapa kannustaa kansalaisia käyttämään sitä omaa varallisuuttaan sijoittamiseen, ja tämä osakesäästötili mahdollistaa sen, että verot

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

maksetaan siinä vaiheessa, kun sieltä tililtä rahaa sitten otetaan pois. Omana kantamani sanoisin sen, että se on siinä mielessä kätevää, että kyllä sijoittamisesta voi tulla jollakin aikavälillä tappioita ja jollakin aikavälillä myöskin voittoja, ja silloin voi itse määritellä omien tarpeiden mukaan sen ajankohdan, kun rahaa sieltä nostaa, ja siinä vaiheessa maksaa sitten veroja.

Puhemies Paula Risikko: Sitten, ministeri, haluatteko käyttää puheenvuoron? Riittääkö 2 minuuttia?

14.58 Valtiovarainministeri Petteri Orpo: Arvoisa puhemies! Kyllä kaksi minuuttia riittää.

Ensinnäkin kiitos puheenvuoroista.

Ensin tästä palkitsemispolitiikasta: Edustaja Sarkkinen kysyi, miksi ei sitovaa. Tätä pohdittiin pitkään, ja työryhmässäkin oli kahta eri mieltä, mutta sitten kuitenkin päädyimme siihen, että neuvoo-antava on riittävän vahva ohjauskeino, ja kuitenkin yhtiökokous pääsee äänestämään sitä kautta yhtiön palkitsemispolitiikasta. Ratkaisevaa oli se, että katsottiin, että kun maailma muuttuu nopeasti ja yrityksen toimintaympäristö voi muuttua nopeasti, silloin se antaa riittävän liikkumavaran toimivalle johdolle eli hallitukselle, jolla on vastuu nimenomaan toimitusjohtajan palkkaamisesta ja työstä. Tämä vahvistaa merkittävästi yhtiökokouksen eli osakkeenomistajien asemaa, ja ehkä tähän voisi ottaa sivujuonteena sen, mitä tulee valtionyhtiöihin, että halutessaan — ja mielestäni pitää haluta — valtio-omistaja pystyy hyvin voimakkaasti kyllä viestittämään oman kantansa palkitsemispolitiikassa yhtiökokouksen kautta omistajana ja pystyy sitä kautta näyttämään esimerkkiä. Minusta tämä on oleellista.

Sitten edustaja Tavio nosti esille kuluttajansuojan. Me paransimme MiFID I -sääntelyssä itse asiassa sijoittajansuojaa. Tämä huoli, jonka nostitte esiin, on aivan oikea, ja siihen on puututtukin uudistamalla lainsäädäntöä. Sen lisäksi tiedän, että sekä valtiovarainministeriön virkamiehet että Finanssivalvonta seuraavat hyvin tarkasti sitä, että sijoitustuotteita myytäessä sijoituksen tekijä todella saa kaiken ja oikean ja tarvittavan tiedon myöskin todellisista kuluista ja sijoituksen laadusta.

Arvoisa puhemies, ehkä tämä tässä vaiheessa riittää.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tuloverolain 9 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 306/2018 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

Keskustelu

15.01 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Seuraavaksi esittelen eduskunnalle lain tuloverolain 9 §:n muuttamisesta.

Tässä on kyse yksinkertaisesti rahastojen rahastoihin sijoittamisen helpottamisesta, eli tavoitteena on poistaa ulkomaalaisten pääomien saantiin liittyviä verotuksellisia esteitä ja lisätä pääomasijoitusalan kilpailukykyä Suomeen eli saada Suomeen ulkolaisia investointeja. Tämä ”rahastojen rahasto” kuulostaa monimutkaiselta, mutta se on rahasto, joka kerää varoja sekä yksityiseltä että julkiselta sektorilta ja edelleen sijoittaa niitä eri puolilla toimiviin rahastoihin. Tämä on hyvin yleisesti kansainvälisillä pääomamarkkinoilla käytetty menettely ja myös Suomessa käytetty menettely, ja meidän pitää olla tässä suhteessa kilpailukykyisiä.

Kyse on esteiden purkamisesta ja siitä, että pääomia saadaan Suomeen ja että Suomi on kilpailukykyinen. Kyse ei ole uusista veronkevennyksistä tai veroeduista vaan yksinkertaistamisesta ja Suomen houkuttelevuuden parantamisesta.

Puhemies Paula Risikko: Sitten mennään puhujalistalle.

15.02 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Tällä esityksellä muutettaisiin suomalaisiin kommandiittiyhtiömuotoisiin pääomasijoitusrahastoihin sijoittavien ulkomaisten pääomasijoitusrahastojen eli rahastojen rahastojen verokohtelua.

Suomella on ollut ilo ja onni olla ihan Euroopan ellei maailman kärkiluokkaa viime vuosina sijoituksissa startup-yrityksiin, ja tätä kehitystä on syytä pitää yllä ja vauhdittaa. Näin ollen jos on olemassa jokin tapa ja jokin menettely, joka estää sijoittamasta suomalaisiin yhtiöihin, täytyy tietyn veropurismin ohella myöskin tutkia, ovatko nämä tällaiset menettelyt välttämättömiä, ja pohtia sitten, että jos aiheutettu haitta verojärjestelmän kokonaisu-logiikalle on siedettävä, niin silloin on syytä muuttaa lainsäädäntöä, ja tästä on mielestäni tällä kertaa kysymys.

Tällä esityksellä ei olisi olennaisia vaikutuksia verotuloihin, sillä rahastojen rahasto -rakenteita on vältetty tämän nykyisen verokohtelun vuoksi. Sillä saattaa olla vaikutusta suomalaisten yritysten pääomansaantiin, nimenomaan myönteisiä vaikutuksia. Toisaalta on syytä muistaa, että verotuksen vaikutus investointeihin ylisummaan on kohtalaisen pieni, eikä esitys suoraan vaikuta verokohteluun, sillä aiemmin vastaavan verokohtelun on saanut toisenlaisella sijoitusrakenteella, mutta toisaalta meillä ei ole mitään syytä yllyttää tai suorastaan pakottaa tekemään monimutkaisia sijoitushärveleitä vain sen tähden, että lainsäädäntö siihen pakottaa. Siksi esitystä voidaan pitää kannatettavana, koska se muuttaa sijoitusten verokohtelua tasapuolisemmaksi eikä erityisen olennaisesti puhko veropohjaa.

Kuitenkin on syytä ehkä nostaa tässäkin yhteydessä vähän laajempi kysymys siitä, min-käläinen veropohjan vuoto liittyy sijoitusrahastoihin yleensä ja myöskin pääomasijoitusrahastoihin. Valtaosa pääomarahastojen sijoituksistahan on tehty kiinteistösijoituksiin, eikä näistä sijoituksista usein makseta veroa Suomeen, kun kyseessä on institutionaalinen sijoittaja. Siksi pääomasijoitusrahastoista kertyvää veropohjaa voisi tiivistää laajentamalla ulkomaisten institutionaalisten sijoittajien verovelvollisuutta Suomesta kertyvistä tuloista vastaavasti kuin sijoitusrahastojen kohdalla, mikä liittyy hallituksen esitykseen 308/2018.

Tämän vuoden tukkiminen on täysin olennaista ja keskeinen osa SDP:n vero-ohjelmaa ja vaihtoehtobudjettia, joten nostan esille nämä kolme keskeistä ehdotusta: 1) Osinkojen

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

lähdevero ulkomaisille ja muille verovapaille yhteisöille — joihin edustaja Tavio tuossa jo aikaisemmin viittasikin. 2) Kiinteistösijoitusten tuottojen verotus Suomessa. 3) Lähdevero verokeitaisiin maksetuille koroille.

Ensinnä tämä lähdevero institutionaalisten sijoittajien ja muiden osittain verovapaiden yhteisöjen osingoille:

Kuten tiedetään, ulkomaiset institutionaaliset sijoittajat eivät maksa Suomeen veroa täällä kertyneistä osingoista myöskään silloin, kun sijoitus tehdään pääomasijoitusrahaston kautta. Tuottoja ei voida verottaa myöhemminkään, sillä ulkomaisten rahastojen edunsaajat eivät yleensä asu Suomessa. Kyse on merkittävästä asiasta, sillä ulkomaiset institutionaaliset sijoittajat omistavat noin puolet Helsingin pörssin osakkeiden arvosta, ja nämä ovat hyötynneet täysimääräisesti esimerkiksi yhteisöveron alennuksesta, kun vastaavasti sitten piensijoittajien osinkoverotusta tällöin kiristettiin.

Aalto-yliopiston apulaisprofessori Tomi Viitala esitti ulkomaalaisille rahastoille ja muille osinkoveroista vapautetuille yhteisöille maltillista noin viiden prosentin osinkoveroa, joka olisi lopullinen lähdevero. Olemme arvioineet sen professori Viitalan käyttämän laskukaavan mukaan tuottavan valtiolle noin 400 miljoonan euron verotulot. Arviohaarukka on 250:stä noin 500 miljoonaan. Saksassa vastaava vero on 15 prosenttia, ja se saattaa rahastosijoitukset tasapuolisempaan asemaan suorien osakesijoitusten kanssa. Näin ollen tällainen ratkaisu sovitettuna kaikkiin rahastoihin tasapuolisesti olisi myöskin valtiontaloudellisesti julkisen talouden osalta hyödyllisempi kuin moni muu vaihtoehto ja lisäksi se mahdollistaisi hyvän veropolitiikan periaatteiden mukaisesti sen, että esimerkiksi piensijoittajien maksamaa osinkoveroa voitaisiin vastaavasti alentaa nykyisestä 25,5 prosentista esimerkiksi lähemmäs 20:tä prosenttia.

Kiinteistösijoittamisen veropohjan tiivistämiseen ja verokeitaisiin maksettujen korkojen lähdeveroon palaan sitten tarvittaessa myöhemmin.

15.08 Eero Suutari kok: Arvoisa puhemies! Tämä on sikäli hyvää lainsäädäntöä, että tällä mahdollistetaan ulkomailta suomalaisiin yhtiöihin sijoittaminen ja näin sen kasvu.

Tähän astihan on ollut sillä tavalla, että meillä pääsääntöisesti esimerkiksi eläkeyhtiöt ja muutkin isot sijoittajat hajauttavat omat sijoituksensa niin, että työkalut ovat maailmanlaajuisesti käytössä ja näin se sijoittajan tulevaisuus turvataan sillä tavalla, etteivät yhden maan riskit kumuloituisi siinä yhdelle sijoittajalle. Mutta sitten ulkomailta Suomeen olevilla sijoituksilla on tällaisia esteitä, kuten esimerkiksi se, että kun Suomessa on suurin osa näistä pääomasijoitusyhtiörahastoista kommandiittimuotoisia, niin niitten kautta, rahastojen rahastojen kautta, ei ole voitu sitten tehdä sijoituksia suomalaisiin yhtiöihin ja sen takia sitä rahoitusta ei sitä kautta ole saatu.

Tämä parantaa kyllä sitä mahdollisuutta, koska tosiaan, niin kuin täällä tuli esille, suomalaisiin yrityksiin, varsinkin tällaisiin kasvuyrityksiin, ollaan hyvin mielellään sijoittamassa, vaikka sitten tuolta idästä tai lännestä. Tämä on just tähän ajankohtaan sopivaa lainsäädäntöä. — Kiitos.

15.09 Antti Kurvinen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämä käsittelyssä oleva esitys helpottaa ulkomaisten pääomien saamista Suomeen ja investointeja Suomeen ja sitä kautta meidän pääomamarkkinoidemme kehitystä ja sitä kautta uusien työpaikkojen syntymistä Suomeen ja kansantaloutemme vaurastumista, jotenka se on oikein myönteinen asia ja sitä

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

on helppo tukea. Toivottavasti se saadaan vielä valiokunnista eteenpäin tässä kiireisen kevään aikana.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi raskaiden kuorma-autojen tienkäyttöverosta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 314/2018 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja liikenne- ja viestintävaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

15.10 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä on hallituksen esitys laiksi raskaiden kuorma-autojen tienkäyttöverosta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi, eli kyseessä on niin sanottu vinjetti — vihdoinkin, voisi sanoa. Tämä on hallitusohjelmaan kirjattu tavoite, jolle on haettu muotoa tämän hallituskauden ajan. Se, miksi tämä on kestänyt, on johtunut siitä, että asiaan liittyy EU-lainsäädäntöä, joka on tulkinnanvaraista.

Tässä esityksessä on tuotu ilmi epävarmuutta sen suhteen, onko ehdotettu ajoneuvoverokompensaatio kotimaisille kuorma-autoille sekä kevyiden kuorma-autojen rajaaminen tienkäyttöveron ulkopuolelle EU-oikeuden kannalta hyväksyttävää. Siksi hallitus pitää perusteltuna sitä, että perustuslakivaliokunta arvioisi kansallisen lainsäädännön liikkumavaraa asiaan liittyen EU-oikeudellisten näkökohtien kannalta.

Mutta itse asia: Esitämme uutta tienkäyttöveroa raskaille kuorma-autoille. Lakiehdotuksen mukaan raskas kuorma-autoliikenne maksaisi tulevaisuudessa tienkäyttöveroa mutta sen ajoneuvovero laskisi samalla. Eli tämä kannettaisiin kuorma-autoilta ja ajoneuvoyhdistelmiltä, joiden kokonaismassa on yli 12 tonnin. Vero koskisi Suomessa ja ulkomailla rekisteröityjä ajoneuvoja. Tämä veron määrä olisi 400 — 1 222 euroa vuoden käyttökaudelta ajoneuvon päästöluokan ja akseliluvun mukaan. Kun vastaavasti alentaissimme ajoneuvoveroa, joka koskee tietenkin kotimaista liikennettä, niin silloin tämä tuo hyötyä kotimaiselle liikenteenharjoittajalle ja autoilijalle. Pidän tätä erittäin oikeudenmukaisena, koska kuitenkin vastuu tiestön kunnosta, infrastruktuurin rakentamisesta on kotimaassa. Siksi tämä on mielestäni perusteltua. Ei kilpailuoikeudellinen näkökulma EU-lainsäädännön kannalta ole mielestäni tämän vastainen, ja tämä on lisäksi mielestäni oikeudenmukainen.

Tätä on pidetty niin tärkeänä, että me haluamme käydä tämän prosessin, ja toivon todella, että tämä esitys läpäisee perustuslaillisen ja EU-lainsäädännöllisen arvion.

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

Puhemies Paula Risikko: Sitten mennään puhujalistaan. Haluaako valiokunnan puheenjohtaja käyttää tässä vaiheessa vastauspuheenvuoron? — Edustaja Jalonen, olkaa hyvä.

15.13 Ari Jalonen sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämähän tulee liikenne- ja viestintävaliokuntaan lausunnolle, mutta tämä ongelmallisuus ja tulkinnallisuus EU-lainsäädännön suhteen on tosiaan se asia, mikä tässä on mietityttänyt.

Itse olen ollut valmistelussakin mukana ja pohtinut matkan varrella vastaavaa mallia, mikä on esimerkiksi Ranskassa käytössä, eli ammattidieseljärjestelmää. Ammattidieseljärjestelmä laskee polttoaineen hintaa ammattiliikenteessä. Ja kun me tiedämme, että yhdenkin sentin hinnan alenemisella on iso vaikutus, niin tätä asiaa tulemme valiokunnassa vielä pohtimaan tarkemmin. Onko ministeri tutustunut tähän? Jos ei ole, niin keskustelu jatkuu mielellään tarkemmin myöhemmissä vaiheissa.

Puhemies Paula Risikko: Olisiko tässä vaiheessa halukkuutta debattipuheenvuoroihin? Voitaisiin muutama ottaa tässä.

15.14 Jari Ronkainen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin olen erittäin tyytyväinen siihen, että raskaalle liikenteelle ja etenkin ulkomaalaiselle raskaalle liikenteelle ollaan vihdoinkin saamassa vinjettimaksu. Tämä on puuttunut meiltä jo pitkän aikaa, ja korkea aika on saada se käyttöön. Lähes kaikilla muilla EU-jäsenmailla on jo vastaavia järjestelmiä käytössä. Suomalainen yrittäjä onkin ollut heikommassa asemassa verrattuna muihin EU-maihin.

Lisäksi olen tyytyväinen siihen, että esityksen lähtökohtana on se, että kotimaisten kuorma-autojen lisääntynyt verorasitus kompensoidaan täysimääräisesti käyttövoimaveron alennuksella. Tällaisenaan se vastaa sitä, mitä perussuomalaisten vaihtoehtobudjettikin esittää. Jos kompensatio tehtäisiin vain osittaisena, näkyisi kustannusten nousu suoraan kuljetetun tuotteen hinnassa.

Riskinä on, niin kuin ministerikin mainitsi, että EU tulkitsee esitetyn vinjettimallin vain ulkomaalaisiin kuorma-autoihin kohdistuvana ja siten luonteeltaan syrjivänä. Kysyisin ministeriltä: kuinka suurena vaarana te näette tämän, että EU nostaa rikkomusmenettelyn Suomea kohtaan?

15.16 Satu Taavitsainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos tästä esityksestä, jota on tällä kaudella nyt sitten vähän pompoteltu monessakin yhteydessä, että tuleeko vai eikö tule, ja nyt sitten hyvä, että näin viime metreillä kuitenkin tämä esitys saatiin tänne eduskuntaan, eli kiitos siitä. Tässä on kyse myöskin tällaisesta kuljetusyrittäjien kokemasta oikeudenmukaisuudesta. Kuitenkin he, jotka tekevät muualle Eurooppaan töitä, maksavat myöskin hyvin monissa maissa tällaisia vinjetti- tai senkaltaisia maksuja, ja samaten myös Suomessa on paljon ulkomaalaisia rekkoja ja myöskin EU:n ulkopuolelta tulevia, erityisesti venäläisiä rekkoja meillä Itä-Suomessa erityisesti, jotka eivät maksa mitään. Eli tämä esitys on todella hyvä.

Mutta sen olisin halunnut kysyä, kun nyt en ole pysynyt kärryillä: onko tähän vielä se ongelma jäänyt, että jos auto sitten myydään kesken vuoden, niin tätä veroa koko vuodelta ei palauteta, vai poistuiko se ongelma, onko se korjattu tässä?

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

15.17 Ari Torniainen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esityshän perustuu siihen, että vinjettimaksu, vinjettivero, on kirjattu myöskin Sipilän hallitusohjelmaan ja myöskin kevään 2018 kehysriihessä tehtyihin veropoliittisiin linjauksiin. Kiitos ministeri Orpolle siitä, että nyt vihdoinkin ja viimein tämä hallituksen esitys on täällä.

Hallituksen esityksessä on kyse ennen kaikkea oikeudenmukaisuudesta ja suomalaisen raskaan kuljetusliikenteen kilpailukyvyn parantamisesta sille samalle tasolle, jolla ulkomainen raskas liikenne on silloin, kun se kulkee Suomessa. Kyse on myöskin siitä, että saadaan ulkomainen raskas liikenne maksamaan suomalaisesta tienkäytöstä. Itse toivoisin, että keinolla millä tahansa saataisiin nämä eurot nyt kohdistettua, noin 3,5 miljoonaa euroa vuodessa, nimenomaan sinne liikenteeseen, teiden parantamiseen. Siellä tarvitaan euroja.

Kiitos ministeri Orpolle vielä, että vihdoinkin on nyt tämä asia täällä. Keskusta on halunnut tätä koko hallituskauden ajan.

15.19 Simon Elo sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä tästä hallitusryhmissä on ollut laaja yksimielisyys, että asiaa pitää edistää. Kyse on ollut siitä, mikä on järkevin tapa, ja niin kuin on ministerin puheenvuorosta kuultu, tässäkin on omat ongelmansa, mutta asiaa täytyy siitä huolimatta viedä eteenpäin. Kuljetusyrittäjiltä kaikille meille edustajille on varmasti ollut koko ajan selkeä tämä palaute, ettei ole oikein, että monessa muussa maassa on jo käytössä vinjetti, suuressa osassa Eurooppaa, mutta sitten Suomessa ei. Ja järkevää on tietysti myös se, että kotimaisille ajoneuvoille tämä vero kompensoidaan, mutta kyse nyt on juuri siitä, tehdäänkö se osittain vai tehdäänkö se täysin. Kyllä lähtökohdan pitäisi kaiken oikeudenmukaisuuden perusteella olla, että se tehdään täysin, mutta tämä rikkomusmenettely EU:n osalta, EU-oikeuden osalta, on sitten merkittävä kysymys.

Kysyisinkin ministeriltä, kun lakien on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2021 alussa, olisiko niiden mahdollista tulla voimaan jo aikaisemmin vai tarkoittaako tämä rikkomusmenettely sitä, että pitää jättää tällainen riittävä väli, jossa tämä asia voidaan käsitellä. Sinänsä EU-kriittisenä edustajana katson, että on oikein, että mennään vaikka sitten rikkomusmenettelyyn, jotta Suomi ja suomalaiset kuljetusyrittäjät saavat oikeutta.

15.20 Toimi Kankaanniemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On todella syytä kiittää, että hallitus tämän esityksen on saanut aikaiseksi ja se on täällä, kun se hallitusohjelmaan silloin nelisen vuotta sitten jo kirjoitettiin. Sinänsä tämä malli on ihan hyvä, mutta tuntuisi, että palautuskompensaationa kotimaisille liikennöitsijöille ammattidieselin kautta annettava palautusjärjestelmä olisi oikeudenmukaisempi, eli se olisi sidottu silloin ajoneuvon käyttömäärään, siihen määrään, miten paljon se tuolla teilläämme dieseliä polttaa. Tämä hallituksen valitsema malli taas, joka on kiinteään ajoneuvoveroon sidottu palautus, ei kyllä kohtele ihan oikeudenmukaisesti. Ne, jotka paljon ajavat, ovat tavallaan eri asemassa kuin ne, jotka ajavat vähemmän. Onko mietitty, että kuitenkin tämä ammattidiesel voisi olla se korvauspohja?

15.21 Katja Taimela sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Silloin, kun on kiitoksen paikka, on syytä kiittää.

Tämän lakiesityksen hyviä puolia on lukemattomia. Yksi on se, että verolla nyt sitten saatetaan myös ulkomaiset toimijat vastamaan tienkäytön kustannuksista, mikä parantaa

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

varmasti suomalaisten toimijoiden kilpailukykyä. Ulkomaalaisen liikenteen tilastoiminen paranee. Tähän mennessä kiistaa aiheuttaneet ulkomaisen liikenteen määrä ja ajosuorite ovat verotuksen myötä läpinäkyvämpiä, ja tällä ei ainakaan ole sitten harmaan talouden torjunnassa haitallisia vaikutuksia, päinvastoin. On myös erittäin tervetullutta, että esityksen mukaan veron maksamattomuus johtaa kuljetuksen pysäyttämiseen, kunnes vero on maksettu, eikä sitä yritetä periä ulkomailta.

Mutta tietysti tässä on näitä haasteellisiakin puolia, joista toisesta on ollut täällä jo keskustelua, eli tämä esitys on ongelmallinen EU-oikeuden kannalta ja voi johtaa kanteluihin EU-tuomioistuimeen, ja nämä asiat on tietysti tärkeä selvittää. Ja tietysti on myös se, että moni ajattelee, että tästä varmasti lisätuotot tulevat olemaan korkeampia kuin esitysten arvioitten mukaan, [Puhemies koputtaa] eli ne ovat tavallansa aika pieniä, vaikkakin merkittäviä. Mutta itse lakiesitys on erittäin kannatettava.

15.22 Esko Kiviranta kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy kiittää hallitusta tässäkin yhteydessä nimenomaan siitä, että monet hallitukset ennen tätä hallitusta ovat luvanneet antaa tästä raskaiden kuorma-autojen tienkäyttöverosta esityksen, mutta esityksiä ei ole kuulunut. Me tietysti käsittelemme ja teemme mietinnön valtiovarainvaliokunnassa ja sen verojaostossa, ja siellä on mahdollisuus ja pakkokin perehtyä perusteellisesti tähän asiaan.

Mutta kysyisin ihan kahta asiaa, jotka ammattiautoilijat ovat tuoneet esille. Nimittäin toinen on tämä voimaantulo, joka siis tapahtuisi vasta vuoden 2021 alusta. Minkälaisia ovat ne tietojärjestelmäongelmat, jotka vievät näin kauan? Ja toinen: Muistan, että kun siellä talousryhmässä Smolnassa teimme hallitusohjelmaa, silloin puhuttiin, että tämä suomalaisten ammattiautoilijoiden kompensatio annettaisiin polttoaineveron kautta. Mikä on johtanut tähän muutokseen, että se annettaisiinkin nyt ajoneuvoveron käyttövoimaveron kautta? Näitä kysyisin ministeriltä.

15.23 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tavallaan vähän hullunkurista, että tässä mietintövaliokuntana on valtiovarainvaliokunta ja tämä käsitellään verojaostossa huolellisesti, kun itse esityksen odotetut verotuottovaikutukset ovat erittäin vaatimattomat, jos tämä toteutuu ajatellulla tavalla. Itse asiassa, jos siinä nettosaanti olisi 6 miljoonaa, niin 2,5 miljoonaa menisi jo pelkästään keräyskustannuksiin. Varsinaiset kysymyksethän tässä liittyvät tietenkin nimenomaan liikenteeseen, liikenneinfrastruktuuriin ja sen järjestämiseen, ja sitten toisaalta näihin perustuslaillisiin ongelmiin ja EU-oikeudellisiin ongelmiin, joita tässä onkin jo sivuttu ja jotka ovat merkittäviä, ja siinä suhteessa tietenkin perustuslakivaliokunnan kanta on tärkeä.

Totean vain tällaisen yhden seikan, joka ei ole tullut vielä esiin, että ennen pitkää varmaan kuitenkin liikenteen verotusmalli tulee olemaan toisenlainen kuin mitä tässä vinjetistä on esitetty. Kansainvälinen linjaus näyttää olevan, että siirrytään kilometripohjaisiin veroihin, ja siihen suuntaan kuitenkin täytyy varmaan koko liikenteen verotusta kehittää, mikä on suuri kehityshaaste seuraavien vuosien aikana.

15.25 Lea Mäkipää sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus ei varmaan tule itserakkaaksi, jos minäkin myös kehun. Tätä esitystä on odotettu vuosia ja vuosikymmeniä, ja nyt se on täällä salissa, ja tämänhän tarkoittaa, että myös ulkolaiset kuorma-autot

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

osallistuvat tiemaksuihin. Niin kuin täällä on monesta suusta sanottu, tähän sitten koskee yli 12 000 kiloa painavia kuorma-auto- ja ajoneuvoyhdistelmiä.

Vinjetin aiheuttamat lisäkustannukset kompensoidaan sitten kotimaiselle raskaalle liikenteelle käyttövoimaveroa alentamalla. Esityksessä mainittiin, että viime vuonna raskaat kuorma-autot tekivät noin 600 000 Suomeen saapuvaa rajanylitystä, eli se ei ole mikään pieni asia. Verothan määrätään veroilmoitusten perusteella, ja veroa voi maksaa joko yhden viikon, kuukauden tai vuoden osalta, ja niin kuin täällä sanottiin, korkein vuosimaksu on reilut 1 100 euroa. Sehän riippuu aina siitä, paljonko näissä autoissa on akseleita. [Puhemies koputtaa]

Kaiken kaikkiaan erittäin hyvä ja kannatettava esitys.

15.26 Eero Suutari kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sinänsä hyvä veroesitys. Kun tämä vuodessa on noin 1 200 euroa, kuukaudessa satakaksikymppiä, viikossa noin kuusikymppiä ja päivässä, en muista, oliko se parikymppiä ja kun aikaisemmin on kentällä tästä vahvasti keskusteltu kuljetusyrittäjien kanssa jo sen kahdeksan vuotta, jonka edustajana olen ollut, ja heidän esityksensä ovat olleet tuhansissa euroissa, niin sitä taustaa vasten olisin kysynyt ministeriltä, miten päädyttiin näihin lukuihin.

Tuolla valtiovarainvaliokunnan verojaostossa puhutaan tässä asiassa varmaan tästä kompensatiosta, siitä perustuslakivaliokunnan lausunnosta, tästä veron suuruudesta ja sitten tästä voimaan astumisen viivästymisestä vuoteen 21. Saisiko näihin vähän selitystä tässä alussa?

Puhemies Paula Risikko: Myönnän vielä neljä vastauspuheenvuoroa. Sen jälkeen ministeri, jos hän haluaa lyhyen vastauspuheenvuoron, mutta sitten mennään puhujalistalle. Edustajat Jalonen, Laiho, Ojala-Niemelä ja Anttila.

15.27 Ari Jalonen sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensimmäisessä puheenvuorossa jäi kiittämättä, että tämä tosiaan monien mutkien ja vaikeiden pohdintojen jälkeen tänne saatiin. Kiitoksia siitä. Tämä on tosiaan ollut, uskoisin, koko salin tahto pitkän aikaa ja ennen kaikkea alan toimijoitten tahto, elikkä tämä on nyt syytä käsitellä.

Nämä mahdolliset ongelmat EU-lainsäädännön suhteen: Kuten ensimmäisessä puheenvuorossani jo viittasin, Euroopassa on olemassa malleja, jotka kuitenkin läpäisevät EU-lainsäädännön. Esimerkiksi ammattidieseljärjestelmää on minun mielestäni koko ajan pidettävä rinnalla ja pohdittava, on oltava tavallaan semmoinen plan B takataskussa, miten voidaan asiassa edetä, jos ongelmia havaitaan.

15.28 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Teitämme kuormittaa nykyään hurja määrä raskaita ajoneuvoja, erityisesti ulkomailta tulleita, ja monet niistä ovat erittäin huonokuntoisia. Pitää myöskin olla jokin käyttömaksu siitä, että teitämme käytetään, ja tätä, ainakin osaa siitä, voidaan sitten teiden ylläpitoon ohjata. Kotimaisten yritysten kilpailukyvyn parantamiseksi tämä uudistus raskaan kuorma-autoliikenteen tienkäyttöveron käyttöön otosta on erittäin tervetullut.

Nykyään kun paljon ollaan jatkuvasti vaatimassa alennuksia verotukseen, siis erilaisten alvien alentamista, niin on erittäin tervetullutta myöskin, että jostain ollaan sitten lisävero- ja saamassa, joten tämä tienkäyttövero on erittäin tervetullut. Kiitos siitä.

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

15.29 Johanna Ojala-Niemelä sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Meillä on jossakin määrin ollut vähän paradoksaalinenkin tilanne, että meillä Suomessa ovat tiet niin heikossa kunnossa mutta mitään maksuja ei ole siltikään peritty. Ei tarvitse pohjoisessakaan mennä kuin Norjaan: siellä on tienkäyttömaksut, on silta- ja tunnelimaksut — kaikki maksut kyllä peritään, mitkä vain ovat mahdollisia. Sen vuoksi tervehdin kyllä ilolla myös tätä ulkomaisen rekkaliikenteen vinjettimaksun käyttöönottoa.

Pieni huoli minulla on siitä, että kun tämä tuli nyt näin vaalikauden lopulla, niin ehditäänkö tämä käsitellä tuolla perustuslakivaliokunnassa, koska siellä on nyt ruuhkaista, kuten tiedämme. Mutta toivon kyllä, ja painetta siihen suuntaan, että tämä tulisi vielä käsitellyksi.

Liikenneyhteyksien kehittäminen on koko Suomen etu, ja toivon, että tämä rahoitus siten ohjataan tieverkon kunnossapitoon.

15.30 Sirkka-Liisa Anttila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn niihin kiitoksiin, joita täällä on hallitukselle ja ministerille jaettu. Todella tämä on hallitusohjelman mukainen ja tarpeellinen esitys.

Minun viestini onkin se, että nyt kun valiokunta alkaa tätä käsitellä, niin selvittääkö ihmeessä, pystyttäisiinkö tätä voimaantuloa aikaistamaan. Tämä todella tarvitaan jo senkin takia, että silloin me olemme vähän yhdenvertaisia muiden maiden kanssa, niin kuin täällä edellisissä puheenvuoroissa on erittäin hyvin perusteltu tätä.

Sitten samaan aikaan itselläni on kova huoli siitä, millä me jatkossa tämän infraverkkomme pidämme kunnossa, siitä syystä, että Suomi on erittäin laaja maa ja meidän luonnonvaramme sijaitsevat laajalti hajallaan ympäri Suomea. Juuri erityisen suuri ongelma on alemmanasteinen tieverkko. Onko nyt ministerillä eväitä siihen, miten tätä asiaa jatkossa hoidetaan? Se ei tule näitten verojen kautta, koska ne käytetään yleiskatteeksi ainakin tällä hetkellä. Pitää löytää keinot, joilla rahoitetaan alemmanasteinen tieverkko, jotta meidän luonnonvaramme voidaan jatkossa jalostaa.

Puhemies Paula Risikko: Ja sitten ministeri, riittääkö 2 minuuttia?

15.31 Valtiovarainministeri Petteri Orpo: Arvoisa puhemies! Yritetään.

Muutama kommentti:

Ensinnäkin tämä ammattidiesel: Siinä oli se ongelma, että se olisi kohdistunut silloin kaikkeen ammattiautoiluun, vaikka linja-autoliikenteeseen. Silloin tämä olisi laajentunut niin paljon, että se koettiin ongelmallisena. Ja siis kaiken kaikkiaan lukuisista eri malleista, joita pöydällä on ollut, joita monen edustajankin kanssa on tässä vuosien, kuukausien aikana läpi käyty, tämän on katsottu olevan se, missä päästään kaikkein parhaiten vaikuttamaan liikenteessä siihen kohtaan, mihin halutaan, ja missä on kaikkein parhaat menestymismahdollisuudet suhteessa perustuslakiin tai EU-kilpailulainsäädäntöön.

Sitten edustaja Taavitsainen kysyi tästä, jos ajoneuvo myydään kesken vuoden. Tämä on nyt rakennettu niin, että sen maksun voi maksaa päiväksi, viikoksi, kuukaudeksi, vuodeksi eli haluamalleen ajanjaksolle. Se tietenkin antaa paljon liikkumavaraa ja suunnitteluvaraa siihen, mille ajalle sen ottaa. Jos sitten kuitenkin käy niin, että ajoneuvo myydään kesken tämän kauden, niin se maksettu maksu siirtyy sen ajoneuvon mukana elikkä se näkyy silloin hinnassa.

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

Mitä taas tulee näihin lukuihin, mistä edustaja Suutari kysyi, niin ne lähtevät siitä vinjettiasetuksesta, eli on pyritty menemään niin lähelle niitä rajoja kuin mahdollista. Sitä kautta tullaan sitten niihin veron tasoihin. Tämähän menee nyt niin, että tällä kerätään arvion mukaan 34 miljoonaa, siitä kotimaisen osuus on 28 miljoonaa, ja siihen veroon tehdään 28 miljoonan euron kevennys. Eli tämä siis pyritään palauttamaan täysimääräisesti kotimaiselle liikenteelle.

Aikataulusta vielä, puhemies: minusta on oikein hyvä, että kun valiokuntakäsittelyssä Verohallintoa kuulette, niin käytte vielä tätä asiaa läpi, ja toivotan siihen voimaa ja menestystä.

Puhemies Paula Risikko: Sitten mennään puhujalistalle. Meillä on noin kymmenen minuuttia aikaa tähän teemaan, ja sen jälkeen vaihdetaan sitten aiheita.

15.34 Matti Torvinen sin: Arvoisa puhemies! Täällä on paljon suitsutettu hyvää tälle lakiesitykselle, joten typistelen tätä puhettani siitähän johtuen.

Tuon terveiset tietenkin tuolta pohjoisesta, missä tämmöistä vinjettiä on todella odotettu. Kiitoksia valtiovarainministeriölle ja ministerille, että vihdoinkin sen tänne saimme. Puhun tuossa lopussa siitä, miten mahdollista se on meidän perustuslakivaliokunnan tukokoisuuden vuoksi saada läpi. Se on varmaan aika haasteellista. Toivottavasti näin käy, mutta epäilen.

Lapissa valtasuonet sieltä pohjoisesta tulevat niin norjalaisen kalaliikenteen kuin pohjoisen kaivostenkin osalta, ja ulkomainen liikenne siellä on todella vahvaa. Tavallaan se suomalaisten kuljetusalan yrittäjien pahoittelu tämän asian suhteen on ollut ikävää siinä mielessä, että nämä ulkomaiset kilpailijat ovat saaneet tässä edun. Toki meidän tiestömme-kään ei ole parhaassa mahdollisessa kunnossa siellä pohjoisessa. Noiden valtaväylien tiet ovat voisin sanoa uralla, varsinkin kun noita isoja kaivosalueita Sodankylän pohjoispuolella ja Kittilässä ajatellaan. Toisaalta jos mietitään koko Euroopan tilannetta, Euroopassa tienkäyttömaksut ja tietullit ovat arkipäivää, ja kuten tuossa edustaja totesikin, tuo Norjan tilanne on erinomainen. Siellä osataan periä maksut.

Erityisen kiitoksen haluan antaa myöskin edustaja Hongistolle, joka otti tämän voimakkaasti esille aikoinaan edellisellä vaalikaudella ja sitten omalta osaltaan — ei pelkästään hän — sai tilanteen etenemään niin, että nyt sitten pääsemme tilanteeseen, jossa pääsemme arvioimaan, tuleeko tästä maksusta totta vai ei.

Arvoisa rouva puhemies! Perustuslakivaliokunta on tiukan paikan edessä, ja tämä lakiesitys on varmasti niitä viimeisiä, joita siellä joudutaan käsittelemään. Ei sen takia, että se ei olisi tärkeä, vaan sen takia, että siellä on paljon tekemistä. Itse uskon perustuslakivaliokunnan istuvana jäsenenä, että tämä lakiesitys menee läpi.

15.36 Simon Elo sin: Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin ministeri tuossa toi esille, on hyvin tärkeää, että tämä vinjetti nimenomaan kotimaisille ajoneuvoille kompensoidaan täysimääräisesti. Tietysti on hyvin tärkeää huomioda se, että tämähän tulee voimaan — tavallaan vasta — vuonna 2021. Ministeri ei siihen nyt siihen suoraan vastannut, mutta epäilen, että kyse nyt on siitä, että jos tähän rikkomusmenettelyyn EU:n osalta joudutaan menemään, silloin siinä voi kestää jopa vuosia.

Edustaja Kankaanniemi otti tässä esille sen kustannustaakan, mitä tämä voi joillekin kuljetusyrittäjille aiheuttaa. Arviohan on se, että kotimaisten kuorma-autojen osalta vero-

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

rasitus pysyisi nykyisellä tasolla, mutta ajoneuvokohtaisesti, se on totta, vero saattaa nousta tai sitten hieman laskea, mutta kokonaisuudessaan suurin piirtein ennallaan pysyisi.

Tässä on myös tärkeää huomata se, että suuressa osassa Eurooppaa tällainen on jo käytössä. Ei tässä ole siinä mielessä mitään poikkeuksellista. Nyt on kyse vain EU-oikeudesta ja siitä, voidaanko täysimääräisesti tämä hyvitys tehdä vai, niin kuin ilmeisesti EU-komissio katsoo, vain osittaisesti. Kyllä sinisten lähtökohta on koko ajan ollut se — ja olen tyytyväinen, että nyt koko hallituksen — että täysimääräinen on se ainoa oikea ratkaisu, jos ajatellaan suomalaisia kuljetusyrittäjiä, ja ollaan valmiita sitten, jos EU-komissio niin katsoo, jopa tähän rikkomusmenettelyyn menemään, ja katsotaan sitten siitä, mikä on se oikeudellinen arvio. Meidän täytyy hallituksena ja Suomen edunvalvojana EU:ssakin pystyä tällainen esitys kyllä eteenpäin viemään.

Toivon, että kun liikenne- ja viestintävaliokunta tätä käsittelee, hyvin huolellisesti mietittäisiin tätä ammattidieselinkin kysymystä, ja jos katsotaan aiheelliseksi tieksi lähteä se selvittämään vielä tarkemmin, esimerkiksi lausuma otettaisiin siitä, että aloitetaan selvitys ammattidieselin käyttönotosta.

15.38 Reijo Hongisto sin: Arvoisa puhemies! Vanhan sanonnan mukaan vuodet eivät ole veljeksiä keskenään, ja samaa sanontaa voitaneen käyttää myös hallituksiin, sillä kysyin kirjallisessa kysymyksessäni 10. huhtikuuta 2014 edelliseltä hallitukselta: ”Mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä, jotta myös Suomi ottaa käyttöön niin sanotun eurovinjetin, jolloin ulkomaalaiset raskaat ajoneuvoyhdistelmät eivät enää voi vastikkeetta kuluttaa suomalaisia teitä?” Kysymykseeni vastasi silloinen liikenne- ja kuntaministeri Henna Virkkunen näin: ”Raskaan liikenteen tienkäyttömaksuja on harkittu myös Suomessa mutta selvityksissä on todettu, että niiden periminen ei ole liikennepoliittisten tavoitteiden mukaista. Suomi on kaukana keskeisistä markkinoista, ja maan sisäiset kuljetukset ovat pitkiä. Tämän takia Suomessa on haluttu pitää raskaan liikenteen verorasitus mahdollisimman alhaisena.”

Uusi hallitus ja uudet ministerit ovat pohtineet asiaa uusien liikennepoliittisten tavoitteiden pohjalta ja päätyneet huhtikuussa 18 pidetyssä kehysriihessä nyt lähetekeskustelussa olevaan lakiesitykseen, jossa esitetään raskaalle liikenteelle tienkäyttömaksua. Maksu rajattaisiin raskaisiin, yli 12 tonnin kuoma-autoihin, ja mikä parasta, maksu kompensoitaisiin kotimaiselle raskaalle liikenteelle ajoneuvon käyttövoimaveroa alentamalla. Lakimuutos ei lisäisi valtion verotuloja, joten kompensatio olisi tarkoitus toteuttaa täysimääräisenä. Tämä puolestaan tasoittaisi huomattavasti kilpailutilannetta kotimaisten kuljetusyrittäjien ja ulkomaisten halvalla polttoaineilla liikennöivien ajoneuvoyhdistelmien välillä. Minulle ja monelle muulle edustajalle kuljetusyrittäjiä on sanonut suoraan, että toiminta muuttuu päivä päivältä kannattamattommaksi, ja moni yrittäjä on myös ajanut ajoneuvonsa varikolle odottelemaan parempia aikoja.

Arvoisa puhemies! Nyt ne paremmat ajat vihdoinkin näyttävät koittavan myös kotimaisille kuljetusyrittäjille, sillä tällä lakiesityksellä hallitus haluaa tukea kotimaisia yrittäjiä ja tällä tavalla myös varmistaa, että suomalaisilla teillä liikennöivät edelleen myös suomalaisessa omistuksessa olevat ajoneuvoyhdistelmät. Minä näen kotimaisen kuljetuskapasiteetin olemassaolon myös huoltovarmuustekijänä. Täällä pitkien etäisyyksien maassa, sorateiden varsilla on elintärkeää, että tavara liikkuu ja huolto pelaa myös kriisiaikoina. Tämä kriisiaikojen liikennöinti varmistetaan vain, jos käytössä on riittävästi kotimaista ajoneuvokalustoa, jota ohjaavat kotimaiset kädet.

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

Arvoisa puhemies! Myös minä yhdyin kiitoksiin hallituksen erinomaisesta esityksestä ja kannatan tätä koko sydämeni pohjasta. — Kiitoksia.

15.41 Ari Torniainen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kyseessä on uusi laki raskaiden kuorma-autojen ja ajoneuvoyhdistelmien tienkäyttöverosta elikkä niin sanotusta vinjettimaksusta. Tätä hallituksen esitystä on toivottu jo vuosia. Sitä toivottiin jo edellisellä eduskuntakaudella, sillä vinjetti on käytössä jo useissa EU-maissa ja nyt toivottavasti pikaisesti myöskin Suomessa.

Tienkäyttöveroa kannettaisiin kuorma-autoilta ja ajoneuvoyhdistelmiltä, joiden kokonaismassa on yli 12 tonnia, ja vero koskisi Suomessa ja ulkomailla rekisteröityjä ajoneuvoja. Kotimaisille raskaille kuorma-autoille tienkäyttöveroa kompensoitaisiin alentamalla niiden käyttövoimaveroa ja verorakennetta muutettaisiin. Toivon vilpittömästi, että me olemme kaikki samaa mieltä siitä, että tuo maksu tulee kompensoida täysimääräisesti kotimaiselle raskaalle liikenteelle.

Keskustalla, samoin kuin myös suomalaisella kumipyöräliikenteellä, on ollut jo pitkään tavoitteena saada ulkolainen raskas liikenne maksamaan suomalaisten väylien käyttämisestä. Sitä on toivottu ympäri Suomea, etenkin Itä-Suomessa ja Pohjois-Suomessa, ja tämä asia on nyt saatu. Tämä hallituksen esityshän perustuu Sipilän hallitusohjelmaan ja myöskin kevään 2018 kehysriiheen, jossa tehtiin veropoliittisia linjauksia.

Kyse on ennen muuta ja ennen kaikkea oikeudenmukaisuudesta. Keskusta — ja toivon, että tämä koko sali — haluaa parantaa suomalaisen raskaan liikenteen kilpailukykyä ja saada suomalaiset rekat samalle viivalle ulkolaisten rekkojen kanssa ja ulkolaiset rekat maksamaan tiestömme ja siltojemme käytöstä. Siellä on paljon tarvetta korjauksiin tieverkossa. Suurin vaikutus kilpailuneutraalisuuteen on juuri tuolla rahtipuolella.

Tätä hallituksen esitystä on toivottu jo pitkin tätä hallituskautta, ja kyllä se on ollut kompastuskivenä tuolla valtiovarainministeriössä, ettei se ole tullut nopeammin. Itse olisin toivonut, että tämä olisi ollut jo aikaisemmin, ettei tämä asia pitkittyisi. Toivon vilpittömästi, että tämä asia saadaan nopeasti käsiteltyä. Toivottavasti tämä asia voitaisiin saada niin nopeasti päätökseen, että laki tulisi voimaan jo ennen vuoden 2021 alkua.

Puhemies Paula Risikko: Tässä vaiheessa keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Keskustelu keskeytettiin kello 15.45.

Keskustelua jatkettiin kello 17.36.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 5 käsittelyä.

17.37 Kari Kulmala sin: Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki raskaiden kuorma-autojen tienkäyttöverosta. Esityksen myötä raskas kuorma-autoliikenne alkaisi vuodesta 2021 alkaen maksaa tienkäyttöveroa. Esitetty tienkäyttövero kos-

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

kee yli 12 tonnin painoisia kuorma-autoja. Itse olisin nähnyt hyvänä, että myös kokonaismassaltaan 3,5—12 tonnin kuorma-autot olisi otettu mukaan vinjettijärjestelmään.

Tämä esitys kasvattaa kotimaisten kuorma-autojen veroja noin 28 miljoonalla eurolla. Verorasite kuitenkin tasataan kotimaisille kuljetusyrittäjille alentamalla käyttövoimaveroa vastaavalla euromäärällä. Vero koskee myös ulkomaisia ajoneuvoja, ja sen vuotuinen taso olisi 400—1 122 euroa Euro-päästöluokan ja akseliluvun mukaan. Päiväkohtainen vero olisi 8 euroa ilman porrastusta. Arvioitu verokertymä vuosittain on 28 miljoonaa euroa kotimaisilta ajoneuvoilta ja 6 miljoonaa euroa ulkomaisilta kuorma-autoilta. Esityksen vaikutukset kokonaisuutena tarkastellen ovat kuitenkin plus miinus nolla, sillä suomalaisille kuorma-auton haltijoille lisäkustannukset kompensoidaan alentamalla käyttövoimaveroa. Yksittäisten ajoneuvojen osalta muutokset ovat yleisimmin muutamia satoja euroja suuntaan tai toiseen vuodessa. Kaikista vanhimpien ajoneuvojen kustannusten kasvu voi olla tätäkin suurempi.

Näitä tiemaksuja ulkomaiselle kuorma-autokalustolle on yritetty saada jo vuosia, ja olenkin erittäin tyytyväinen, että hallitus toi viimeinkin lakiesityksen eduskuntaan. Nyt Suomessakin saadaan ulkomaalaiset kuorma-autot osallistumaan tieverkon ylläpidon kustannuksiin, kun ne sitä kerran kuluttavatkin. Tällaiset maksut ovat ihan normaaleja muualla Euroopassa, joten miksi ei siis myös Suomessa? Esimerkiksi Ruotsissa on ollut käytössä vinjetti raskaalle liikenteelle jo vuodesta 1998. Liikenne aiheuttaa rasisusta tierakenteelle, mikä heijastuu tienpidon kustannuksiin. Virossa ja Englannissa vinjetin tuotto on korvaamarkitty tienpitoon, ja näin pitäisi olla meillä Suomessakin.

17.39 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tämä vinjettimaksu on totta kai hyvä ja odotettu ja kannatettava lakiesitys, mutta täytyy kuitenkin lausua pari ajatusta tästä odottamisesta, koska tätä todellakin on odotettu. Sen ohella, että erityisesti perussuomalaiset vaativat tätä jo useiden edustajien toimesta pitkin viime kautta, asia on alusta alkaen ollut kirjattuna tämän hallituksen ohjelmaan. Tätä taustaa vasten on mielestäni erittäin outoa, että hallitus tuo esityksen tästä vasta nyt aivan vaalien alla. Toivon mukaan tällä ei ole mitään osuutta tähän viivyttelyyn. Vanha kansa sanoo, että parempi myöhään kuin ei silloinkaan. Tässä nyt on odotettu kymmenen vuotta, jos edes riittää, ja odotetaan vielä muutama vuosi lisää, ennen kuin muutos käytännössä astuisi voimaan. En ymmärrä, mistä tämä johtuu, koska kyllähän suomalainen poliitikko on perinteisesti osannut maksuja määrätä ja virkamiehet ne maksut periä, jos halua vaan maksujen määräämiseen ja perimiseen on löytynyt.

17.40 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Jatkan pitkälti samassa hengessä kuin edustaja Mäkelä tässä edellisessä puheenvuorossaan.

Tässä lakiehdotuksessa tosiaan esitetään säädettäväksi laki raskaiden kuorma-autojen tienkäyttöverosta eli niin sanotusta vinjettimaksusta, joka on laajalti käytössä monessa maailman maassa. Laki tulisi kuitenkin voimaan vasta kahden vuoden kuluttua, ja kuten edustaja Mäkelä tässä edellä totesi, jo pitkään on viivytelty, ja tämä lisäviive on mielestäni tarpeeton. Tämä vero koskisi sekä Suomessa että ulkomailla rekisteröityjä yli 12 tonnin painoisia kuorma-autoja ja ajoneuvoyhdistelmiä, ja mikä on hyvä, samaan aikaan suomalaisille kuljetusalan yrittäjille kompensoitaisiin tämä maksu alentamalla kuorma-autojen käyttövoimaveroa.

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

Arvoisa puhemies! Tämä lakiesitys on perusteiltaan varsin kannatettava, ja se on myös pitkälti perussuomalaisten viimesykyisessä vaihtoehtobudjetissaan tekemän esityksen hengessä toteutettava.

Ainoaksi ihmetyksen aiheeksi tosiaan kuitenkin oikeastaan jää se, miksei tätä hyvää ehdotusta, joka on myös hallitusohjelman selkeä kirjaus, ole tuotu eduskunnan käsittelyyn aiemmin vaan sitä on pantattu lähes neljä vuotta tämän vaalikauden aikana ja tuodaan aivan tässä loppumetreillä. Hallituksen viivyttely asian suhteen on valitettavasti johtanut siihen, että ulkomaalaiset kuljetusyrietykset, kuorma-autot ja rekat ovat saaneet kuluttaa ilmaiseksi suomalaista tieverkkoa, ja tämä on johtanut siihen, että lukemattomat suomalaiset kuljetusalan yritykset ovat joutuneet kärsimään epäreilusta kilpailusta. Osa niistä on joutunut lopettamaan toimintansa. Voi olla, että tämän hyvän lakiehdotuksen myötäkään, kun se vuoden 2021 alussa tulee voimaan, nämä kuljetusyrietykset eivät enää nouse jaloilleen.

17.42 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä hallituksen esitys raskaan liikenteen tiemaksuista ulkomailta tuleville rekoille on erittäin tervetullut hallituksen esitys. Tätähän on kaivattu jo todella pitkään, ja nyt kun se sitten saadaan tänne taloon, niin olkoon se sitten tämän vaalikauden ensimmäisiä lakiesityksiä tai peräti viimeisiä, yhtä kaikki on pääasia, että tämä laki saadaan voimaan.

Se, että laki tulee voimaan vasta parin vuoden kuluttua, on tietysti osittain ymmärrettävissä sitäkin taustaa vasten, että se on teknisesti kovin vaativa harjoitus, jolloin aikaa täytyy olla, jotta saadaan nämä systeemit pelaamaan.

Nostaisin tässä esille kaksi asiaa, jotka ovat tässä keskustelussa mielestäni jääneet liian vähälle:

Toinen on tämä kilpailuneutraliteetti. Tänä päivänä kun ulkomailta, esimerkiksi Venäjältä, tuleva rekka tulee Suomeen, se ajaa käytännössä verottomalla polttoaineella, halvemmilla työkuksilla, ilman minkäänlaisia velvoitteita Suomea kohtaan, tankki täynnä polttoainetta ja edullinen kuski ratissa. Siinä ei suomalainen rekka-urakoitsijayrittäjä pysty mitenkään kilpailemaan — ei mitään mahdollisuuksia kilpailuun.

Sitten toinen juttu, jonka takia tämä on aivan reilua, kun kerran Euroopan unionin alueella olemme: Euroopassahan tämä menettely on aivan normaali, ja siellä on kaikenlaisia tiemaksuja ja siltamaksuja. Jos lähtee vaikka Suomesta ajamaan omalla henkilöautolla jonnekin Välimeren rannalle, vaikka Monacoon hurauttaa tästä Euroopan läpi, on syytä varata käteistä rahaa iso määrä mukaan tai sitten toimiva luottokortti, että pääsee perille. Elikkä tämä on tämänkin kannalta äärimmäisen hyvä juttu.

Olen tässä talossa kuunnellut tuolla kahvilassa muutamien kollegojen kriittisiä puheenvuoroja tästä lakiesityksestä, ja minun on vaikea ymmärtää sellaista menettelyä. Katsokaapa, hyvät edustajakollegat, kun liikutte Suomen maanteilla — kun edustajilla yleensä on tapana käyttää tieverkkoa tehokkaasti eri puolilla Suomea — mistä ne suurimmat vauriot aiheutuvat Suomen tieverkolle. Kyllä ne raskaan liikenteen jäljet näkyvät selkeästi. Esimerkiksi tuolla Itä-Suomen teillä näkyy tämä deformaatio, eli raskas liikenne murtaa tienreunoja, ja niiden kuntoon laittaminen ei olekaan ihan halpaa hommaa. Näin ollen jotta saadaan tämä kilpailuneutraliteetti ja saadaan ulkomaiset rekat maksamaan edes pikkusen sitä kulutusta, mitä ne kohdistavat Suomen maantieverkkoon, on aivan äärimmäisen tärkeää, että tämä lakiesitys käsitellään ripeästi ja se tulee voimaan. Sitähän, onko tämä kyseinen esitys täysin absoluuttisen hyvä, ei meistä kukaan tiedä, mutta eduskunnalla on ta-

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

pana säättää lakeja, ja jos sitten olemme tehneet vähän epätarkan tai huonon lain, seuraavalla eduskunnalla on tietenkin mahdollisuus aina korjata sitä.

17.45 Johanna Ojala-Niemelä sd: Arvoisa herra puhemies! Olen myös vuosia puhunut tämän asian puolesta ja tehnyt esityksiä, että tienkäyttömaksut ulkomaisille rekoille otettaisiin käyttöön Suomessa. On hyvä, että nyt Suomi yhtenäistää linjaa muiden EU-maiden kanssa ja perii tienkäyttömaksua ulkomaiselta raskaalta liikenteeltä. Näin suomalaiset kuljetusyrittäjät ovat tasa-arvoisessa kilpailuasemassa muiden kanssa.

Meillä on se absurdi tilanne, että meillä on näitä huonokuntoisia teitä niin paljon ja silti kuitenkin ulkomaista rekkaliikennettä, joka kuluttaa tätä meidän tienpintaa. Esimerkiksi länsiraja Tornioista Kilpisjärvelle, valtatie 21, on ruokottoman heikossa kunnossa. Siellä on routavaurioita ja siellä on palsavaurioita, ja suurin käyttäjäryhmä ovat norjalaiset rekat. Siellä päivittäin kymmeniä rekkoja ajaa lohta Norjasta tänne Helsinkiin, ja tästä pakataan lentokoneeseen ja lennätetään sitten Aasian maihin.

Nämä tienkäyttömaksuista saadut rahat tulee osoittaa teiden kunnossapitoon, ja se on hyvä asia, että maksuja kompensoidaan kotimaisille yrittäjille alentamalla käyttövoimaveroa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja liikenne- ja viestintävaliokunnan on annettava lausunto.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveyspalvelujen asiakasmaksuista

Hallituksen esitys HE 310/2018 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

15.45 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esiteltävänäni on tänään ehdotus laiksi sosiaali- ja terveyspalveluiden asiakasmaksuista.

Nykyinen asiaa koskeva lainsäädäntö on vuodelta 92, ja se on monilta osin vanhentunut. Lainsäädännön uudistamisen tarve on itse asiassa ollut esillä usealla hallituskaudella, ja uudistuksia on myös yritetty tehdä useaan otteeseen. Itse asiassa viime hallituskaudella asetettiin jo työryhmä valmistelemaan kunnallisen palveluasumisen asiakasmaksuja ja niitä koskevia uudistusehdotuksia, mutta tuolloin hallituksen esitystä ei annettu. Kokonaisuudistuksen tarvetta ovat tuoneet esiin oikeutetusti muun muassa eduskunnan oikeusasiamies, oikeuskansleri ja myös valvontaviranomainen, kunnat ja lukuisat kansalaiset.

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

Nykyisen lainsäädännön vanhentuneet säännökset ja siitä kokonaan puuttuvat säännökset aiheuttavat kentällä valtavasti tulkintaongelmia ja suuria eroja asiakasmaksuissa eri alueiden ja ihmisten välillä. Myös lainsäädännön rakenne on itsessään vanhentunut, ja asetuksessa on säännöksiä, joiden tulisi perustuslain mukaisesti sijaita itse asiassa lain tasolla. Asiakkaiden oikeusturva ei ole toteutunut tarkoituksenmukaisesti, sillä lainsäädännöllä ei ole riittävällä tavalla varmistettu asiakasmaksujen alentamisen tai poistamisen ensisijaisuutta suhteessa toimeentuloturvaan ja myöskään asiakasmaksujen muutoksenhakua koskeva ohjaus ei ole ollut riittävää. Epäoikeudenmukaista on ollut myös se, että asiakasmak-sulainsäädännöstä ovat puuttuneet kokonaan säännökset palveluasumisen maksuista eikä lainsäädäntö myöskään mitenkään tunne ja tunnista uusia palvelumuotoja tai digitaalisia ratkaisuja.

Arvoisa puhemies! Suomessa sosiaali- ja terveydenhuoltoa rahoitetaan nykyisin pääasiassa verotuloilla, lakisääteisillä ja vapaaehtoisilla vakuutuksilla sekä työnantaja- ja asiakasmaksuilla. Asiakasmaksujen rooli vuonna 2017 tästä isosta rahapotista oli, että sillä katettiin kustannuksista 7 prosenttia. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksut koskevat suurta osaa suomalaisista, sillä lähes puolet kansastamme maksaa vuosittain joitakin soten asiakasmaksuja. Maksujen kohdentumisen osalta on kuitenkin merkittäviä väestöryhmäkohtaisia eroja. Tässä tietysti näkyy myös työterveyshuollon rooli. Valtioneuvoston kanslian tähän uudistustyöhön liittyen huhtikuussa 2018 julkaiseman tutkimusraportin mukaan suurin osa maksuista kasautuu maksettavaksi pienelle osalle väestöstä. Kymmenesosa asiakkaista maksaa lähes puolet kaikista tasasuuruuksista asiakasmaksuista. Tulositonnaisissa maksuissa vastaava luku oli 44 prosenttia ja suun terveydenhuollossa 30 prosenttia.

Arvoisa puhemies! Perustuslain 19 §:n kolmannessa momentissa on julkiselle vallalle säädetty velvoite turvata jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveystalvet ja edistää väestön terveyttä. Keskeisenä periaatteena on lisäksi, että henkilön oikeus saada tarvitsemiaan palveluita ei saisi olla riippuvainen hänen maksukyvystään. Talvet on turvattava myös niille, joiden maksukyky on heikentynyt. Tähän on perustuslakivaliokunta useasti kiinnittänyt huomiota.

Tänään esittelyssä olevassa hallituksen ehdotuksessa ehdotetaan siis säädettäväksi kokonaisuudessaan uusi laki tämän ison asiakasmaksukokonaisuuden äärellä. Tässä otetaan huomioon muutokset toimintaympäristössä palvelujärjestelmän osalta, mutta myös muutokset rakenteessa, siis uusi maakuntapohjainen sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus.

Ehdotetussa laissa säädettäisiin maakunnan järjestämisvastuulle kuuluvien palveluiden maksuista, myös siitä, miten maksut määrätään ja niitä peritään, sekä asiakkaalle maksuttomista palveluista. Asiakasmaksut kerää aina maakunta, ei palveluntuottaja. Lisäksi esityksessä säädettäisiin maksujen perimistä rajoittavasta maksukatosta, maksujen alentamisesta ja perimättä jättämisestä sekä tarkennetaan maksujen muutoksenhakua koskevaa sääntelyä. Tähän sisällytettäisiin myös säännökset nykyisestä lainsäädännöstä puuttuvista asiakasmaksuista, kuten palveluasumisen ja etäpalvelujen maksuista.

Oleellinen muutos on siis myös se, että asiakasmaksuista säädettäisiin jatkossa kokonaisuudessaan lain tasolla. Tämä vahvistaa ihmisten yhdenvertaisuutta ja asiakokonaisuuden selkeyttä. Nykyisen lainsäädännön nojalla kunnat itse asiassa voivat periä maksuja kaikista sote-palveluista, ellei maksuttomuudesta ole erikseen säädetty laissa. Toisin kuin nykyään, tässä uudessa ehdotetussa laissa maksun saisi periä vain sellaisista sote-palveluista, joiden maksuista säädetään ehdotetussa laissa. Tämä selkiyttää, yhdenmukaistaa ja lisää asiakkaan aseman parantamista.

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

Asiakas maksaisi maakunnan järjestämistä palvelusta kuuluvasta palvelusta yhtäläiset maksut riippumatta siitä, miten palvelu on tuotettu tai järjestetty. Asiakas maksaisi näin ollen asiakasmaksulain mukaisen maksun myös silloin, kun käyttää asiakasseteliä tai henkilökohtaisella budjetilla toteutunutta palvelua. Ainoastaan käyttämättä tai peruuttamatta jätetystä palvelusta maksun voisi periä palveluntuottaja itse, muutoin maksut kerää maakunta, kuten, arvoisa puhemies, jo aiemmin painotin. Maakunnille jäisi itsehallintoonsa perustuen edelleen oikeus periä asiakasmaksulainsäädännön mukaisia maksuja pienempiä maksuja tai olla perimättä maksuja lainkaan. Joka tapauksessa maakunnilla on siis paljon päättävältä, ja esityksen lähtökohtana on, että maksut olisivat kohtuullisia eivätkä estäisi tarpeellisten palveluiden käyttöä. Tähän esitykseen ei sisälly erillisiä tasokorotuksia maksuihin.

Maksuttomia palveluja koskevat säännökset säilytettäisiin jatkossakin laissa ja niiden perusteita tarkennetaan. Merkittävin maksuttomuuden laajennus esityksessä on se, että sairaanhoidon palvelut säädetään alaikäisille kokonaan maksuttomiksi. [Sari Sarkomaa: Vihdoin, hieno uudistus!] Perustason ja erikoistason palveluiden asiakasmaksujen periaatetta yhdenmukaistetaan. Perustason palveluissa lääkärikäyntien maksujen perimistä rajoittava niin sanottu välikatto, joka rajoittaa maksun perimisen enintään kolmeen käyntikertaan vuodessa, poistettaisiin uudessa laissa. Ehdotetussa laissa myös käyntimaksulle vaihtoehtoinen vuosimaksu poistetaan. Ehdotetun lain mukaan asiakkaalta voisi jatkossa periä maksun jokaiselta lääkärikäynniltä sote-keskuksessa. Maksun ilman välikattoa voisi jatkossa periä myös hoitajakäynneistä sekä terapia- ja sarjahoidon käynneistä, [Li Andersson: Satoja euroja lisää vuodessa!] mutta ennalta ehkäisevät käynnit olisivat jatkossakin pääosin maksuttomia.

Tällä esityksellä, arvoisa puhemies, ei ole tarkoitus kasvattaa maakuntien rahavirtoja tai valtion kassaa. Esitys on siltä osin kustannusneutraali, että se vastaa jotakuinkin saman suuruista summaa, mitä asiakasmaksuja on tähän asti kerätty. Maksukaton taso säilytetään ennallaan, mutta maksukaton alaa laajennetaan muun muassa suun terveydenhuollon maksuihin. Tämä on erittäin tärkeä parannus pienituloisten näkökulmasta. Maksukaton kertymisen ja täyttymisen seuranta siirtyy asiakkaalta maakunnalle, tämäkin merkittävä kädenojennus pienituloisten arjen hallinnan näkökulmasta. Ja, arvoisa puhemies, pitkäaikaishoidon asiakasmaksut määräytyisivät jatkossakin asiakkaan maksukyvyn mukaan tuloperusteisesti. Kotipalvelun ja kotisairanhoidon sekä sosiaalihuoltolain nojalla järjestettävien asumispalveluiden asiakasmaksut määräytyisivät yhdenmukaisin perustein ympärivuorokautista palveluasumista lukuun ottamatta.

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi totean, että oleellista on se, että jatkossa koko maakunnan alueella peritään yhtä suuret asetetut asiakasmaksut toisin kuin nyt yksittäisissä kunnissa toimitaan. Isoin epäkohta on liittynyt palveluasumisen maksuihin, joissa tilanne vaihtelee nykyisin suuresti kuntien välillä. Näin ollen eri kunnissa tämä uudistus voi näyttäytyä erilaisena riippuen siitä, millaiset maksut kunnan alueella on nykyisin ja millainen maakunnan asettama maksujen taso tulee olemaan.

Tavoitteena on, että uusi laki, eduskunnan sen hyväksyessä, astuisi voimaan 1. päivänä tammikuuta 2021 maakuntien aloittaessa.

Puhemies Paula Risikko: Otetaan tähän nyt reipas debatti. Koska meillä on nyt vain 30 minuuttia tähän aiheeseen, niin minä luulen, että käytetään se koko aika tähän debattikes-

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

kusteluun. Pyydän varaamaan puheenvuoroja. — Ensimmäisenä valiokunnan puheenjohtaja edustaja Kiuru, olkaa hyvä.

15.54 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri totesi tässä ihan hyvin, että Suomessa yhdenvertaisuus ei toteudu asiakasmaksujen suhteen niin hyvin kuin sen pitäisi. Siltä osin uudistusta on kaivattu. [Sari Sarkomaa: Kolme vaalikautta odotettu!] Ja toisaalta on myös myönnettävä, että kuntien välillä on isoja eroja asiakasmaksujen suhteen ja tätä kautta erityisesti vanhukset ja vammaiset ovat olleet hyvin eriarvoisessa asemassa riippuen kunnasta, missä eletään.

Mutta minusta näin lyhyessä keskustelussa kuin mikä meillä on mahdollisuus käydä on kiinnitettävä erityisesti huomiota siihen, että ihmiset, jotka sairastavat paljon, joutuvat tämän esityksen myötä kyllä nyt erityisen hankalaan asemaan. Suomessa jokainen suomalainen on oppinut ja tietää, kun yöllä herätetään, että kun kolme kertaa käyt lääkärissä, niin siinä ne vuoden maksut olivat. Nyt kun on tämä tosiasia sinänsä kuitenkin reilu systeemissä, että maksut voidaan rajata reiluun 60 euroon keskimääräisesti kunnissa, [Puhemies koputtaa] niin se tulee nousemaan jopa yli 600 euron. Tämä on se iso kompastuskivi, joka nyt on luotu.

Puhemies Paula Risikko: Pysytään minuutissa, niin saa mahdollisimman moni tilaisuuden.

15.55 Martti Talja kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä laissahan ei todeta eikä myöskään ministeri todennut sillä tavalla, että se on pakko toteuttaa nimenomaan niin, että välikatto pitää poistaa perusterveydenhuollon maksujen osalta, vaan maakunta voi ratkaista itse, miten kerää maksut. Nämä ovat maksimimaksuja, ja näen itse, että on hyvä, että tässä on nyt siirrytty systemaattiseen käytäntöön, koko maassa samankaltaiseen käytäntöön niin yhtenäisten maksujen osalta kuin sitten tulosidonnaisten maksujen osalta.

Se, mikä tässä on nyt todella hieno asia, on se, että terveyden edistäminen on maksutonta, sitten rokotukset ovat maksuttomia, alaikäisten terveyspalvelut ovat maksuttomia, ennaltaehkäisevät palvelut, niin kuin äsken totesin, ja myös mielenterveys- ja päihdeongelmiin liittyvät palvelut ovat maksuttomia.

Tällä hetkellä kunnissa on erittäin suurta vaihtelua siinä, mikä on laitoshoidoa, mikä on palveluasumista. Tämä yhdenmukaistaa [Puhemies koputtaa] tämän käytänteen samoin kuin kotona ja laitoksessa asumisen osalta.

15.57 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Todella mainiota, että tämä lakiesitys on vihdoinkin saatu eduskuntaan. Ikäihmisten palvelumaksujen viidakkoa nyt selkeytetään. Lain piti tulla jo vanhuspalvelulain yhteydessä, mutta sosiaalidemokraattinen ministeri ei sitä saanut. Nyt vihdoinkin säädetään käyttövarasta myöskin palveluasumisessa, mikä on tervetullutta. Iloitsen siitä, että vihdoinkin lasten terveydenhuolto tehdään maksuttomaksi. Tämä on mittava kansanterveysteko.

Mittava uudistus on myöskin se, että maksukattoon sisällytetään suun terveydenhuollon maksut. Heikko suun terveys on ollut keskeinen terveyserojen aiheuttaja, ja nyt nuo maksut voidaan sisällyttää maksukattoon. Tämä on loistava uudistus. Ja on todella hyvä, että laissa säädetään ne asiat, mistä voidaan maksu säättää. Näin eivät tulevat sote-alueet ja

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

maakunnat voi itse keksiä maksuja, ja näin myöskin kumotaan se väite, mitä oppositio on nostanut, että sote-uudistus rahoitettaisiin asiakasmaksuilla. Näin ei todellakaan tulla tekemään. Mutta maksut ovat pohjoismaisittain korkeat, ja toivon, että seuraavalla eduskuntakaudella, [Puhemies koputtaa] seuraavissa hallitusneuvotteluissa otetaan askelia siihen, että kolme eri maksukattoa voitaisiin nivoa yhteen. [Puhemies: Aika!] Mielestäni se pitää asettaa tavoitteeksi.

15.58 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme perustuslakivaliokunnassa käsitelleet monta kertaa näitä asioita, ja perustuslaki todellakin edellyttää, että jokaiselle taataan riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut. Rahoitus jää kyllä nyt mietityttämään. Mietin sitä, että joillekin ihmisille kasaantuu näitä maksuja, kuten tässä aikaisemmissa puheenvuoroissa tuli esille, ja maakunta saa vain tietyn rahoituksen valtiolta. Nyt tässä edustaja Sarkomaa sanoi, että asiakasmaksuilla tätä ei paikata. Epäilen, että kuitenkin näin kikkaillaan. Mutta sitten kysynkin, mistä se sitten otetaan. Maakunta ei voi verottaa, sitä ei teidän näkemyksenne mukaan tehdä asiakasmaksuilla. Onko se sitten palvelun laatu tai saatavuus? Maakunta ei voi tuottaa niitä palveluita, jos ei sillä ole riittävästi rahaa. Ja kun katson sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön pykälä, niin kyllä siihen jää vielä katvetilanteita kunnille. Mutta en voi enempää ottaa kantaa, kun se on meillä perustuslakivaliokunnassa kesken, mutta kyllä olen [Puhemies: Aika!] todella huolestunut maakunnan rahoituksesta.

15.59 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esitän näkemyksenäni, että maakuntien laajemmat väestöpohjat mahdollistavat sekä terveyskeskusmaksujen poistamisen että maksukattojen yhdistämisen, jos valtio ei aja maakuntia rahoituskriisiin. Toivotan tervetulleiksi ehdotukset maksukaton piirin laajentamisesta sekä ennen kaikkea sairaanhoidon palveluiden maksuttomuudesta alle 18-vuotiaille. Olen kuitenkin sitä mieltä, että on kansanterveyden ja kansantalouden kannalta väärin periä jokaisesta terveyskeskuksen lääkäri- ja sairaanhoitajakäynnistä maksuja. Jos paljon sairastavat ikäihmiset sekä työterveyshuollon ulkopuolella olevat pienituloiset joutuvat maksamaan jokaisesta terveyskeskuksen lääkäri- tai sairaanhoitajakäynnistä aina 683 euron maksukattoon asti, miten terveys- ja hyvinvointierojen kaventaminen onnistuu ja miten maksujen kohtuullisuuden tavoite toteutuu?

16.00 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän lakiesityksen keskeinen ongelma on se, että ne parannukset, mitä tehdään, rahoitetaan käytännössä perusterveydenhuollon käyntimaksujen määrää kasvattamalla. Terveyskeskusmaksujen välikaton poisto tulee kasvattamaan paljon sairastavien pienituloisten suomalaisten vuosittaisia menoja jopa sadoilla euroilla. Kun suurimmassa osassa Suomen kunnista tällä hetkellä terveyskeskuspalveluiden käyttö on ollut maksutonta kolmen käyntikerran jälkeen, eli on maksettu yhteensä 61,80 euroa, niin jatkossa se on maksutonta vasta siinä vaiheessa, kun koko tämä vuosittainen maksukatto on täynnä eli 683 euron jälkeen. Tämä ei ole se suunta, mihin perusterveydenhuollon maksukäytäntöjä pitäisi Suomessa kehittää. Vasemmistoliiton vaatimus on jo pitkään ollut, että terveyskeskusmaksuista tulisi sen sijaan luopua koko maassa pienituloisten hoitoonpääsyn helpottamiseksi.

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

16.01 **Veronica Rehn-Kivi r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Nu föreslår regeringen att man ska slopa årsavgiften vid hälsocentralerna och i stället bara ta i bruk avgift för engångsbesök.

Miten tämä tulee vaikuttamaan just pienituloisten ihmisten mahdollisuuksiin saada hoitoa — ikäihmiset, lapsiperheet ynnä muut? Eikö olisi parempi, että olisi myöskin olemassa tällainen vuosimaksu niin kuin tällä hetkellä? Sitten kun näitä maksukattoja on tehty, niin olisikos hyvä kuitenkin, että olisi — niin kuin RKP on aikaisemmin ehdottanut — yhteinen maksukatto terveyskeskusmaksuille ja matkoille ja lääkkeille?

16.02 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä esitys asiakasmaksuista on iso kokonaisuus, ja on tietysti hyvä, että sinne on tullut se, että alaikäisten sairaanhoidon palvelut ja ennalta ehkäisevät palvelut ovat maksuttomia, samoin kuin se, että asiakasmaksujen alentamismahdollisuus ja perimättäjäättämismahdollisuus nostetaan enemmän esiin, ja sitä tulee priorisoida jatkossa.

Mutta näen erittäin ongelmalliseksi sen, että terveyskeskusmaksuissa mahdollisuus välikaton poistamiseen tulee. Kyllä nämä terveyskeskusmaksut tulevat ongelmiksi monille varsinkin paljon palveluita tarvitseville ja vähävaraisimmille. Olisin kysynyt tästä maksukatoista ja maksukattojen yhdistämisestä: eikö siitä ollut puhetta? Myös se, että kaikki omavastuut keskittyvät sinne alkuvuoteen, on erittäin haasteellista, ja edelleen kysyisin: Kun osa maksuista määräytyy maksukyvyn perusteella, esimerkiksi palveluasumisessa, ja nykyisin tuntuu, että erittäin iso osa tuloista menee näihin maksuihin, [Puhemies koputtaa] niin onko muutosta tähän harkittu?

16.03 **Hanna-Leena Mattila kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nämä terveyskeskusmaksut ovat tosiaan selvästi saaneet ihmiset liikkeelle, nimittäin minuunkin on otettu yhteyttä tosi monta kertaa tämän päivän aikana. Kysyisinkin vastuuministeriltä: Mitä te vastaisitte näille huolestuneille kyselijöille? Kasvattaako tämä laki voimaan tullessaan asiakasmaksuja, ja miten tulevat paljon sairastavat pärjäämään, jos maksukatto on 683 euroa? Ja vielä viimeiseksi: joutuvatko paljon sairastavat ja heidän perheensä taloudelliseen ahdinkoon, jos tämä lakiesitys menee läpi?

16.04 **Maria Guzenina sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Soten aikataulun ollessa tällä hetkellä jo hyvin kriittinen hallitus tuo taas uusia sote-lakeja tänne eduskunnan käsittelyyn — eikä mitä tahansa sote-lakeja, vaan sellaisia, jotka täytyy arvioida myöskin perustuslakivaliokunnassa. Tämä on ollut hyvin leimaavaa tälle hallitukselle. Tipoitain tuodaan esityksiä, kokonaisuutta on vaikea arvioida, ja tätä mieltä ovat muuten myös perustuslakivaliokunnan asiantuntijat. [Sari Sarkomaa: Tämä asia on jo käsitelty perustuslakivaliokunnassa!] Nyt näyttäisi siltä, että soten käsittely tulee venymään, ja se ei kyllä ole opposition syy, vaan se on ihan hallituksen oma syy.

Mutta tähän esitykseen liittyen maksukattouudistusta ei edelleenkään toteuteta: Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuissa, lääkkeissä ja matkoissa on tässä hallituksen esityksessä, kaikissa, omat erilliset maksukatot, ja täytyy siis käyttää 1 600 euroa ennen kuin kaikki katot täyttyvät ja maksuihin saa helpotusta — 1 600 euroa. Ministeri on itsekin katsonut aikoinaan, että nämä maksukatot täytyy yhdistää. [Puhemies koputtaa] Miksi näin ei ole tehty?

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

16.05 Jaana Laitinen-Pesola kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On todella tärkeää, että tämä asiakasmaksulaki uudistetaan. Täytyy tunnustaa, että terveydenhuollon ammattilaisenakin olen joskus hieman sekaisin siitä, millä perusteella ja minkälaisia maksuja meillä peritään. Uskon, että kun jatkossa kokonaisuudessaan lain tasolla säädetään siitä, mistä maksut peritään, se selkeyttää toimintaa.

Toinen semmoinen asia, joka varmasti selkeyttää, on se, että asiakasmaksua perivä taho olisi asiakkaan oma maakunta. Näin maksuperusteet pysyvät yhtenäisinä ja seuranta mahdollistuu. Näenkin tärkeänä, että asiakasmaksujen vaikutusta palveluiden käyttöön, maksurasitteen keskittymiseen sekä sosiaali- ja terveyspalveluiden toimivuuteen jatkossa voitaisiin arvioida entistä paremmin, ja uskon, että tällä lainsäädännön uudistuksella se on mahdollista.

16.06 Matti Torvinen sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä asiakasmaksulain uudistaminen on ollut ja on erittäin tärkeä uudistus.

Kun puhutaan sitten köyhistä ja vähävaraisista, esimerkiksi asiakasmaksujen alentaminen ja perimättä jättäminen saa nykyistä huomattavasti vahvemman roolin. Toki se on nyky-lainsäädännön mukaankin ollut mahdollista, mutta eipähän tuota ole käytetty. Nyt sitten on mahdollisuus käyttää ja tullaankin käyttämään. Erityisen tärkeää on se, että myöskin nuoret huomioidaan, siis sillä muodoin, että alaikäiset eivät tule maksun piiriin. Ja nuo ennalta ehkäisevät palvelut ovat myös maksuttomia, se on tärkeää.

Asiakkaan tilanne selkiytyy monilta osin myös asumispalvelumaksujen määräytymisen suhteen. Nyt nekin maksut ovat olleet niin sanottu villi pelikenttä maamme kunnille.

Onneksi tämä esitys saatiin eduskuntaan, vaikka se nyt sitten opposition mielestä on liian myöhään, minun mielestäni ei. Se selkiyttää ja ajanmukaistaa monta asiaa. Se on esimerkki tämän hallituksen toimintakyvystä ja yhteiskunnan muutoksen huomioimisesta. [Puhemies koputtaa] Esimerkiksi digitalisaation myötä syntyneet etäpalvelut tulevat nyt huomioituiksi.

16.08 Riitta Mäkinen sd (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Arvoisa ministeri! Todella tämä maksujen yhdenmukaistamisen pyrkimys on erittäin toivottu, kiitokset siitä.

Todellakin tämä välimaksukaton poistaminen niin lääkäri- kuin hoitajakäynneistä on erittäin räikeä kipukohta ja iskee nimenomaan tuonne ikäihmisiin. Pelkästään viime vuonna yli 65-vuotiaiden maksuhäiriömerkinnät kasvoivat, ja taustalla ovat juuri nämä asiakasmaksut.

Me tiedämme, että eläkeläisköyhyys on tällä hetkellä räikeä ongelma, ja me puhumme ennaltaehkäisystä. Kysyn nyt ministeriltä, kuinka hän tältä osin perustelee tätä esitystä, ja toisaalta kysyn myös sen, miten nämä tavalliset terveydenhoitajakäynnit ovat erotettavissa näistä niin sanotuista ennalta ehkäisevistä käynneistä.

16.08 Toimi Kankaanniemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Valtiovarainvaliokunta viime toukokuussa antamassaan lausunnossa sote-uudistuksesta oli täysin yksimielinen siitä, että tämä rahoitus, mikä valtiolta on tulossa, ei tule riittämään, esimerkiksi Uudellamaalla alkuvaiheessa on 300 miljoonan aukko. Ja kun nyt ajatellaan tätä tilannetta, niin maakunnat joutuvat käyttämään kaikki mahdollisuudet muitten tulojen hankkimiseksi, ja näin ollen nämä maksuhelpotukset ja perimättä jättämiset ovat täysin pelkkää puhetta tässä vaiheessa.

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

Tänään tuli tieto, että yli 65-vuotiaiden maksuhäiriöt kasvoivat viime vuonna 9 prosentilla. Nyt hallitus on tehnyt tämän mallin tämän välitason poistamisesta, mikä merkitsee sitä, että juuri nämä yli 65-vuotiaat, paljon sairastavat, joutuvat maksajiksi. Eikö tämä ole täysin kohtuutonta teidän mielestänne? Miksi ajatte tällaista politiikkaa, että nämä, meidän isämme ja äitimme, jotka paljon tarvitsevat palveluja, kärsivät?

16.10 Simon Elo sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Kankaanniemi kiinnittää sinänsä tärkeään asiaan huomiota, ja huoli on varmasti aito ja aiheellinen, mutta jos ajatellaan julkisuudessa paljon puheissa ollutta asiakasmaksujen perimistä ulosoton kautta, niin siinähan suurin ryhmä on nimenomaan sairaala- ja laitoshoitomaksut tällä hetkellä. Juuri tässä lakiesityksessä tavoitteena on vahvistaa sitä maakuntien velvoittavuutta alentaa maksuja tai jättää ne perimättä. On totta, niin kuin edustaja Torvinen sanoi, että tätä velvoitetta on ollut tälläkin hetkellä, mutta kyllä se tämän lainsäädäntöuudistuksen myötä vahvistuu.

Toinen tärkeä kysymys, mistä tässä salissa on paljon puhuttu ja oltu hyvin yksimielisiä, on veteraanien aseman parantaminen. Tämän esityksen myötä tulosidonnaisten maksujen perusteena olevista tuloista poistettaisiin ylimääräinen rintamalisä ja veteraanilisä, eli veteraanienkin [Puhemies koputtaa] asema tältä osin paranee.

Täällä puhuttiin siitä, miten on nähty nämä kustannukset. Lähtökohtahan oli, että tästä tulisi kustannusneutraali, mutta on aivan totta, että paineita asiakasmaksujen osalta on ylipäätään ollut koko ajan. Tämä esitys ei sitä painetta [Puhemies koputtaa] sinänsä muuta. Lähtökohtana olisi kustannusneutraalius.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Pyydän vastauspuheenvuoroja nyt juuri tällä kertaa edustaja Kankaanniemen käyttämän puheenvuoron johdosta. Muut vastauspuheenvuorot tulevat sitten aikanaan omassa järjestyksessään. — Edustaja Talja pyysi vastauspuheenvuoron jo edustaja Kankaanniemen puheenvuoron aikana.

16.11 Martti Talja kesk (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Olisin kiinnittänyt huomiota juuri tähän samaan asiaan, johon edustaja Elo kiinnitti huomiota, että maksujen alentamista ja perimättä jättämistä koskevaa säännöstä on selkeästi vahvistettu. Itse asiassa tässä asiakkaalle on kerrottava mahdollisuudesta hakea maksuun huojennusta ja maksun huojentaminen olisi ensisijaista toimeentulotukeen nähden. Elikkä tällä hyvin suurilta osin maakunta ottaa vastuun, huolehtii siitä maksukaton kertymisen seurannasta, joka on ollut tällä hetkellä asiakkaan vastuulla, ja itse asiassa ottaa vastuun myös siitä, että asiakkaalle on kerrottava siitä, että huojennusta voidaan myöntää perusterveydenhuollon maksuihin. Tästä muodostuisi sitten niitä käytänteitä, joita käytännössä vuonna 21 alettaisiin toteuttaa.

16.12 Kristiina Salonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensiksi ministeriä on kiitettävä palveluasumismaksujen yhdenmukaistamisesta ja siitä, että alle 18-vuotiaille säädetään maksuton terveysterveyspalvelu.

Mutta siihen, mitä edustaja Talja totesi, että maksimimaksuista voidaan päättää sitten maakunnissa, on sanottava, että kyllä se niin on, että maksimimaksuista tulee uusi normaa-li. Se on pakko sanoa ääneen. Suomessa 1,9 miljoonaa työikäistä sairastaa jotain pitkäaikaissairautta tai vammaa. Joka kymmenes pitkäaikaissairas on joutunut jättämään lääk-

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

keensä ostamatta sen takia, että rahaa ei ole ollut. Nyt me olemme juuri heitä ja esimerkiksi paljon sairastavia vanhuksia rasittamassa sillä, että tästä välikatosta luovutaan. 1 miljoonaa käyntiä ylitti kolmen kerran käynnit vuodessa, siis yli 1 miljoonaa käyntiä. Näiden ihmisten maksut tulevat nousemaan, ja se on kyllä virhe.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän debatin tässä vaiheessa vielä vastauspuheenvuorot edustajille Alanko-Kahiluoto, Mustajärvi ja Laiho. Näiden puheenvuorojen jälkeen myönnän sitten ministerille 3 minuutin vastauspuheenvuoron.

16.13 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totuus on se, että tämä esitys yhdessä hallituksen sote-esityksen kanssa tulee heikentämään helsinkiläisen pienituloisen asemaa. Meillä ei Helsingissä ole tällä hetkellä terveyskeskumaksuja ollenkaan käytössä, koska tiedämme, että niiden periminen on byrokraattista ja luo korkean kynnyksen pienituloiselle, köyhälle, paljon sairastavalle hakeutua ajoissa hoitoon.

Nyt sote-esitys, joka on alusta lähtien aliresursoitu, niin kuin edustaja Kankaanniemi hyvin toi esille, tulee pakottamaan Helsingin muiden kuntien muassa ottamaan käyttöön asiakasmaksut, joita meillä nyt ei ole, sen vuoksi, että hallitus on kirjoittanut sote-esitykseen, että asiakasmaksut pitää maakunnan alueella yhtenäistää. Ja kun sote on alun alkaen aliresursoitu — hallitus leikkaa sieltä niin paljon lähtökohtaisesti, ja valtiolta tulee rahoitus alimitoitettuna — eikä verotusoikeutta maakunnilla ole, se tarkoittaa sitä, että maakunnat pakotetaan nostamaan asiakasmaksuja, [Puhemies koputtaa] ottamaan ne käyttöön tai sitten leikkaamaan palveluista. Ja tämä on tosiasia.

16.14 Markus Mustajärvi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos laskee yhteen näiden eri omavastuiden yhteisvaikutuksen, hieman alle 1 600 euroa, ja suhteuttaa sen sitten siihen, mitä ovat esimerkiksi eläkeläisten tulot, niin sehän on kahden kuukauden takuueläke tai yhden kuukauden keskimääräinen työeläke. Onhan se aika huima tilanne, jos omavastuuseen menee henkilön vuosituloista kuudesosa.

Mutta ministeri Saarikko, miten tämä maksuvapautus maakuntatasolla käytännössä menee? Miten tunnistetaan sen asiakkaan tarpeet ja se, että hän oikeutettu saamaan näihin maksuvapautuksen, kun sen arviointi kuntatasollakin on jo nytten vaikeaa?

16.15 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä asiakasmaksulakiuudistus tulee todella tarpeeseen. Tällä hetkellä esimerkiksi palveluasumisessa on todella viidakko. Omaiset ja asukkaat eivät itse tiedä, mitä he joutuvat maksamaan, kun siirtyvät palveluasumisen piiriin. Samoin siellä myöskin käyttövara vaihtelee. Kyllä ihmisellä pitää olla mahdollisuus johonkin omaan myöskin silloin, kun hän on ympärivuorokautisessa hoivassa, esimerkiksi käydä jalkahoidossa tai käydä joskus teatterissa tai ostaa jotain vaatetta. Tällä hetkellä se on viety hyvin minimiin.

Toinen tärkeä asia on maksukaton laajeneminen suun terveydenhuollon piiriin. Tällä saadaan eriarvoisuutta vähennettyä. Suun terveys on osa muuta terveyttä, merkittävä osa sitä, ja se vaikuttaa myös sosiaalisuuteen, siihen, miten saadaan työtä, miten saadaan seurustelusuhteita — jos hampaat ovat huonossa kunnossa, se vaikuttaa välillisesti myöskin siihen.

Maksukaton seurannan siirtyminen maakunnalle on myöskin semmoinen oikeudenmukaisuuskysymys, jolloinka ei jää yksilön vastuulle itse seurata sitä.

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

Lasten terveydenhuollon maksuttomuuden laajentuminen on erittäin tärkeää. Lapset ovat tasa-arvoisessa asemassa riippumatta siitä, mitä on vanhempien tulotaso.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ministeri, 3 minuuttia.

16.16 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko: Kiitos, arvoisa puhemies! Minusta tämä salidebatti osoittaa, että tämä lakiuudistus on kokonaisuus. Siitä on löydetävissä yksityiskohtia, joista voi sanoa, että tämä kohta huononee, ja yksityiskohtia, joista voi sanoa, että tässä jonkun asema paranee. Tämä saattaa olla, hyvät kollegat, se syy, miksi tätä esitystä ei koskaan aikaisemmin ole tuotu.

Minusta tuntuu, edustaja Guzenina, hiukan epäreilulta, että te sanotte nyt, että ”tuotte tällaisen esityksen” ja ”näin viime tinkaan” ja ”tuotte kamalasti työtä perustuslakivaliokunnalle”. Kohta 1, kollega: teidän aikananne tätä esitystä ei tuotu; kohta 2: minusta on erittäin oikein, että tämä käsitellään perustuslainmukaisuuden hengessä ottaen huomioon, että puhumme palveluista, jotka ovat ihmisten perusoikeuksia.

Edustaja Aalto, te pohdiskelitte sitä, miksi hallitus ei tuo näitä peruspalveluita maksujen osalta ihmisille maksuttomiksi. En ole aivan varma, mitä tarkkaan ottaen tarkoittitte tuolla, mutta käsitykseni mukaan ehdotuksenne euromääräinen mittahaarukka on jotakin 100:n ja noin 400 miljoonan euron välillä. Miten rahoittaisitte tuon, ottaen huomioon, edustaja Alanko-Kahiluoto, että eivät Helsingiltä tai Uudeltamaalta maakuntamallissakaan sote-rahat vähene? Soteen tulemme käyttämään tässä maassa jatkossa yhä enemmän yhteisiä varoja, koska palveluita tarvitaan yhä enemmän. Ja on totta, että jatkossa Helsinki, Espoo, Vantaa ja koko Uusimaa ovat yhdenvertaisessa asemassa, mikä voi tarkoittaa yksittäisen kuntalaisen näkökulmasta muutosta parempaan tai huonompaan, mutta sitä kutsutaan yhdenvertaisuudeksi. Muutosvaihe on varmasti aina kipeä.

Arvoisa puhemies! Ilahduin siitä, että te jotkut edustajat nostitte esiin vanhuspalveluiden osuuden tästä. Se on osa-alue, josta on tullut palautetta ja johon myös ministeriön on ollut vaikea aina ottaa kantaa, koska kuntien käytännöt ovat olleet niin eriarvoistavia. Nyt tilannetta selkiytetään ja vältetään myöskin sitä osittain tapahtunutta ehkä jossain määrin kikkailevaa toimintaa siinä, miten se, minkälainen kyltti katolla on, vaikuttaa ihmisten maksuihin. Pidän tätä myöskin oikeudenmukaisena sisältömuutoksena vanhuspalveluihin.

Täällä on aivan oikeutetusti nostettu esiin pienituloisten asema. Voitte olla vakuuttuneita siitä, että tätä olen miettinyt hyvin paljon esityksen valmistelua johtaessani. Oleellisinta on nyt huomioida se, että tällä esityksellä ei ole tavoitteena kerätä yhteiseen kassaan lisää varoja kansalaisten palvelumaksuina. Oleellista on myös havaita, että toisin kuin tänä päivänä, tämä velvoittaa palvelun järjestäjää eli jatkossa maakuntaa entistä selkeämmin kertomaan ihmiselle oikeutuksesta maksuhojennukseen tai maksuvapautukseen, ettei edettäisi niin, että toimeentulotukeen siirrettäisiin näitä maksuja, joista ihminen oikeasti olisi pienituloisuutensa vuoksi saanut hojennuksen. Oleellinen osa pienituloisen näkökulmasta on huomioida myös se, että ne palveluiden osa-alueet laajenevat, mukaan lukien suun terveydenhuolto, jotka lasketaan tuon maksukaton piiriin kuuluviksi. Olen edelleen samaa mieltä, että maksukattojen yhdistäminen on varteenotettava ja harkinnan arvoinen asia, mutta tässä on esityksen kokonaisuudistus, kaikki se, mitä tähän mennessä saatiin aikaiseksi.

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

Arvoisa puhemies! Kysyttiin vielä, mitä tarkoittaa ennaltaehkäisevä maksuton palvelu verrattuna maksulliseen terveyskeskusasiakaskäyntiin: maksuton palvelu on vaikkapa neuvola, [Puhemies koputtaa] mielenterveyspalvelu tai terveystarkastus.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoiset edustajat, tämän asian käsittelyyn tässä yhteydessä varattu aikaikkuna on käytetty loppuun. Huomaan kuitenkin, että sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsenistä edustaja Pekonen ei saanut äsken vielä puheenvuoroa, mistä syystä myönnän vielä hänelle puheenvuoron, [Vastauspuheenvuoropyyntöjä — Maria Guzenina: Arvoisa puhemies, nimi mainittiin!] ja sen jälkeen siirrytään eteenpäin. Meillä on mahdollisuus keskustella tarvittaessa tuntikausia tästä asiasta tuonnempina. — Edustaja Pekonen, teillä vastauspuheenvuoro.

16.20 **Aino-Kaisa Pekonen vas** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, puhemies! Kyllähän tätä esitystä on tänne eduskuntaan odotettu ja odotettu erityisesti siitä syystä, että — myös minun mielestäni — tätä esitystä olisi pitänyt käsitellä yhdessä mittavan sote-uudistuksen yhteydessä, kun nimenomaan käytiin näitä kustannuksia läpi. Nyt tämä esitys tulee meille tässä vaiheessa, kun sote-uudistus on jo valiokunnasta ensimmäisen vaiheen ohittanut.

Tässä esityksessä on hyviä asioita, mitä tässä salissa on tänään nostettu esiin, mutta kyllä tässä esityksessä suurin pommi on tämä välikaton poistaminen. Nyt todella pienituloiset ihmiset, jotka maksavat tällä hetkellä vuosimaksuna noin 60 euroa, joutuvat maksamaan jokaisesta käyntikerrastaan reilut 20 euroa siihen saakka, kunnes sitten tämä 683 euron katto on täyttynyt, ja tämä on täysin kohtuutonta. Lisäksi jos verrataan naapurimaihin Ruotsiin ja Norjaan, niin jos Suomessa tällä hetkellä tämä enimmäismäärä, omavastuukatto, on noin 1 600 euroa, niin naapurissa Ruotsissa [Puhemies koputtaa] maksetaan noin 370 euroa ja Norjassa noin 265 euroa. Kyllä aika kohtuuttomat ovat nämä Suomen maksut.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoiset edustajat, totean vielä, että äskeisen ministeripuheenvuoron jälkeen täällä nousi teistä arvon edustajista aika moni ylös ja muutaman edustajan nimi sanottiinkin, ja jos kaikille teille annetaan tässä vaiheessa puheenvuoro, aikaikkuna, joka oli tähän tässä vaiheessa varattu, ylittyy oikein reilusti, josta syystä keskustelu ja asian käsittely tässä vaiheessa keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Keskustelu keskeytettiin kello 16.22.

Keskustelua jatkettiin kello 17.46.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Nyt jatketaan aikaisemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 6 käsittelyä.

17.47 **Li Andersson vas:** Arvoisa puhemies! Ylisuuret sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksut ovat keskeinen eriarvoisuutta ylläpitävä tekijä Suomessa. Siksi vasemmistoliitto on pitkään tehnyt töitä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen alentamisen puolesta, maksukattojen yhdistämisen ja alentamisen puolesta sekä terveyskeskusmaksujen

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

poistamisen puolesta koko maassa, ja siksi olemme myös toistuvasti varoittaneet hallituksen suunnitelmista kaupallistaa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita. Kun kustannukset markkinaehtoistamisen seurauksena nousevat ja maakunnilla ei ole verotusoikeutta, tulee paine korottaa asiakasmaksuja olemaan erittäin kova.

Tässä suuressa sote-epävarmuuden tilassa hallitus on nyt päättänyt uudistaa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulainsäädäntöä. Lakimuutokseen sisältyy niin parannuksia kuin selkeitä heikennyksiä. Parannuksiksi voi laskea muun muassa seuraavat muutokset: Suun terveydenhuollon palvelut lasketaan mukaan maksukattoon ja vastuu maksukaton seurannasta siirretään maakunnalle. Tehostetun palveluasumisen ja pitkäaikaisen laitoshoidon maksuja yhdenmukaistetaan ja maksujen perimättä jättämisen velvoitetta tiukennetaan. Tämän lisäksi sairaanhoidon palvelut säädetään alaikäisille kokonaan maksuttomiksi.

Aikaisemmin lähetekeskustelun yhteydessä useammat hallituspuolueiden edustajat puhuivat siitä, kuinka tämä uudistus on kustannusneutraali. Se on siis kustannusneutraali valtiontalouden näkökulmasta, mikä tarkoittaa sitä, että hallitus ei ole valmis panostamaan lisää rahaa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen alentamiseksi. Se tarkoittaa myöskin sitä, että kun tehdään hyviä muutoksia, jotka nostavat kustannuksia, kuten alaikäisten sairaanhoidon palvelujen säätäminen maksuttomiksi, niin tätä pitää tietenkin rahoittaa tämän järjestelmän sisältä. Tämän lakiesityksen keskeisin ongelma on, että iso osa tästä lisärahoituksesta, mitä nyt kerätään näiden hyvien uudistusten kustannusten kattamiseksi, kerätään jatkossa perusterveydenhuollon käyntimaksujen määrää kasvattamalla.

Tällä hetkellä siis terveyskeskuksen lääkäripalveluista peritään suurimmassa osassa kunnista enintään 20,6 euron käyntimaksu, ja näille on säädetty välikatto, eli käyntimaksua saa periä ainoastaan kolmelta ensimmäiseltä käynniltä samassa terveyskeskuksessa kalenterivuoden aikana. Se tarkoittaa, että asiakas on maksanut korkeintaan 61,8 euroa vuodessa terveyskeskusmaksuja, ennen kuin palveluiden käyttö on maksutonta. Näin on siis tehty, koska on haluttu varmistaa, että nämä maksut eivät muodostu liian suuriksi kenellekään. Mutta tästä huolimatta tiedämme, että Suomen nykyisen maksukäytännön arvioidaan olevan yksi selittävä tekijä sille, että sosioekonomiset terveyserot tässä maassa ovat kansainvälisesti verrattuna korkeat. Eli jo tässä vaiheessa ne muodostavat kynnyksen pienituloisille hakeutua hoitoon.

Nyt tästä välikatosta siis luovutaan ja sen lisäksi myös perusterveydenhuollon hoitaja-, terapia- ja sarjahoitomaksuja muutetaan niin, että näistäkin palveluista voidaan jatkossa periä maksu jokaiselta käyntikerralta. Tämä tarkoittaa siis vääjäämättä sitä, että paljon palveluja käyttävien pienituloisten maksurasitus tulee kasvamaan luultavasti sadoilla euroilla vuodessa.

Hallituksen esityksen vastaus tähän on viitata vuosittaiseen maksukattoon ikään kuin sanomalla, että tämä on se keino, jolla turvataan pienituloisia ylisuurelta maksurasitteelta. Vuosittaisen maksukaton täytyessä siis ihminen voi käyttää palveluita maksutta. Maksukatto on kuitenkin Suomessa kestäättömän korkea pienituloisille. Vuosittainen maksukatto on tällä hetkellä siis 683 euroa, ja jatkossa sitten terveyskeskuslääkärillä käynti on maksutonta vasta siinä vaiheessa, kun koko tämä 683 euron vuosittainen maksukatto on täyttynyt. Enimmäiskustannus toisin sanoen kymmenkertaistuu tämän muutoksen myötä.

Tämä on täysin päinvastainen suunta kuin mihin pitäisi edetä sosiaali- ja terveyspolitiikassa. Tavoitteeksi pitäisi ottaa terveyskeskusmaksujen poistaminen koko maassa — uudistus, joka meidän tietojemme mukaan maksaisi noin 67 miljoonaa, se ei ole mikään mahdollon summa, mikäli ollaan valmiita tekemään panostuksia pienituloisten hoitoonpääsyn

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

helpottamiseksi — ja sen lisäksi siis näiden maksujen alentaminen kautta linjan. On kestä-
mätön tämä tilanne, jossa asiakasmaksujen rahoitusosuus Suomessa on Pohjoismaiden
korkein.

17.52 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on erittäin tärkeä palanen kos-
kien myös tulevaa sote-uudistusta, nimittäin yksi rahoituksen lähde ovat tietenkin asiakas-
maksut. Hyvää uudistuksessa on se, että kun varsin repaleisella kentällä eri kuntien asia-
kasmaksut ovat vaihdelleet, niin tältä osin yhdenvertaisuutta lisää se, että asiakasmaksu-
laissa haetaan lisää samankaltaisuutta ja pidetään huolta siitä, että maksut voisivat olla
kohtuullisia eri puolella Suomea.

Lisäksi erityisesti vammaisten ja vanhusten osalta on tärkeää, että näihin vaikeaselkoi-
siin ja tulkinnanvaraisiin maksuperusteisiin tulee nyt muutoksia. Siltä osin voi sanoa,
että nykyinen järjestelmä on varsin sekava: Osa maksuista on asetuksissa, osasta ei ole mi-
tään säädöksiä. Voi myös sanoa, että palveluasumisen osalta säädöksiä tai edes yhteisiä
käytäntöjä ei kaikissa asioissa ole. Palvelupakettien hinnoittelu vaihtelee, samoin myös si-
sältö, ja asiakkaan kannalta lopputulos voi myös monesti olla kohtuuton. Kustannusten
vertailtavuus on erittäin hankalaa. Tältä osin on tärkeää kiinnittää huomiota siihen, että ih-
misten yhdenvertaisuutta ja oikeusturvaa tässä esityksessä halutaan edistää.

Hyviä puolia ovat suun terveydenhuollon maksujen kerryttäminen maksukatossa ja
maksukaton seuranta niin, että se siirtyy asiakkaalta järjestäjän vastuulle. Tältä osin nämä
ovat tervetulleita muutoksia, samoin myös muutos siitä, että alle 18-vuotiaat olisivat kaik-
kien terveyspalveluiden osalta maksuttomuuden piirissä. Hyviä näkökulmia ovat myös
muutokset kohtuullistamiseen maksujen osalta.

Mutta, hyvä puhemies, on myös miinuksia, ja sääli on se, että kun sotessa tosiasiasa 3
miljardia euroa on tarkoitus hallituksella säästää, niin samaan aikaan lisätään valinnanva-
pauslain kautta merkittävästi kustannuksia yksityisen sektorin päästessä tekemään ihmis-
ten terveydellä myös voittoa. Tässä suhteessa olisi voinut kyllä hennosti ajatella, että muu-
tama kymmenen miljoonaa olisi voitu käyttää tässä lainsäädännön osassa parannuksiinkin.
Näin ei kuitenkaan ole. Jotta parannuksia on voitu tehdä eli maksukertymää on voitu alen-
taa joidenkin osalta, on maksukertymää myöskin sitten jouduttu kasvattamaan, ja tässä pii-
levät ne tämän esityksen ikävimmät puolet. Uskon, että salissa kyllä on halua käyttää tuo
70 miljoonaa näihin hallituspuolueiden asettamiin painopisteisiin, ei siinä mitään, mutta
ikävää on se, että se tehdään ottaen erityisesti niiden selkänahasta, jotka ovat erityisen sai-
raita.

Tilastot kertovat karua kieltä siitä, että jos lähes 5 miljoonaa terveyskeskuskäyntiä pe-
rusterveidenhuollossa meillä on, niin siitä miljoona käyntiä tulee olemaan jatkossa erityi-
sen kalliita. Siinä missä miljoonan käynnin maksut olisivat reilusti noin 62 euroa maksa-
neet yhteensä, ne tulevat jatkossa maksukaton nousun takia olemaan tuon 683 euroa. Kyllä
tätä voi pitää erittäin vaikeana valuvikana, joka tässä esityksessä on, mutta sille on käytän-
nössä arvioitu maksukertymää kasvattava vaikutus hallituksen esityksessä niin, että sieltä
perustason lääkärin vastaanottomaksun myötä saadaan 27 miljoonaa euroa lisää. Ja tässä-
hän nyt on selitys sille, millä tavalla täysin nollabudjetilla tehdään joitakin hyviä parannuk-
sia mutta vaarannetaan erityisesti monien erittäin sairaiden ihmisten pääsy hoitoon.

Ja toinen valuvika on eittämättä se, että hoitajan vastaanottomaksu otetaan koko maassa
käyttöön. Jos ajattelemme niin, että tämä ei tulisi koskemaan mahdollisessa tulevassa sote-
uudistuksessa kuitenkaan laajoja joukkoja, niin päinvastoin, tähän tulee nimenomaan

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

koskemaan kaikkia suomalaisia, jotka tulevat käymään maakunnan asiakkaina tai maakunnan ohjaaman valinnanvapauden piirissä myös yksityisillä toimijoilla. Tämähän tarkoittaa, että jostakinhan ne maksut on kerrytettävä, kun jokaisella maakunnalla tulee olemaan tiukkaa. Esimerkiksi Satakunnan osalta 15 prosenttia on hallituksen aikomuksena säästää. Totta kai silloin asiakasmaksuilla on saatava myöskin tähän katetta. Eli ei ole ennustettavissa, että maakunnat päättäisivät, että he voisivat luopua asiakasmaksuista, koska sen lopputuloksena on laina, ja jos maakuntana lainaa otat tulevassa sote-uudistuksessa, se johtaa sitten hyvin nopeasti arviointimenettelyyn. Ja tältä osin on epäiltävissä, että tämä asiakasmaksulaki tulee heikentämään kaikkien suomalaisten saamaa hoitoa juuri siksi, että terveyskeskusmaksut niin hoitajan kuin lääkärin vastaanoton osalta kasvavat.

Mitä tulee sitten vielä pieneen yksityiskohtaan, joka ei olekaan niin pieni, niin eduskunnassa on ollut tarkoituksena myös asiakasmaksulakia parantaa muutamilta osin. Yksi erittäin tärkeä avaus on ollut se, mikä on ollut sekä vasemmistoliitolla että sosiaalidemokraateilla vaihtoehtobudjeteissa, että perustason vastaanotto toiminta olisi jatkossa ilmaista. Sosiaalidemokraatit ovat esitelleet oman vaihtoehtobudjettinsa, jossa meillä on ollut varaa järjestää julkisen talouden liikkumavara ensi vuonna niin, että se sisältäisi maksuttoman hoitaja- ja maksuttoman lääkärikäynnin ympäri vuoden. Siinä minusta olisi ollut oppia ja suuntaa tälle uudistukselle, mutta tässä nimenomaan halutaan tehdä tämä kustannusneutraalisti. Eli sotessa riittää valinnanvapauden edistämiseen jopa miljardin euron kustannukset ja säästöihin 3 miljardin kustannukset, mutta samaan aikaan muutamaa kymmentä miljoonaa ei riitä siihen, että asiakasmaksulaissa olisi saatu kohtuullinen tulos aikaan.

Myös maksukatosta on käyty keskustelua, ja tässä valitettava johtopäätös tulee olemaan se, että erityisesti niillä ihmisillä, jotka ovat useiden sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen, lääkkeiden ja matkojen käytön piirissä, on erilliset maksukatot. Jos näitä kaikkia edellä mainittuja kuluja on, maksuja kertyy yhteensä noin 1 600 euroa ennen kuin kaikki katot täyttyvät ja maksuihin saa helpotusta. Kyllä nämä ovat erityisesti pienituloisten kannalta sellaisia sydäntä särkeviä asioita, johon olisi pitänyt puuttua.

Ja lopuksi, arvoisa puhemies, on pakko todeta, että kun köyhyystutkimuksia tehdään ja niihin otetaan asiakasmaksuvaikutukset mukaan, niin ne lisäävät merkittävästi erityisesti yli 65-vuotiaiden köyhyysastetta, jopa 0,7—1,9 prosenttiyksikköä. Siksi tämä on vakavaa puhetta.

18.01 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Viime viikolla alkoi tulla viestejä vammaisten lasten vanhemmilta. Luen pätkän eräästä kirjeestä, jonka sain: ”Minun tekisi mieli kysyä lain valmistelijoilta ja esityksen eduskuntaan tuoneelta ministeriltä: Jos lapsenne asumisesta kodin ulkopuolella ei perittäisi mitään, toimisiko se teille kannustimena sijoittaa lapsenne kodin ulkopuolelle? Jos vastaus on ei, miten heille on tullut mieleen, että se ylipäättään voisi olla kannustin vammaisen lasten vanhemmille?” Tässä viitataan hallituksen esityksen sivuun 99, jossa vammaispalvelulain mukaisia tilanteita käydään läpi asiakasmaksujen näkökulmasta ja siitä näkökulmasta, että vanhempien elatusvastuu säilyisi myöskin niitten lasten osalta, jotka sijoitetaan kodin ulkopuolelle. On kuitenkin huomattava, että tämä kirjaus, joka tänne sivulle 99 on tehty, ei ole osuva, ja se onkin ollut loukkaava monien vammaisten lasten vanhempien mielestä. He kokevat, että se, että vammainen lapsi joutuu lähtemään pois kotoa tilanteessa, jossa vanhemmat eivät enää pysty lasta kotona hoitamaan, on monelle aina suuren luopumisen ja tuskan paikka. Osa kokee jopa epäonnistuneensa niissä tilanteissa, joissa on antanut itselleen, perheelleen ja vammaiselle lap-

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

selleen lupauksen, että lapsi voi asua mahdollisimman pitkään kotona. Haluan tämän nostaa esille sen takia, että olkoon tämä muistutuksena meille kaikille siitä, miten lakitekstissä ja lain perusteluissa tulee olla tarkka. Jos tätä tosiasiallisesti ei ole tarkoitettu tässä hallituksen esityksessä, voisi olla hyvä pyytää anteeksi näiltä vammaisten lasten vanhemmilta.

Mitä tulee tähän esitykseen muuten, niin on hyvä, että uudistus tehdään. Nykyinen järjestelmä on sekava, ja erityisesti palveluasumisen kohdalla moni vanhus ja heidän omaisensa ovat olleet aikamoisen viidakon keskellä miettien, mistä maksut koostuvat ja miten varat ja rahat niihin riittävät. Tämä uudistus nyt sitten parantaa nimenomaan palvelumaksujen yhdenmukaistamista.

Myöskin alle 18-vuotiaiden osalta se, että kaikki terveysterveystulot säädetään maksuttomiksi, on iso kiitoksen paikka. Toki sosiaalidemokraatit ovat esittäneet maksuttomuutta muutenkin, ja tärkeää tietenkin olisi, että kun tämän esityksen jälkeen nähdään vaikutus alle 18-vuotiaiden osalta, Suomessa uskallettaisiin ottaa askel kohti oikeasti maksuttomia terveystulot laajemminkin.

Se, mistä kuitenkin kannan suurta huolta, on maksujen välikatosta luopuminen. Itse asiassa meidän olisi tullut tehdä toimia, joilla nämä maksukatot olisi yhdistetty ja joilla tosiasiallisesti olisi helpotettu paljon sairastavien, pitkäaikaissairaiden, vammaisten ja vanhusten, asemaa. He sitä todella olisivat kaivanneet. Suomessa yli 1,9 miljoonaa työikäistä sairastaa jotain pitkäaikaissairautta tai vammaa, ja he ovat niitä, jotka tarvitsevat lääkkeitä mutta myöskin paljon palveluita. Se, että ensin saadaan diagnoosi, vaatii lääkärikäynnin. Sen jälkeen ehkä, kun diagnoosi on loppuviimein löydetty ja tehty, tarvitsee miettiä lääkitystä. Lääkitystä joudutaan ehkä useamman kerran hakemaan, ennen kuin löydetään oikea lääke. Sen jälkeen seurannassa on tehtävä ja tarkistettava hoitotasapainoa säännöllisesti. Ja ei se ole heidän eikä näiden ihmisten vika, että he joutuvat käyttämään palveluita useammin ja enemmän kuin esimerkiksi nykyisellään nämä kolme kertaa, joiden jälkeen sitten ei ole enää pitänyt maksaa näistä. Tämä välikatto on sen turvannut. Nyt heille ei tällaista turvaa suoda, ja se on kyllä virhe, totean sen edelleen.

Miljoona käyntiä ylitti vuonna 2015 tämän kolmen käyntikerran THL:n tilastojen mukaan, ja me emme siis puhu pienestä määrästä. Noin 3,9 miljoonaa käyntiä oli käyntejä, joissa käyntimäärä ei ylittänyt tätä kolmen käyntikerran kattoa, mutta miljoona käyntiä siis tämän ylitti. Jos voidaan sanoa, että kaikista terveyskeskuslääkärikäynneistä asiakkaan neljänsiä tai tämän jälkeisiä käyntejä oli viidennes kaikista käynneistä, puhumme isosta asiasta, joka pitäisi pystyä ottamaan nyt sitten huomioon vielä tässä lakiesityksessä.

Näiden monta kertaa vuodessa lääkäripalveluja käyttävien, esimerkiksi pienituloisten vanhusten, maksurasitus tulee jatkossa kasvamaan. Esimerkiksi kymmenen käyntikertaa lääkärissä kalenterivuoden aikana merkitsisi asiakasmaksuksi jo 206 euroa, ja tämä on kyllä merkittävä lisäys nykyisen 61 euron 80 sentin tai vuosimaksun, 41 euron 20 sentin, jälkeen. Nämä ihmiset ovat usein vielä niitä, jotka käyttävät myöskin paljon lääkkeitä ja joilla jo nykyisellään on ollut vaikeuksia miettiä, mistä rahat sitten lääkkeisiin otetaan.

Kiitokset siis kaikesta siitä hyvästä, mitä tässä esityksessä myös on, mutta huomio pitää ehdottomasti kiinnittää nyt näihin paljon sairastaviin, pitkäaikaissairaisiin, joiden kustannukset tämän esityksen myötä kasvavat. Se ei ole oikein.

18.08 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Nykyinen asiakasmaksujärjestelmä on niin sekava, että lakiuudistus on kyllä tarpeellinen. Osa maksuista on tällä hetkellä määritelty asetuksissa ja osasta ei ole mitään säädöksiä. Tämä näkyy erityisesti vanhus-

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

ten ja vammaisten palveluissa, joissa maksut vaihtelevat huomattavasti kunnittain. Palveluasumisen osalta säädöksiä tai edes yhtenäisiä käytäntöjä ei ole. Palvelupakettien hinnoittelu ja sisältö vaihtelevat lähes mielivaltaisesti. Näihin ongelmiin tämä lakiesitys tuo ratkaisuja, ja se parantaa ihmisten yhdenvertaisuutta ja oikeusturvaa. Toisaalta palveluasumisen maksujen suuruus on edelleenkin huolestuttava asia, ja se ei tässä lakiesityksessä korjaannu.

Positiivista on se, että maksujen alentaminen ja perimättä jättäminen on selkeämmin ja vahvemmin ilmaistu tässä lakiesityksessä. Nytkin se on kyllä mahdollista, mutta tätä mahdollisuutta on käytetty aivan liian vähän. Tässä asiassa on syytä lisätä ohjauksen ja neuvonnan velvoittavuutta, jotta asia siirtyisi käytännön tasolle osaksi palvelusuunnitelman tekemistä, ja tähän asiaan toivon valiokunnassa kiinnitettävän huomiota. Muita myönteisiä asioita ovat sairaalamaksupäivien sisällyttäminen maksukattoon ja katon laajentaminen hammashoidon palveluihin.

Kuitenkin lakiesitys sisältää vakavia puutteita ja heikennyksiäkin. Etenkin terveyskeskusmaksujen nousu on merkittävä heikennys. Jo tällä hetkellä Suomessa on korkeat asiakasmaksut, ja hallitus korotti asiakasmaksujen enimmäismäärää vuosina 2015 ja 2016. Jatkossa terveyskeskuksessa lääkäriissä käynnistä maksetaan maksukaton täyttymiseen saakka, kun aiemmin välikatto rajoitti maksun perinnän joko kolmeen käyntikertaan vuodessa tai noin 41 euron vuosimaksuun. Käytännössä tämä tarkoittaa, että lääkäripalveluja monta kertaa vuodessa käyttävien maksurasitus tulee kasvamaan.

THL:n tuoreen tutkimuksen mukaan terveydenhuollon korkeat asiakasmaksut kasvattavat köyhyyttä. Eniten terveydenhuollon palveluja käyttävät ja asiakasmaksuja maksavat pienituloiset eläkeläiset, ja siksi onkin käsittämätöntä, että heidän tilannettaan taas heikennetään. Helsingin kaupungin kokemukset terveystulosten poistamisesta ovat käsittämättömiä, ja siihen suuntaan tulisi pyrkiä koko maassa. Maksuista luopuminen kaventaisi hyvinvointi- ja terveyseroja ja toisi pitkällä aikavälillä säästöjä raskaampien ja kalliimpien palvelujen käytön vähentyessä.

Myös sairaanhoitajakäyntien maksut määritellään jatkossa laissa, ja onkin oletettavaa, että yhä useampi kunta ryhtyy laskuttamaan myös näistä käynneistä. Tällä hetkellä väestöosuudella mitattuna 40 prosenttia kunnista perii hoitajakäynneistä maksun, ja esimerkiksi monet vähävaraiset diabeetikot ovat kertoneet, että he käyvät sairaanhoitajan vastaanotolla maksun takia harvemmin. Tämä on huonoa kehitystä, sillä diabeteshoitajien säännölliset tarkastukset ovat osoittautuneet erittäin tehokkaaksi keinoksi vähentää kalliita komplikaatioita ja lisäsairauksia.

Etäpalveluista perittävä hinta on mielestäni myöskin kyseenalainen asia. En ole lainkaan vakuuttunut siitä, että etäpalveluiden rinnastaminen vastaanotolla käyntiin maksuasioissa on järkevää. Etäpalveluiden tulisi pysyä pääsääntöisesti maksuttomina, eikä niiden käyttöön voi velvoittaa, vaan niitä tulee käyttää ainoastaan henkilön suostumuksella. En myöskään usko, että maksu kannustaa lisäämään etäpalveluiden käyttöä, vaikka se muuten olisikin toivottavaa.

Ja lopuksi, arvoisa puhemies, tukipalveluiden maksujen kirjaus on aivan liian epämääräinen. Lakiin jäisi kirjaus kohtuullisista maksuista, ja jään kyllä kysymään, mitähän tämä tarkoittaa. Kenen mielestä kohtuulliset maksut? Tämä on semmoinen asia, jota toivon todella valiokunnassa myöskin mietittävän. Laissa olisi syytä olla kirjattuna, että asiakasmaksusuunnitelman tekemisen yhteydessä asiakkaiden kokonaistilanne arvioidaan, ja keinovalikoimassa tulee olla mahdollisuus maksujen alentamiseen tai perimättä jättämiseen,

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

siis myöskin tukipalveluissa. Tällä hetkellä tukipalveluista, kuten ateriapalveluista, vaatehuollosta, kauppa- ja muista asiointipalveluista, turvapalveluista ja niin edelleen perittävät maksut vaihtelevat paljon kuntien välillä. Tiedän tilanteita, joissa maksujen suuruuden takia palveluita ei oteta vastaan tai tingitään sitten jostain muusta välttämättömästä, kuten esimerkiksi lääkkeistä. On väärin, että ikäihminen joutuu valitsemaan kahden tärkeän asian väliltä, koska rahat eivät riitä kaikkeen. Tukipalveluista kieltäytyminen taloudellisista syistä voi heikentää ikääntyneen selviytymistä kotona, jolloin tarve pitkäaikaiseen tehostettuun palveluasumiseen ja laitoshoitoon voi lisääntyä. Tässä lakiesityksessä mainittu kohtuullinen maksujen kerääminen ei selkeytä tätä tilannetta.

18.13 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Asiakasmaksulain muutos sisältää sekä hyviä että huonoja puolia. Hyvä puoli on se, että suun terveydenhuollon asiakasmaksut sisällytetään nyt terveydenhuollon maksukattoon. Olen esittänyt asiaa noin vuosi sitten lakialoitteella, ja nyt asia näyttää toteutuvan. Kyseessä on erittäin merkittävä asia, sillä suun terveydenhuollon kustannukset ovat vähävaraisille ihmisille merkittävä rasite ja este tarpeellisten palveluiden käytölle. Olen iloinen, että asia nyt etenee ja terveydellinen tasa-arvo näiltä osin etenee.

Suun terveys vaikuttaa muuhunkin yleisterveyteen, joten on tärkeää, että suun terveydestä pidetään huolta. Suun terveyden eriarvoisuus on Suomessa tällä hetkellä suurta. Pienituloisimmilla ihmisillä olisi suurempi tarve suun terveydenhuollon palveluille, mutta he käyttävät palveluita vähemmän kuin suurituloiset ihmiset, ja tähän merkittävänä syynä ovat suun terveydenhuollon korkeat asiakasmaksut. Näiltä osin asiaan tulee ainakin osittain korjausta, kun tämä maksukatto laajenee suun terveydenhuollon puolelle.

Kuitenkin olennaista suun terveyden tasa-arvon kannalta on myös se, että julkinen suun terveydenhuollon tarjonta on riittävää, sillä yksi merkittävä epätasa-arvoa aiheuttava asia ovat myös pitkät hoitojonot julkisessa suun terveydenhuollossa. Eli jos tämä maksukatto-laajennus lisää julkisen suun terveydenhuollon kysyntää, niin on tärkeää varmistaa, että hoitoon myös pääsee ja resursseja myös hoidon tarjontaan lisätään, niin etteivät jonot kasva, ja se taas puolestaan lisää epätasa-arvoa palveluiden saannissa.

Toinen hyvä asia uudessa asiakasmaksulaissa on vanhustenhoidon tehostetun palveluasumisen maksuviidakon selkeytyminen. Nykyisen tehostetun palveluasumisen maksuista ei ota selvää erkkikään eikä varsinkaan pihtiputaan mummo. Nyt tehostetun palveluasumisen maksut yhdenmukaistetaan laitoshoidon maksujen kanssa ja niille asetetaan selvät rajat. Myös alaikäisten terveydenhuollon maksujen poistuminen, joka lakiin sisältyy, on hyvä asia.

Ongelma on kuitenkin se, että hyvät asiat rahoitetaan heikentämällä paljon palveluita tarvitsevien asemaa. Tämä tapahtuu, kuten täällä on jo moneen kertaan todettu, niin, että poistetaan nykyiset maksujen välikatot terveystakesmaksuista, mikä tarkoittaa, että asiakasmaksut nousevat huomattavasti palveluita paljon käyttävien ihmisten osalta. Esityksessä luovutaan terveystakesmaksujen vuosimaksusta, ja jatkossa maksun voisi periä jokaiselta käynniltä. Tämä kohdistuu tietysti niihin, jotka siellä terveystakeskuksessa joutuvat paljon käymään, ja erityisesti ikäihmisiin.

Jo nykytilanteessa yli 300 000 sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksua päätyy ulosottoon. Vuonna 2015 reilulla 55 000 suomalaisella asiakasmaksuihin, lääkkeisiin ja matkoihin meni yli 40 prosenttia käytettävissä olevista tuloista. Se on aivan valtava määrä, varsinkin, kun kyse on vähävaraisista ihmisistä. On myös huomattava uusimmat uutiset siitä,

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

että ikääntyneiden maksuhäiriömerkinnät ovat lisääntyneet, ja maksuhäiriömerkintöjen taustalla on varmaan ainakin jossain määrin näiden terveydenhuollon asiakasmaksujen maksamatta jääminen vähävaraisuuden vuoksi. Kysymys on siis merkittävästä asiasta.

Asiakasmaksuja maksaa lähinnä puolet kansasta, ja se puolikas, joka niitä maksaa, ei ole se paremmin toimeentuleva puoli. Terveyskeskuksen asiakkaista valtaosa kuuluu alimpiin tuloluokkiin hyväosaisten ollessa työterveyshuollon tai yksityisen vakuutuksen piirissä. Asiakasmaksut kasautuvat ja iskevät kovimmin vanhuksiin ja eniten hoitoa tarvitseviin. Terveydellisen tasa-arvon turvaamiseksi tulisikin paljon palveluita tarvitsevien vähävaraisten maksutaakkaa keventää yhdistämällä kolme erillistä maksukattoa. Kolmen erillisen maksukaton, yhteensä noin 1 600 euroa, sijasta tulisi säätää yksi yhtenäinen alennettu maksukatto hoidolle, lääkkeelle ja matkoille.

Hyvää tässä esityksessä on maksukattojen osalta kuitenkin se, että maksukattojen seuranta siirtyy asiakkaan itsensä harteilta maakunnalle. Se on hyvä asia, sillä voi olla, että nykyisellään ihmiset eivät aina huomaa sitä, että maksukatto on täyttynyt ja heidän ei enää tarvitsisi maksaa asiakasmaksuja.

18.19 Kari Kulmala sin: Arvoisa rouva puhemies! Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki sosiaali- ja terveyspalveluiden asiakasmaksuista. Tämän tavoitteena on asiakasmaksulainsäädännön ajantasaistaminen nykyisten palveluiden ja toimintaympäristön vaatimalle tasolle. Huomion arvoista on miettiä, miten asiakkaan tilanne paranee vai paraneeko se.

Esityksen mukaan asiakkaan maksurasituksen kohtuullisuus turvattaisiin laissa säädetyillä kohtuullisilla enimmäismaksuilla sekä lisäksi maksukatolla, joka voimassa olevan sääntelyn tavoin estäisi maksurasituksen nousemisen kohtuuttoman korkeaksi. Samalla esityksessä vahvistettaisiin maksujen alentamista ja perimättä jättämistä koskevaa pykälää. Tällä hetkellä maksuja alennetaan tai jätetään perimättä verrattain vähän.

Julkisuudessa on keskusteluttanut myös paljon asiakasmaksujen periminen ulosoton kautta. Suurin ryhmä näistä asiakasmaksujen ulosottomaksuista ovat sairaala- ja laitoshoidotmaksut. Nyt ehdotetun lain tavoitteena on vahvistaa maakuntien velvoittavuutta alentaa maksuja tai jättää ne perimättä, jos ne vaarantavat asiakkaan toimeentulon. Jos asiakkaalla ei ole varaa maksaa lääkärikäyntiä, on maakunnan ensisijaisesti alennettava asiakasmaksua eikä ohjattava asiakasta hakemaan toimeentulotukea. Mielestäni tämä tuntuu myös oikealta päätökseltä, ja tätä mahdollisuutta on myös käytettävä.

Ennalta ehkäisevät palvelut olisivat jatkossakin maksuttomia. Maksuttomuutta laajennetaan osin päihde- ja mielenterveyspalveluihin. Alaikäisten palvelut säädettäisiin myös maksuttomiksi. Muutos laajentaisi maksuttomuuden koskemaan myös terveydenhuollon laitoshoidon ja erikoissairaanhoidon. Maksuttomuus parantaisi etenkin heikossa taloudellisessa tilanteessa olevien perheiden asemaa, kun lapsen sairastamisesta aiheutuva maksutaakka pieneneisi. En pidä näitäkään uudistuksia huonoina.

Myös arvostamani veteraanien asemaa parannetaan. Tulositonnaisten maksujen perustana olevista tuloista poistettaisiin ylimääräinen rintamalisä ja veteraanilisä, jolloin niitä ei enää laskettaisi mukaan tuloihin asiakasmaksua määrättäessä. Veteraanien julkisen suun terveydenhuollon maksuttomuus laajenisi kaikkiin suun terveydenhuollon palveluihin, mukaan lukien hammasproteettiseen hoitoon liittyvät tekniset kustannukset. Maakunnan järjestämisvastuulla oleva suun terveydenhuolto olisi jatkossa kokonaan maksutonta vete-

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

raaneille. Mielestäni tämä on osa meidän kunniavelkaamme heitä kohtaan, ja nyt se uudistuksen mukaisesti tulee voimaan. Voi tietenkin ihmetellä, miksi vasta nyt.

Esityksen myötä perustason lääkärikäyntien käyntimaksujen perimistä rajoittava niin sanottu välikatto poistettaisiin. Välikaton poistaminen lisää paljon palveluita käyttävien asiakkaiden maksurasitusta. Esityksessä perustellaan, että välikatto poistetaan, koska esityksestä pyritään tekemään kustannusneutraali. Näin varmasti onkin, mutta tämä on kohtuuton paljon sairastavia kohtaan. Tähän tulisi löytää jokin muu ratkaisu. Toivottavasti viisas valiokunta tarkastelee huolella tämän asian, kuten tänään paljon puheissa olleet sairaaloiden sijaintipaikatkin.

18.22 Riitta Mäkinen sd: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen yhdenmukaistamiseksi valtakunnallisesti on erittäin tervetullut, ja lämpimät kiitokset siitä, että esitys on nyt tässä käsiteltävänä. Nykyisellään maksukäytännöt poikkeavat maakunnittain merkittävästi ja kuntien väliset erot ovat suuria. Samalla ohjeistus on ollut epäselvää ja potilaan vaikeasti hahmotettavissa.

Esitykseen liittyy kuitenkin yksi merkittävä, räikeä epäkohta nimenomaan asiakasmaksuissa. Aikaisemmin perusterveydenhuollon lääkärikäyntimaksuissa on ollut käytössä niin sanottu välimaksukatto. Se on kohtuullistanut maksuja paljon palveluja käyttävillä ja pienituloisilla ihmisillä. Lääkärikäyntien osalta maksukatto on täyttynyt, kun käyntikertoja on ollut kolme vuodessa. Seuraavat käynnit ovat olleet ilmaisia. Lain voimaan tultua hoitoa tarvitsevat maksavat käynneistään aina 380 euroon saakka. Terveystieteidenkäynnit ovat aikaisemmin olleet maksuttomia, mutta lakiuudistuksen myötä noin 40 prosenttia kunnista on tästä käytännöstä luopunut. Välimaksukatto ollaan poistamassa myös hoitajakäynneistä. Jo nyt on näyttöä siitä, että pienituloiset jättävät käyntejä väliin maksujen takia. Hälytyskellojen pitäisi soida, mutta silti maksukattouudistus antaa odottaa itseään.

Saimme tänään lukea uutisista, että viime vuonna maksuhäiriömerkinnät lisääntyivät jopa yli 9 prosenttia yli 65-vuotiailla. Samalla tiedämme, että taustalla vaikuttavat nimenomaan asiakasmaksujen korotukset. Eläkeläisten ja pienituloisten perusturva on leikattu samalla, kun peruselämiseen liittyvät kustannukset ovat jatkuvasti kasvaneet. Tilanne on järkyttävä, sillä me tiedämme, että terveydenhuollon palveluja käyttävät paljon juuri vanhukset. Heillä käyntejä on huomattavasti enemmän kuin kolme kertaa vuodessa. Välimaksukattojen poistaminen lyö siis kipeimmin nimenomaan ikäihmisiä, pienituloisia ja muita paljon palveluja tarvitsevia.

Pelkästään viime vuonna yli miljoonalla suomalaisella oli yli kolme lääkärikäyntiä vuodessa. Viime vuonna ulosotossa oli yli 355 000 sosiaali- ja terveyspalvelumaksua. Ministeri Saarikko toteaa, että jatkossa hyödynnetään entistä vahvemmin maksujen kohtuullistamista ja niistä kokonaan vapauttamista. Käytäntö on voimassa jo nyt, mutta kokemukset siitä, kuinka sitä hyödynnetään käytännössä, eivät ole vain positiivisia. Monet pienituloiset joutuvat turvautumaan lopulta toimeentulotukeen, ja kunnat tietävät tämän. Sen sijaan, että maksuja alennettaisiin, annetaan menojen valua sinne, mistä Kela maksaa puolet. Lailistahan tämä toki ei ole.

On myös esitetty vetoamus viimesijaiseen turvaan, ja se kertoo itsessään siitä, ettei todella ymmärretä raakaa tosielämän faktaa. Ihmisellä tulee olla likipitään olemattomat tulot, jotta on ylipäättään oikeutettu toimeentulotukeen. Sen sijaan on valtavasti niitä pienituloisia eläkeläisiä ja lapsiperheitä, joille maksut muodostuvat todelliseksi hoitoon hakeutu-

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

misen esteeksi, koska he eivät ole vielä niin köyhiä, että viimesijaista tukea saisivat. Näiden väliinputojen joukko on suuri, mutta heistä harvemmin kuulee puhuttavan.

Eläkeläisköyhyys on räikeä yhteiskunnallinen ongelma. Samaan aikaan me puhumme kiivaasti terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä ja ennalta ehkäisevistä palveluista. Ministeri Saarikko viisasteli tässä salissa aikaisemmin, että maksut eivät ulotu ennalta ehkäiseviin palveluihin. En saanut vastausta kysymykseeni, eivätkö perusterveydenhuollon terveydenhoitajakäynnit ole juuri näitä ja kuulu tähän kategoriaan.

Se, mitä me tarvitsisimme, on vahva panostus perusterveydenhuoltoon. SDP on esittänyt kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksien lisäämistä, jotta kunnat voisivat palkata lisää hoitajia ja lääkäreitä sekä alentaa ja poistaa kerättäviä maksuja. Tämän esityksen hallitus on kiivaasti tyrmännyt todetessaan sen liian kalliiksi — sivuuttaen ne taloudelliset hyödyt, joita sairauksien ajoissa hoitamisesta tulisi sinänsä jo itsessään. Samalla hallitus on valmis luomaan lainsäädännöllä yksityiselle sektorille täysin vapaat kädet kääriä kermat päältä, kun julkinen leikkaustoiminta ajetaan alas. Tämä merkitsee yli 5 miljardin euron tulonsiirtoa markkinoille, ja laskun tästä maksavat tavalliset kansalaiset. Mielestäni tämä politiikka on sekä kansantaloudellisesti että myös kansanterveyden edistämisen näkökulmasta vastuutonta.

18.28 Satu Taavitsainen sd: Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat! Eduskunnan viime vuoden viimeisellä suullisella kyselytunnilla keskustelimme köyhyydestä ja eriarvoisuuden kasvusta. Suomessa on tällä hallituskaudella lähdetty kulkemaan todella huolestuttavaa polkua. Tilastokeskuksen juuri julkaistun tulonjakotilaston mukaan suomalaisten eriarvoisuus on kasvavien tuloerojen myötä kasvussa. Pienituloisiin kotitalouksiin kuuluvia henkilöitä oli 654 000 vuonna 2017. Pienituloisten osuus kotitalousväestöstä oli 12,1 prosenttia, ja köyhyys on vieläkin yleisempää, kun kotitalouksien terveydenhuollon asiakasmaksut huomioidaan. Kun asiakasmaksut vähennetään ihmisten käytettävissä olevista tuloista, köyhien osuus väestöstä kasvaa tuhansilla ihmisillä. Tyypillinen terveydenhuollon asiakasmaksu on terveyskeskuksen lääkärikäynnistä perittävä maksu. Esimerkiksi yli 65-vuotiaiden köyhyysaste kasvaa lähes 2 prosenttiyksikköä, kun asiakasmaksut otetaan huomioon.

Arvoisa puhemies! Korkeat maksut ovat este palveluiden käyttämiselle ja erityisesti juuri heille, jotka eniten niitä tarvitsisivat, eli vanhuksilla, vammaisilla, mielenterveys- ja päihdeongelmista kärsivillä, pitkäaikaissairaille, työttömillä ja ulosottoon joutuneilla. Nyt hallitus tällä esityksellään heikentää heidän tilannettaan entisestään. Terveyskeskusmaksussa on ollut kolmen kerran sääntö, ja nyt tämä poistetaan ja maksun joutuu jatkossa, jos tämä hallituksen esitys menee läpi, maksamaan joka kerta. Eli tilanne pahenee sellaisten ihmisten kohdalla, joilla on useita sairauksia ja paljon käyntejä perusterveydenhuollossa. Nyt voimassa olevan lain mukaan he ovat maksaneet vuodessa korkeintaan noin 60 euroa — ja esimerkiksi täällä Helsingissä 0 euroa, koska täällä ei ole ollenkaan terveyskeskusmaksua. Koska hallitus nyt esittää tätä välikattoa poistettavaksi, se laittaa ihmiset käytännössä maksamaan jopa 683 euroa vuodessa. Tämä on minusta aivan järkyttävä esitys.

Tutkimusten mukaan eniten asiakasmaksuja maksavat pienituloiset ja eläkeläiset. Toisaalta siksi, että heillä on enemmän palvelujen tarvetta, ja toisaalta siksi, että heillä ei ole turvanaan vapaaehtoisia sairausvakuutuksia tai työterveyshuoltoa. Kun rahat eivät enää yksinkertaisesti riitä, he säästävät lääkärikäynneistä ja ruoasta. Tämä on arkipäivää kymmenesosalle vanhuksistamme. Lisäksi 30 prosenttia pitkäaikaissairaista lykkää lääkkeen

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

ostamista tai vaihtaa sen halvempaan. Tämä on minusta hyvinvointivaltiolta erittäin huonoa sosiaalipolitiikkaa.

Ei ole sattuma sekään, että viime vuonna ulosottoon päätyi noin 320 000 julkisen puolen sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksua. Nämä olivat aivan tavallisia hammashoidon, terveyskeskuksen, sairaalan tai laitospalvelujen ynnä muiden julkisten sote-palvelujen maksuja, eivät siis mitään luksuskuluja. Vaikka asiakasmaksut ovat olleet jo ennestään Suomessa kansainvälisesti vertailtuna korkeita, niitä on tämän nykyhallituksen toimesta korotettu lähes 30 prosenttia. Näin on lisätty ihmisten köyhyyttä ja ulosottoon joutumista.

Arvoisa puhemies! Suomi ei tarvitse mitään massiivista Sipilän sote-uudistusta maakuntiin, vaan tarvitsemme perinpohjaisen sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksu-uudistuksen. Siksi pidän tätä asiakasmaksulakia kaikista tärkeimpänä sote-uudistuksena, mutta tämä esitys on valitettavan kunnianhimoton ja vailla täyttä ymmärrystä ihmisten arjesta. Useimmissa Euroopan maissa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut ja reseptilääkkeet ovat maksuttomia tai asiakasmaksut ovat hyvin pienet. Toisin on Suomessa. Meillähän asiakasmaksut ja lääkkeiden hinnat ovat kansainvälisesti korkeat siitä huolimatta, että ne ovat huono keino kerätä rahaa.

Terveyskeskusmaksu pitäisi siis poistaa kokonaan. Tätä SDP on esittänyt vaihtoehtobudjetissaan, mutta sitä hallitus ei tässä lakiesityksessään tee. Terveyskeskusmaksun poistaminen auttaisi heti pienituloisia eläkeläisiä ja perheitä, joissa on työttömyyttä. Lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen laittaminen kansainvälisten riistoperintä-yhtiöiden käsiin on moraalitonta. Odotin ministerin puuttuvan tähän esityksessään, vaan eipä ministeriä kiinnostanut tämä ongelma siitä huolimatta, että tilastot puhuvat jo kriisistä. Yli puoli miljoonaa suomalaista on ulosotossa, ja 400 000:lla on maksuhäiriömerkintä. Juuri tänään julkaistun uutisen mukaan maksuhäiriömerkinnän saaneiden eläkeläisten joukko kasvoi vuodessa 9 prosentilla — siis vuodessa 9 prosentilla. Näistä ulosottoon joutuneista ja maksuhäiriömerkinnän saaneista moni on päätenyt vaikeuksiin juuri sosiaali- ja terveydenhuollon maksujen ja laskujen vuoksi. — Kiitos, arvoisa puhemies. Jatkan toisessa puheenvuorossa.

18.35 Outi Alanko-Kahiluoto vihr: Arvoisa puhemies! Haluan kiittää edustaja Taavitsaista erinomaisesta puheenvuorosta, jota kuuntelin mielelläni. Siinä tuli hyvin esille se, miten asiakasmaksut ovat köyhyyden torjunnassa erittäin tärkeä asia ja tärkeässä roolissa. Siinä suhteessa tämä hallituksen esitys on iso pettymys, vaikka täytyy sanoa, että tässä on hyviäkin asioita. Niihin Helsingin kaupungin lausunnossa on kiinnitetty huomiota.

Me kaikki tiedämme, että pienituloiset jäävät tässä nykytilanteessa liian usein ilman tarvitsemiaan palveluita sen vuoksi, että asiakasmaksut ovat pienituloisille raskaita. Nykytilassa asiakasmaksuja koskevat käytännöt myös vaihtelevat kuntien välillä, mikä asettaa kansalaiset epätasa-arvoiseen asemaan. Esimerkiksi omassa kotikaupungissani Helsingissä me olemme luopuneet terveyskeskusmaksuista, koska olemme nähneet, että ne ovat liian monelle pienituloiselle korkea kynnys, joka estää käytännössä hoitoon hakeutumisen. Mutta Sipilän hallitus on korottanut asiakasmaksuja useana kertana tämän kauden aikana, ja Sipilän hallituksen kaudella korotukset ovat lisäksi olleet suuria. Vuonna 2015 asiakasmaksujen enimmäismääriä korotettiin 9,4 prosenttia ja vuonna 2016 lähes 30 prosenttia kerralla — siis 30 prosenttia kerralla. Myös lääkkeiden ja matkakustannusten omavastuuosuuksia on nostettu samaan aikaan.

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

Vuonna 2016 ulosottoon päätyi lähes 400 000 sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksua. Ja todellakin, jos katsotaan syitä myös pikavippeihin, niin niitähän ovat ihan tavalliset arjen menot, kuten nimenomaan asiakasmaksut, lääkemaksut, myöskin vuokrat pienituloisilla.

Pienituloiset jäävät nykytilanteessa liian usein ilman tarvitsemiaan palveluita näiden maksujen suuruuden vuoksi, ja sen vuoksi itse odotin, että hallituksen asiakasmaksulakiesityskokonaisuuteen, tähän pakettiin, olisi sisältynyt se, että vuosittaiset maksukatot olisi yhdistetty eli olisi yhdistetty asiakasmaksut ja lääke- ja matkakustannukset, jolloin paljon sairastavien pienituloisten tilanne olisi helpottunut. Tällä hetkellähän paljon sairastavien pienituloisten tilanne on kohtuuton, kun erilaiset maksukatot tulevat vastaan yksi kerrallaan, ja erityisesti alkuvuosi on pienituloisille hyvin vaikea, hyvin raskas.

Mutta sen sijaan, että hallitus olisi luonut yhtenäisen maksukaton, mitä hallitus tekee? Hallitus poistaa maksujen välikaton, mikä tarkoittaa näille pienituloisille paljon sairastaville ihmisille jopa satojen eurojen lisäkuluja vuodessa. Eli nimenomaan näitä henkilöitä, jotka olisivat tarvinneet kädenojennusta, rangaistaan nyt tämän lakiesityksen läpiviemisellä kaikkein rankimmin. Pienituloisilla paljon sairastavilla eli heillä, jotka käyvät useamman kerran vuodessa terveysasemalla, todellakin maksut nousisivat, ja käytännössä siis maksut uhkaavat nousta erityisesti pienituloisilla vanhuksilla, koska he käyttävät eniten näitä lähiterveysasemia ja niiden terveyskeskuspalveluita. Eihän tätä voi pitää millään lailla perusteltuna. Ainakin omalla kohdallani on hyvin vaikea ymmärtää, että tällainen esitys on tänne tuotu. Esimerkiksi tällä hetkellä asiakas on maksanut lääkärikäynneistä enintään 61 euroa 80 senttiä vuodessa, mutta jatkossa, kun välikatto poistuu, maksuja pitää maksaa maksukaton täyttymiseen saakka elikkä 683 euroon vuodessa. Onhan tämä aika järkyttävää.

Lisäksi, vaikka tämä asiakasmaksuesitys tuodaan nyt tänne itsenäisenä lakiesityksenä, minun mielestäni tämän esityksen pitäisi olla osa sote-esitystä. Me tiedämme, että sote-uudistus toteutuessaan — mikäli se toteutuu — kasvattaa paineita nostaa sosiaali- ja terveyspalveluiden asiakasmaksuja, sillä maakunnille on tulossa jo alun alkaen liian pienet resurssit sote-palveluiden hoitoon, ja kun maakunnilla ei ole esimerkiksi verotusoikeutta, jonka ansiosta ne voisivat tilannetta tasapainottaa, niiden on joko haettava säästöjä näistä sote-palveluista, jotka erityisesti pienituloisille ovat elintärkeitä ja monille jopa tärkeämpiä kuin sosiaalietuudet, tai sitten on korotettava asiakasmaksuja. Todennäköistä on, että nämä molemmat tulevat tapahtumaan, juuri siitä syystä, että maakunnilla on liian alhainen budjetti ja niillä ei ole itsenäistä mahdollisuutta kerätä määrärahoja sote-kuluihin, kun verotusoikeutta ei ole. Ainoa jäljelle jäävä on tämä asiakasmaksujen nostaminen.

Tätä nyt ei voi tietenkään pitää kestäväenä tapana, jos ajatellaan, mikä oli sote-uudistuksen tavoite. Sen tavoite oli nimenomaan eriarvoisuuden pienentäminen terveydenhuollossa elikkä terveyserojen kaventaminen, mutta jos hetkenkin pysähtyy ajattelemaan tämänkin esityksen vaikutuksia, tämä iskee todellakin pahiten niihin ihmisiin, jotka sairastavat eniten, ja heidän asemansa tulee tulevaisuudessa siis vaikeutumaan entuudestaan.

No, tähän lakiesitykseen sisältyy minun mielestäni sinänsä hyvä pykälä siitä, että on pienituloisilta mahdollisuus jättää perimättä asiakasmaksut, [Puhemies koputtaa] jos ne vaarantavat toimeentulon, mutta jäin kaipaamaan tästä laista kirjausta siitä, kuinka se käytännössä tehdään. Mehän tiedämme, että toimeentulotuen perusosa ei ole enää kunnilla vaan se on Kelassa. Kuinka tämä yhteistyö Kelan kanssa toteutetaan, [Puhemies koputtaa] ja

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

kuinka sitten valvotaan ja vahditaan, että kunnissa todellakin jätetään asiakasmaksut perimättä?

Pitkään voisin vielä jatkaa, mutta, no, tämä lakiesitys tulee meille sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, ja tästä käydään varmasti vielä julkista keskustelua. Eli jatkan sitten toisen kerän.

18.43 Johanna Ojala-Niemelä sd: Arvoisa rouva puhemies! Tuosta edustaja Alanko-Kahiluodon puheenvuorosta on hyvä jatkaa. Se on juurikin näin, ja kun näitä painelaskelmia on tehty eri maakuntien osalta, niin myös Lappi on siinä asemassa, että meiltä ollaan leikkaamassa 33 miljoonaa euroa sosiaali- ja terveydenhuollon kulurakennetta, ja me olemme kyllä ihan kestävässä tilanteessa jo heti lähtöasetelmissä. Tämä johtaa nimenomaisesti siihen, että niille päättäjille, jotka valitaan sinne tulevaan maakuntahallintoon, ei jää muuta vaihtoehtoa kuin asiakasmaksujen ja taksojen korotus tai palvelujen leikkaaminen. Pelkään sitä, että silloin tämä maksujen alentaminen tai perimättä jättäminen, joka on kirjattu kyllä tähän lakiin, jää kuitenkin käytännössä kuolleeksi kirjaimeksi eli taloudelliset resurssit eivät anna mahdollisuutta siihen puuttua.

Muutoin tämä asiakasmaksulaki on vanhentunut ja puutteellinen, ja on hyvä, että siitä tehdään selkeä ja kansalaisille ymmärrettävä. Se koskettaa lähestulkoon meitä kaikkia, niin että on tärkeää, että tiedetään, mitä siinä tapahtuu. On hyvä, että asiakkaiden oikeusturva toteutuu ja sitä parannetaan.

Mutta sitten minulla on kyllä huoli myös pienituloisten osalta. Nämä kohoavat maksut eivät saa aiheuttaa köyhyyttä ja häpeää ja estää ylipäänsä palveluiden käyttöä, eli on otettava myös huomioon se, että nämä asiakasmaksut kohdistuvat monesti ihmisiin, jotka eivät välttämättä kykene ajamaan omaa asiaansa. Edustaja Taavitsainen toi ansiokkaasti omassa puheenvuorossaan esille nämä ulosotossa olevat. Vuonna 2016 oli 387 000 kappaletta erilaisia asiakasmaksuja ulosotossa, muun muassa sairaala- ja laitoshoitomaksuja, hammashoito- tai terveyskeskusmaksuja. Tältä osin kyllä pienituloisten osalta täytyy yhtyä siihen toiveeseen, että terveyskeskusmaksut poistettaisiin pienituloisilta.

18.46 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Eduskunnan käsittelyyn on tosiaan lopulta, vihdoin ja viimein, saatu kauan odotettu sosiaali- ja terveyspalveluiden asiakasmaksuja koskeva lakiesitys, ja se on erittäin olennainen osa tätä koko sote- ja maakuntauudistuksen pakettia ja kokonaisuutta. Siltä osin onkin erittäin ongelmallista, että näinkin merkittävä ja isoja kysymyksiä aivan aiheellisesti herättänyt sote-palapelin palanen on tuotu tänne eduskuntaan vasta aivan vaalikauden loppumetreillä, varsin kauan sen jälkeen, kun useimmat muut sosiaali- ja terveydenhuollon uudistukseen liittyvät esitykset on tänne tuotu.

Arvoisa puhemies! Kuten täällä on käynyt esiin, niin tässä esityksessä on kyllä hyviäkin piirteitä, muun muassa se, että asiakasmaksuista säädetään jatkossa lain tasolla. Tämä lakiesitys selkeyttää nykytilaa siltä osin, että asiakasmaksuja voidaan jatkossa periä vain niistä palveluista, jotka on asiakasmaksulaissa erikseen määriteltä, ja myös alaikäisten sairaanhoitopalvelut ovat maksuttomia.

Mutta tämä esitys ei ole lainkaan ongelmaton, kuten tässä keskustelussa on varsin hyvin jo tuotu esille. Lainsäädäntöön jää yhä erilliset maksukatot varsinaisille asiakasmaksuille, matkakustannuksille ja lääkekuluille, ja olisikin ollut erityisesti pienituloisen paljon sote-palveluita käyttävän kansanosan kannalta tarpeellista, että hallitus olisi tässä esityksessään yhdistänyt nämä erilliset maksukatot, kun tätä isoa uudistusta nyt tehdään.

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

Arvoisa puhemies! Vielä tätäkin suurempi uuden lakiesityksen myötä ja lain myötä, mikäli se toteutuu, syntyvä ongelma on niin sanottu terveyskeskusmaksujen välikaton poistaminen. Käytännössä tämä voi tarkoittaa pienituloiselle paljon terveyskeskuspalveluita käyttävälle kansanosalle pahimmillaan peräti 11-kertaisia kuluja nykyiseen verrattuna, ja tämä on kyllä todella raju muutos, johon täytyy suhtautua erittäin suurella vakavuudella. Vaikka ministerin esittelypuheenpuhevuorossa todettiin, että asiakasmaksut eivät lakimuutoksen varjolla nouse, niin kuitenkin myös hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että paljon perusterveydenhuollon palveluita käyttävien sote-menot tulevat kasvamaan huomattavasti.

Onkin erittäin epäoikeudenmukaista, jos tämän hallituksen, voi sanoa, lehmänkauppojen, maksumiehiksi joutuvat pienituloiset ihmiset. Johtaako tämä kaikki esimerkiksi toimeentulomenojen kasvuun, se jää nähtäväksi. Mutta onneksi tämä esitys menee myös perustuslakivaliokunnan tarkasteluun, ja perustuslakivaliokunta onkin nyt paljon vartijana, jotta sote-uudistuksen alkuperäiset tavoitteet hoidon yhdenvertaisuudesta toteutuvat nykyistä paremmin. Nyt uhkaa valitettavasti käydä aivan toisin.

18.49 Satu Taavitsainen sd: Arvoisa puhemies! Jokaiselle, jolla on, annetaan, ja hän on saava yltä kyllin, mutta siltä, jolla ei ole, otetaan pois sekin, mitä hänellä on. Tätä Matteuksen evankeliumin jaetta voi verrata Sipilän porvarihallituksen politiikkaan. Matteus-vaikutus tarkoittaa etujen kasautumista niille, joilla niitä on jo ennestään. Tämän huomaa selvästi tässäkin hallituksen esityksessä laiksi asiakasmaksuista. Miksi hallitus ei käyttänyt mahdollisuutta alentaa maksuja ja poistaa kokonaan terveyskeskusmaksu ja tuoda näin eläkeläisten ja työttömien elämää lähemmäs maksuttoman työterveyshuollon piirissä olevia kansalaisia niin kuin esimerkiksi meitä kansanedustajia, joilla on maksuton työterveyshuolto eikä tule terveyskeskusmaksuja?

Sipilän hallituksen toiminta on monilta osin heikentänyt ihmisten toimeentuloa ja hyvinvointia. Pienituloiset eläkkeensaajat maamme joka kolkassa kärsivät samoista vaikeuksista. Rahat eivät riitä asumiseen, ruokaan, lääkkeisiin ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuihin. Eläkeläisten köyhyys estää sosiaali- ja terveyspalvelujen käyttämisen, ja sairastuminen, korkeat asiakasmaksut ja lääkkeiden omavastuut ajavat ihmisiä köyhyyteen.

Arvoisa puhemies! Soten asiakasmaksuihin liittyy tärkeitä oikeudenmukaisuuskysymyksiä. Vanhimista, yli 85-vuotiaista eläkeläisistä 32 prosenttia kuuluu pienituloisimpaan ja vain 9 prosenttia rikkaimpaan tuloviidennekseen. Hyvin vanhoilla eläkeläisillä on paljon hoivatarvetta, mutta heillä ei ole rahaa maksaa palveluista. Korkeat maksut ovat esteenä palveluiden saannille, ja eniten ilman riittävää apua olevia on pienituloisissa — eli yli 85-vuotiaista 32 prosenttia kuuluu pienituloisimpaan tuloviidennekseen. Pienituloiset eläkeläiset käyttävät julkisia sosiaali- ja terveyspalveluja enemmän kuin suurituloiset. Yksityisiä sote-palveluja, joihin on haettu Kela-korvauksia, on käyttänyt hieman yli puolet eläkeläisistä, mutta heistä 71 prosenttia on ylimmästä tuloluokasta. Kela-korvauksesta huolimatta monella pienituloisella ei ole varaa yksityisten sote-palveluiden tai palvelusetelien käyttöön. Kela-korvausjärjestelmä ja palvelusetelit hyödyttävätkin näin eniten suurituloisia. Nyt hallitus tässä esityksessään poistaa tämän terveyskeskusmaksun välikaton, ja näin se on ehdottomasti selkeä kohdistus pienituloisiin ja erityisesti eläkkeensaajiin — heille selkeä heikennys.

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

Kotihoidon palveluja on saanut noin joka seitsemäs eläkeläinen, mutta osuus on huomattavasti suurempi vanhemmissa ikäryhmissä, erityisesti yli 85-vuotiailla, joista lähes puolet on käyttänyt kotihoidon palveluita. Ero pienituloisten ja suurituloisten välillä on iso kotihoidon käytössä. Alimpaan tuloviidennekseen kuuluvista yli 85-vuotiaista puolet on saanut kotihoitoa. Hyvätuloisemmat eläkeläiset eivät ole käyttäneet kotihoidon palveluita näin laajasti. Tämä on yhteydessä yksin asuminen yleisyyteen erityisesti alimmassa tulo-luokassa ja heikompaan terveydentilaan ja vähäisempään yksityisten palveluiden käyttöön. En kuitenkaan huomannut minkäänlaista maksujen alentamista kotona annettavien palvelujen taulukossa hallituksen esityksen sivulla 232. Moni vanhus jättää kotipalvelut ottamatta, koska hänellä ei ole rahaa maksaa niistä. Tässä esityksessä olisi ehdottomasti pitänyt alentaa noita taulukossa olevia summia.

Eläkeläisille kasautuu paljon myös lääkkeiden omavastuita, mutta pienituloiset maksavat lääkkeistään suhteellisesti enemmän. Lääkkeitä paljon tarvitsevista merkittävä osa on vanhuksia, ja lähes kaikilla on krooninen tauti ja useita samanaikaisia lääkityksiä. Etenkin pienituloiset ja pitkäaikaissairaat ihmiset jättävät kustannussyistä lääkkeitä ostamatta tai puolittavat annoksia. Sen vuoksi olisin odottanut hallituksen yhdistävän lääkkeiden ja palveluiden ja kuljetuspalveluiden maksukatot yhdeksi maksukatoksi. Nyt ne ovat yhteensä noin 1 600 euroa vuodessa. Mielestäni kohtuullinen summa lääkkeistä, palveluista ja kuljetuksista olisi noin 400 euroa vuodessa.

Arvoisa puhemies! Suomen pitää palauttaa arvopohjamme solidaarisuuden periaatteelle. Kaikille ihmisille pitää turvata pääsy laadukkaiden julkisten sosiaali- ja terveyspalveluiden piiriin maksukyvyistä ja yhteiskunnallisesta asemasta riippumatta. Pienituloisilla ei ole nyt eikä hallituksen asiakasmaksulain voimaantulon jälkeen Suomessa varaa sairastua eikä hoitaa itseään. Ihmettelen, miksi hallitus ei ottanut mallia Ruotsista tässä asiassa, vaikka se kopioi Ruotsia valinnanvapausesityksessään. Ruotsissa nimittäin alle 20-vuotiailta ei peritä lainkaan asiakasmaksuja perusterveydenhuollosta, erikoislääkärillä käynnistä, fysioterapiasta, reseptilääkkeistä ja hammashuollosta. Tämä olisi ollut sellainen esitys, joka olisi saanut tukeni. Ruotsissa asiakasmaksut ovat käytössä vain hyvin pienimuotoisesti. Siellä julkisen verorahoituksen osuus sote-kustannuksista on 84 prosenttia, Suomessa vain 75 prosenttia, eli Suomessa ihmisiltä kerätään asiakasmaksuja huomattavasti enemmän. Myös Englannissa julkisen rahoituksen osuus on 83 prosenttia ja terveydenhuoltopalvelut pääosin ilmaisia ihmisille.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 311/2018 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

Lähetekeskusteluun varataan, siis tähänkin samalla tavalla kuin edelliseen, 30 minuuttia eikä runsaasti enemmän. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden, joista puhemiesneuvosto on yksimielisesti sopinut, osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

16.23 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on tosiaan peräkkäin kolme erittäin tärkeää terveydenhuollon sisältöihin vaikuttavaa esitystä, joista nyt seuraavaksi esittelen listan mukaisesti ensihoidon kokonaisuuden.

Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi terveydenhuoltolakiin kuuluvia ensihoitopalveluiden säännöksiä vastaamaan maakunta- ja sote-huollon uudistuksen uusia rakenteita. Tämänkin lain on tarkoitus tulla voimaan maakuntien aloittaessa vuonna 21. Tämän lain mukaan ensihoitopalvelu olisi viranomaistoimintaa, osa sosiaali- ja terveydenhuollon päivystysjärjestelmää, mutta ennen kaikkea erittäin tärkeä osa yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta. Luulenpa, että monet meistäkin mittaavat terveydenhuoltomme onnistumisia siinä hetkessä, kun vaikean ja kriittisen tilanteen tullen joudumme hylttämään apuun ensihoidon ambulanssilla tai onnettomuuspaikalle osuessamme.

Tämän viranomaistoimintaluonteen vuoksi ensihoitopalvelun tuottamisesta säädetään muista sote-palveluista poikkeavalla tavalla. Tämän esityksen mukaan ensihoitopalvelu olisi maakunnan järjestämisvastuulla, se tuotettaisiin maakunnan omana toimintana tai yhteistyössä toisen maakunnan kanssa ja ensihoitopalvelun tehtävän määrittely vastaisi nykyisiä tehtäviä. Maakuntien omaan järjestämiseen ja tuottamiseen kuuluisivat ensihoitopalvelun johtotehtävät, palvelutasopäätöksestä päättäminen yhteistyöalueittain yhteensovittuna, mutta myös päättäminen siitä, miten palvelut tuotetaan. Lisäksi ensihoitopalveluun kuuluvat valmiuden ylläpitäminen, valmiussuunnitelmien laatimiseen osallistuminen ja viranomaisyhteistyö. Viranomaistehtäviä ei ole mahdollista hankkia tässä laissa muilta palveluntuottajilta. Maakunnan oma toiminta tuotettaisiin maakunnan sote-liikelaitoksessa. Maakunnan omana tuotantona voitaisiin ensihoitopalvelun potilastehtävien hoitamista sekä ensivastetoimintaa tuottaa myös maakunnan pelastustoimen liikelaitoksessa, koska myös pelastustoimen tehtävä siirtyy maakunnille.

Arvoisa puhemies! Maakunta voi käytännössä siis hankkia kilpailuttamalla muilta palveluntuottajilta lain 40 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua ensihoidon potilastehtävien hoitamista sekä 5 kohdassa tarkoitettua ensivastetoimintaa.

Jatkossa kun Suomi jakautuu viiteen yhteistyöalueeseen, näillä olisi nykyistä laajempia valmiuden ja varautumisen ja päivystystoiminnan yhdenmukaiseen suunnitteluun ja ohjaukseen liittyviä tehtäviä. Nämä tehtävät tässä laissa on nyt organisoitu uudelleen. Yhteistyöalueilla toimisivat ohjausryhmät, joilla olisi hallinnollisia tehtäviä, ja sote-huollon päivystyksen valmiuskeskukset, joilla olisi operatiivisia ohjaustehtäviä. Lisäksi yliopistollista sairaalaa ylläpitävät maakunnat yhdessä muiden yliopistollista sairaalaa ylläpitävien maakuntien kanssa yhteensovittaisivat ensihoitopalvelua siten, että siitä oikeasti muodostuisi kansallinen kokonaisuus eri tavoin kuin tänään.

Tämä on tarpeen, arvoisa puhemies, koska ensihoitopalvelujen resursseja tulee pystyä käyttämään myös maakuntarajojen yli ensisijaisesti ruuhkahuippujen tilanteessa. Valmius- ja varautumissuunnittelu erilaisia soten häiriötilanteita ja poikkeusoloja varten tulee todellakin tehdä maakuntarajat ylittäen, koska nykyaikaisissa uhkamalleissa tilanteiden

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

vaikutukset harvoin rajoittuvat vain yhteen paikkaan. Nämä yhdenmukaistuvat toimintakulttuurit mahdollistavat resurssien tarkoituksenmukaisen käytön ja muodostavat myös osan kokonaisturvallisuuttamme.

Nykyisin, arvoisa puhemies, kunnilla ja sairaanhoitopiireillä on erilaisia puhelinneuvontanumeroita päivystyksellisiin tilanteisiin. Jatkossa asiakas, jokainen suomalainen, voi soittaa yhteen valtakunnalliseen puhelinnumeroon, uuteen päivystysapuun 116 117. Puhe-
lut ohjataan keskitetysti nyt tästä eteenpäin siis yhden numeron kautta, ja nämä eivät rasita muuta päivystystoimintaa tai paljon kuormituksen alla olevaa hätäkeskustoimintaa. Lisäksi puhelinneuvonnalla pystytään ohjeistamaan potilaita muun muassa siitä, onko tarpeen lähteä käymään päivystyksessä, voiko asian hoitaa muulla tavoin ja mikä olisi oikea paikka hoitaa asia. Siis jatkossa numerossa 112 hoidettaisiin oikeasti kiireelliset, välttämättömät ja hengenvaaralliset tilanteet ja tässä uudessa puhelinpalvelussa 116 117 vähemmän kiireelliset palvelut mutta silti sellaiset, joissa ihminen kokee tarvitsevänsä apua.

Ensihoitopalvelut, arvoisa puhemies, rahoitetaan tulevaisuudessa kokonaisuudessaan maakuntien yleiskatteellisella rahoituksella. Ensihoitopalveluiden ja palveluun kuulumattomien potilassiirtojen, jotka maakunta on velvoitettu kilpailuttamaan, tulee jatkossa olla maakuntien järjestämis- ja kustannusvastuulla. Kansaneläkelaitoksen sairausvakuutuslain nojalla maksamat korvaukset ensihoitopalveluun ja potilassiirtoihin lakkaavat vuoden 21 alusta.

Kuten jo mainitsin, arvoisa puhemies, maakunnan järjestämis- ja kustannusvastuulle kuuluisivat jatkossa ensihoitopalveluun kuulumattomat potilassiirrot, joilla tarkoitetaan sellaisia tilanteita, kun terveydenhuollon palvelujen saamiseksi potilas on lääketieteellisin perustein välttämättömästi kuljettaa maakunnan järjestämisvastuulla olevasta terveydenhuollon yksiköstä toiseen yksikköön jatkohoitoon tai tutkimukseen, eli sellaisia tilanteita, missä ei tarvita niin välitöntä lääketieteellistä apua. Näissä maakunnan on hankittava kuljetukset ja siirrot kilpailuttamalla yksityisiltä palveluntuottajilta, ellei se ole markkinapuutteen vuoksi mahdotonta.

Tällä esityksellä säädettäisiin ensihoitopalvelun sisällöstä siis pääsääntöisesti samalla tavalla kuin nykyisin, mutta ensihoitopalvelun viranomaisluonne ja julkinen vastuu näkyisivät säädöksissä entistä selvemmin myös julkisen tuotannon kautta ja samanaikaisesti turvattaisiin oikeissa kohdin monituottajamallin säilyminen ensihoitopalvelun tuottamisessa. Yhteistyöalueiden ohjaustehtävää vahvennetaan ja tehtäviä laajennetaan koskemaan laajemmin päivystystoimintaan liittyvää valmius- ja varautumissuunnitelmaa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoiset edustajat, pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat käyttää vastauspuheenvuoron, nousemaan ylös ja painamaan V-painiketta.

16.30 Maria Guzenina sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En, ministeri, kadepdi teidän tilannettanne millään tavalla. Olette pyrkinyt viemään asioita eteenpäin tällä hallituskaudella, monia sellaisia, joista ette ehkä ole edes samaa mieltä. Teitä on nimittäin sitonut tämän hallituskauden alussa solmittu lehmänkauppa, jossa keskustapuolue on saanut maakuntauudistuksen ja kokoomus on saanut markkinaehtoisen soten.

Mutta se, että te kritisointe minun kauttani ministerinä ja perusteleitte sillä sitä, että te ette ole esimerkiksi tätä maksukattoasiaa hoitanut kuntoon, ei ole kovinkaan tyylikästä. Ja kun puhutaan markkinaehtoisesta sotesta, nyt käsittelyn alla oleva esitys on vain yksi esimerk-

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

ki siitä, millä tavalla teidän vahtivuorollanne, arvoisa ministeri, on tämä sote-malli saanut sellaisia markkinaehtoisuuden merkkejä, että Suomi ei niistä tulisi selviämään. Onneksi meillä on perustuslakivaliokunta.

16.31 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus tehdään sen takia, että jokainen suomalainen saisi verovaroin, julkisin varoin tuotetut palvelut. Helsingissä esimerkiksi vain noin 35 prosenttia saa terveyskeskuspalvelut, muut käyttävät yksityistä terveydenhuoltoa. [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ryhmästä] Jatkossa kun yksityistä rahaa saa, niin pitää sitoutua niihin kriteereihin, siihen lainsäädäntöön, mitä julkinen valta sanoo. Eli tämä sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus on sellainen, että laitetaan markkinat ohjaksiin sen verran kuin lainsäädännöllä on mahdollista.

Ja totean sen, että ministeri varmasti viittasi siihen, että kun sosiaalidemokraatit olivat ministereinä, silloin vanhuspalvelulain mukana piti uudistaa järkyttävän sekava vanhuspalveluiden asiakasmaksulainsäädäntö, mutta lakia ei kuulunut, ei vaikka sitä peräänkuulutettiin. Nyt se on tullut, ja tämä on loistava parannus. Iloitaan siitä. Eli ei tässä moitteita tullut perusteetta, vaan ihan tosiasian ministeri Saarikko taisi tuossa sanoa, ja minusta se oli aivan oikein.

Eli toivon, [Puhemies koputtaa] että ymmärrätte, että sote-uudistuksen tarkoitus on turvata verovoilla palvelut ja laittaa markkinoita kuriin, eikä niin kuin te väitätte. Lukekaa sote-esitys.

16.32 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Jos kuitenkin palataan tähän käsittelyssä olevaan hallituksen esitykseen. Julkisuudessa on siis esitetty rajuja väitteitä, muun muassa Kauppalehdessä 4. päivä tammikuuta, että potilassiirto ja ensihoito halutaan ulkoistaa yksityisille yrityksille, mutta kun lukee itse hallituksen esityksen, niin nämä väitteet tuntuvat osin uutisankoilta.

Kysyn kuitenkin ministeriltä: olenko ymmärtänyt oikein, että potilassiirtojen ulkoistaminen liittyy vain ei-kiireellisiin kuljetuksiin? Ja toivon myös, että ministeri voi vastata, onko ensivastetoiminnan hankkiminen yksityisiltä toimijoilta joiltain osin mukana esityksessä. En ihan täysin saanut tätä vielä kiinni. Ymmärrän sen, että ei-kiireellisissä potilaskuljetuksissa voidaan käyttää yksityisen sektorin toimijoita, mutta eihän tämä esitys johda siihen, että jatkossa onnettomuuspaikalle ensimmäisenä kiiruhtavasta toimijasta käydään kauppaa?

16.33 Eero Reijonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä hallituksen esityksessä lähtökohtana on ensihoidon järjestäminen maakuntauudistuksen jälkeen. Minä haluan kertoa Pohjois-Karjalasta esimerkin, kuinka hyvin se toimii, kun se on keskitettynä. Se on nyt hoidettu jo monta vuotta, ennen Siun soteakin, niin, että sen on Pohjois-Karjalan pelastuslaitos keskitetysti hoitanut eli yhteiskunta on sen hoitanut, ja se toimii erinomaisesti. Haluan kaikille sen kertoa, että me saamme erittäin paljon positiivista sen takia, että se on osaavissa käsissä, ensihoito on kehittynyt tosi paljon viime vuosien aikana, ja meidän kaikki tiedämme, että sillä on erittäin iso merkitys, että ensihoito toimii. On tietyt ajat, jolloin ambulanssin pitää olla kohteessa, eli ne on määritelty, ja tässä esityksessä ymmärtääkseni niihin aikarajoihin ei ole puututtu vaan siihen, kuinka ensihoito järjeste-

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

tään. Minusta hallituksen esitys on erinomainen, ja sitä kannattaa viedä hyvissä tuumin eteenpäin.

16.34 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on puhuttu perustuslakivaliokunnan tekemisistä soten ympärillä. Itsekin olen siinä valiokunnassa ollut, ja kuten edellisessä puheenvuorossa toin esille, me olemme kymmeniä kertoja tai itse asiassa satoja kertoja näitten asioiden ympärillä kokoontuneet, ja tässä puhuttiin siitä, ja ministeri Saarikko totesi, että on hyvä, että meillä on perustuslakivaliokunta. Kyllä, mutta se tilanne on semmoinen... Olen koulutukseltani juristi ja olen tottunut siihen, että asioihin pitää huolellisesti perehtyä. Meillä on nyt toista kertaa jo palautunut tämä edellinen paketti, joka meillä on tällä hetkellä siellä käsittelyssä rahoituksen osalta. Sitten meillä on näitä yksittäisiä lakeja, joita koko ajan tulee, niin kuin tämänkin laki ja niin kuin tuo asiakasmaksulaki, ja lähtökohtana tietyllä tavalla on, että sote on jo hyväksytty. Tuntuu, että näitten olisi pitänyt olla yhdessä yhdellä kertaa käsittelyssä. Tiedätekö, minun on hyvin vaikea juristina ymmärtää, että minun pitäisi kiireessä tehdä Suomen historian suurin uudistus tällä alueella, [Puhemies koputtaa] ihan muutamassa kuukaudessa käsitellä nämä kaikki. Se tuntuu todella järkyttävältä.

16.35 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen sosiaali- ja terveyspolitiikan ensisijainen päämäärä ei vaikuta olevan kansalaisten elintärkeiden palveluiden kustannustehokas järjestäminen vaan markkinoiden avaaminen. Se on käynyt selväksi, ja käsitys vahvistuu ei-kiireellisiä potilassiirtoja koskevasta pykälästä. Myös ensivastetoiminnan ulkoistaminen nyt mahdollistetaan. Hallitus ei anna tulevaisuudessa maakuntien itse valita, miten ei-kiireelliset potilassiirrot järjestetään ja kuinka paljon niistä tuotetaan itse, vaan hallitus edellyttää pykälässä, että ne aina kilpailutetaan eli annetaan yksityisten käsiin. Kysyisinkin ministeriltä: millä kansanterveydellisellä syyllä te perustelette tämän kilpailuttamispakon ja viette maakunnilta itsenäisen päätösvallan pois tässä asiassa?

16.36 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensihoitopalveluiden on jatkossa tarkoitus olla maakunnan vastuulla, ja en itse — kun päivystyksestä tulen ja olen siellä ollut vuosia — nyt näe tässä esityksessä mitään ongelmaa, koska tämä tulee olemaan vastaavalla tavalla kuin se on tälläkin hetkellä. Se tehdään monituottajamallilla, ja se on myöskin hyvä ajatellen valmiutta, koska silloin me pystymme koko maan tasolla varmistamaan, että meillä on ensihoitoa eri puolille, että meillä on pelastuslaitokset tai se maakunnan liikelaitos, joka vastaa pelastustoiminnasta ja ensihoidosta, mutta sitä täydenne-tään sitten yksityisillä toimijoilla. Jos meillä tulee vaikka suuronnettomuustilanne tai joku semmoinen, että tarvitaan yhtäkkiä paljon kapasiteettia, totta kai silloin on järkevää käyttää myöskin yksityisiä siinä toiminnassa. Sitten taas kiireettömissä kuljetuksissa yksityiset ovat hyvin merkittävä voimavara. Se on ihan hyvää yhteistyötä siellä kentällä, niin että minä en näe mitään ristiriitaa tässä. [Puhemies koputtaa] Keskitytään joihinkin semmoisiin asioihin, joissa on oikeasti jotain ristiriitaa, mutta tässä sitä minusta ei ole lainkaan.

16.37 Sirpa Paatero sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ihan ensin täytyy sanoa, että jos tämä kahden puhelinnumeron järjestelmä tulee toimimaan, niin se kuulostaa hyvältä, koska tällä hetkellä me tiedämme, että hälytyskeskukset ovat todella ruuh-

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

kaisia ja niissä ihmisten voimavarat ovat tällä hetkellä aika vähissä ja sinne ei saada työntekijöitä elikkä meillä on tällainen häkeongelma siinä, minne ne puhelinnumerot ohjautuvat.

Toisena näkökulmana: Kun tässä puhutaan tästä koko sotesta, joka on täällä siis nyt kolmatta kertaa tämän hallituksen aikana, kyse ei ole siitä, että oppositio olisi ollut sitä vastaan — vaikka on tietysti — vaan kyse on siitä, että ei ole voitu osoittaa, että voitaisiin näillä malleilla turvata ihmisille palvelut. Siinä, että ihmiset eivät ole saamassa palveluita tasaveroisesti, ovat olleet nämä ongelmat.

Mutta tähän kysymykseen: Kun tässä kerran nämä normaalit ensihoitopalvelut tulevat maakunnan omaa tuotantona — järjestäminen sekä tuotanto — niin miksi tätä mallia ei voitu tehdä koko soteen? Miksi tätä mallia, että itse järjestetään ja tuotetaan, [Puhemies koputtaa] ei voitu tehdä koko soteen? Plus sitten tietysti tämä, että kiireettömät on pakko kilpailuttaa — en ymmärrä myöskään, miksi.

16.39 Martti Talja kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiireettömän hoidon osalta meillä on tälläkin hetkellä kilpailutusvelvoite, elikkä tässä lain sisällössä ei ole mitään muutosta nykytilanteeseen nähden, niin kuin ei koko tässä ensihoitotoiminnassakaan ole. Ensivaste on tälläkin hetkellä lakisääteistä. Alueella tulee järjestää se silloin, kun ensihoitoyksikön etäisyys on niin pitkä, että sitten mahdollisesti tarvittaisiin. Ensivasteyksikkö antaa sen ensiavun siellä, mutta se on ensiavun luontoista toimintaa.

Kyllä päivystyksen osana ovat entistä enemmän eteen työnnetty ensivasteyksiköt, jotka liikkuvat kumipyörillä. Tällä hetkellä palveluntuottajina voivat olla pelastuslaitokset, sairaanhoitopiirit tai yksityiset palveluntuottajat. Tässäkään ei ole mitään uutta tähän nykyiseen lainsäädäntöön nähden. Entistä enemmän tämä otetaan nyt sitten maakuntien huostaan ja velvoitetaan entistä enemmän palveluntuottajat käyttämään yhtenäisiä tieto- ja viestintäjärjestelmiä ja samalla on velvoitettu yhteistoimintaan kriisitilanteessa.

16.40 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Monien muiden tavoin minäkin ihmettelen tätä hallituksen tapaa koko ajan pakotettuna tuoda palveluiden markkinaehtoistaminen mukaan tämän sote-uudistuksen kaikkiin eri osiin. Niin kuin tässä on aikaisemmin mainittu, ensivastetoiminnan osalta siis avataan mahdollisuus hankkia näitä palveluita myöskin yksityisiltä yrityksiltä, mitä ei ole ollut aikaisemmin, ja ainakin itse luin tämän esityksen ensihoitoon kuulumattomien potilassiirtojen osalta niin, että tässä nimenomaan siis velvoitetaan maakuntia ensisijaisesti kilpailuttamaan näitä palveluita. Miksi halutaan tehdä tällaista lainsäädäntöä, jossa ikään kuin pakotetaan maakuntia hankkimaan palveluita ensisijaisesti tällä tavalla sen sijaan, että annettaisiin niille liikkumavaraa itse päättää, mikä on tarkoituksenmukaista? Esityksen mukaan tämä laajentaa yksityisten palveluntuottajien osuutta potilassiirroissa merkittävästi, koska potilassiirtojen määrä on merkittävästi suurempi kuin ensihoidotehtävien osuus.

16.41 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ensihoitopalvelut ovat erittäin tärkeä, keskeinen osa sairaanhoitoa, ja niiden toimivuus niin akuuteissa, kiireellisissä tilanteissa kuin muissakin kuljetuksissa on tietysti olennainen osa. Olisin halunnut nostaa tästä esityksestä erinomaisen kohdan: tämän sosiaali- ja terveydenhuollon päivystystoimintojen neuvonta- ja ohjauspalvelun, tämän uuden puhelinnumeron. Näkisin,

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

että se on kauan odotettu ja erittäin tarpeellinen uudistus, ja toivoisin sen lähtevän hyvin käyntiin.

Mutta itse ajattelen tässä kilpailutustoiminnassa myös ensihoitopalveluun kuulumattomia potilassiirtoja ja nimenomaan tätä kilpailutusvelvollisuutta, niin kuin on tullut muutamissa edeltävissäkin puheenvuoroissa esille. Ettekö näe ongelmaa siinä, että ensisijaisesti nimenomaan pitäisi kilpailuttaa eikä alueille, maakunnille itselleen annettaisi sitä päätösvaltaa?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä vastauspuheenvuoron edustaja Saloselle ja hänen jälkeensä ministerille 3 minuuttia, jotta jää sitten ministerin puheenvuoron jälkeen vielä tilaisuus muutamaaan vastauspuheenvuoroon.

16.42 Kristiina Salonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ajattelen yleisestikin niin, että keskittämisen seurausta on se, että jatkuvat autoletkat kulkevat tuolla valteilla, ja se ei tunnu järkevältä eikä inhimilliseltä.

No, tässä kohdin kuitenkin puhumme ensisijaisesti ensihoitopalvelun viranomaistoiminnasta, mutta myöskin yksityiseltä sektorilta hankittavasta kuljetuspalvelusta. Varmasti valtaosa näistäkin on esimerkiksi vanhuksia, joita sitten siirretään paikasta toiseen. Minua kiinnostaa tässä julkinen valta ja julkisen vallan raja. Onko aivan varmaa, että nyt näissä kuljetuksissa, jotka annetaan näille yksityisille, ei ole tilanteita, joissa käytetään julkista valtaa? Olemme nimittäin tänään kuulleet, että toisenlaisessa kuljetuksessa, joka koskee sosiaali- ja terveydenhuoltoa, ongelma on nimenomaan se, että yksityiset yritykset käyttävät julkista valtaa, [Puhemies koputtaa] ja haluan varmistaa, että tässä ei niin ole.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ministeri, 3 minuuttia, ja sen jälkeen jää vielä aikaa vastauspuheenvuoroille.

16.43 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin haluan todeta vielä, koska huomasin, että varmaankin edellisen keskustelun tiukasta aikataulustakin johtuen saattoi varmasti syntyä vääriä käsityksiä: Edustaja Guzenina, minä muistaakseni olen muistanut aina todeta myös ne erinomaiset asiat, joita kaudellanne toteutui. Niitäkin oli monia. Mutta en pitänyt kohtuullisena sitä syytöstä, että nyt kun asiakasmaksulaki monen hallituskauden valmistelun jälkeen tuodaan, niin toteatte, että se on ikään kuin väärin tuotu. Se tuohdutti minua, ja siksi arvioin sillä tavoin kuin äsken tein.

Mitä tulee sitten tähän lakiesitykseen, aivan oikein, kuten edustaja Aalto totesi, tässä yhteydessä on tarkoitus puhua tärkeästä viranomaistoiminnasta, ja kuten aiemmin totesin, niin oman käsitykseni mukaan tällä monet suomalaiset mittaavat paljon myös palveluidemme toimivuutta ja niiden luotettavuutta ja myös ihmisten yhdenvertaisuutta.

Yksittäisenä kysymyksenä voin todeta, että ensivastepalvelut säilyvät jotakuinkin entisellään. Peruskuvana niistä säilyy aika lailla samana. Mutta sitten ovat nämä määritelmällisesti potilassiirrot, siis tilanteet, joissa ei olla tekemisissä ensihoidon kanssa, joissa niin sanotusti pillit eivät ole päällä, jos sen kansantajuisesti voisi todeta. Sellaisissa tilanteissa, joissa ei ole akuutti kiire, hengenhätä, tai eivät ole vahvasti lääketieteelliset operaatiot käynnissä, maakunta on velvoitettu kilpailuttamaan palvelut. Miksi? Ei siksi, että hallitus erityisen aktiivisesti, kuten täällä moni syyttää, haluaisi tieteen tahtoen etsiä koloa yksityiselle palvelutuotannolle, jota en kyllä sinänsä pidä erityisen pahana asiana ensihoidon pii-

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

rissä. Minusta tämä maa on täynnä ihan kunniakkaita ambulanssiyrittäjiä, pienyrittäjyyttäkin on paljon näiden palveluiden äärellä vuosien ja vuosikymmenten aikana ollut. Mutta taustalla on EU-kanta. EU on nähnyt ensihoitoon kuulumattomat siirrot luonteeltaan taloudelliseksi toiminnaksi toisin kuin ensihoito. Ja koska nämä palvelut on ollut velvoitettava irrotettavaksi tästä kokonaisuudesta, velvoitettava ikään kuin hankkimaan selkeästi yksityiselle rooli palvelutuotannossa EU-säädösten mukaisesti, tämä on rajattu niihin palveluihin, jonka äärellä ei olla voimallisesti viranomaispalveluiden ja viranomaistoiminnan kanssa tekemisissä. Tämä toivottavasti selventää tätä paljon ihmetystä herättänyttä kohtaa näiden puheenvuorojen osalta. Siis kysymyksessä on EU:lle tehty kantelu siitä, mikä on yksityisen palvelutuotannon rooli ensihoidon kokonaisuudessa. Tuon säädöksen puitteissa on päädytty esityksessä velvoittavasti ottamaan yksityinen vahvasti palvelutuotantoon kilpailutusten kautta ensihoitoon kuulumattomissa siirroissa. Siis ei ensihoidossa, vaan ensihoitoon kuulumattomissa siirroissa.

Ja, arvoisa puhemies, jos sallitte, niin tässä yhteydessä minusta olisi hirveän oleellista miettiä sitä, että ikääntyvässä Suomessa, kun tavoitteenamme on, että ikäihmiset mahdollisimman pitkään asuisivat kotona, meidän on löydettävä uudenlaisia palveluratkaisuja tukemaan kotona pärjäämistä. [Puhemies koputtaa] Ja yksi osa sitä on, että me emme turhaan lähettäisi paikalle ehkä myöskin kalliiksi tulevaa ambulanssikäyntiä, jos ikäihmisen kiireisen hoidon tarpeen peruste ei ole välttämättä ambulanssin kapasiteettia vaativaa vaan ehkä kevyempää tukea kotona asumiselle akuutissa tarpeessa. Siksi on tärkeää, että meillä muodostuu sellaisia toimijoita, julkisia, yksityisiä, maakuntien omia, pelastustoimen omia malleja, joissa kehitetään uudenlaisia liikkumisen tapoja ihmisten luo akuuteissa hoidon ja hoivan tarpeen tilanteissa. Yksi osa tätä palvelurakenteemme muutosta on nyt uusi palvelunumero, jonka ydintehtävä on neuvonta ja ohjaus hiukan toisentyypisissä tilanteissa, niissä, joiden ei tarvitsisi ruuhkauttaa 112-numeroa, kuten tänä päivänä tapahtuu.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkari: Arvoiset edustajat, meillä on vielä noin 5 minuuttia aikaa tähän varattu. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat nyt käyttää vielä vastauspuheenvuoron, nousemaan ylös ja painamaan V-painiketta.

16.48 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli kiinnostavaa kuulla ministerin vastaus tähän ihmetykseen siitä, miksi näissä ei-kiireellisissä potilaskuljetuksissa pitää nyt sitten maakuntien ihan pakosti kilpailuttaa nämä kuljetukset. Itse olen kyllä sitä mieltä, että tässä hallituksen sotessa mennään markkinoiden ehdoilla hyvin pitkälti, ja se johtuu tästä edellä keskustellusta lehmänkaupasta, jossa keskusta on saanut maakunnat ja sitten kokoomus saa tämän markkinaehtoisen soten. Kun te avaatte sosiaali- ja terveyspalvelut markkinoille, niin siinä tullaan hirveän monessa kysymyksessä siihen, mikä kaikki voidaan sitten enää pitää omana toimintana — mikä voidaan pitää julkisella ja mikä on sitten ikään kuin pakko avata kilpailutukselle. Ja tähän on se iso kysymys, jonka kanssa me olemme joutuneet painimaan sosiaali- ja terveysvaliokunnassa. Pitkään olemme käsitelleet yhdessä asiantuntijoiden kanssa vaikkapa laboratorio- ja kuvantamispalveluita ja niiden roolia tässä sotessa. [Puhemies koputtaa] Kyllä pahoin pelkään, että Suomessa tullaan vielä katumaan raskaasti tätä markkinaehtoista mallia, [Puhemies koputtaa] josta te olette nyt poliittisen lehmänkaupan tehneet.

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

16.49 **Maria Guzenina sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun näitä soteen liittyviä hallituksen esityksiä tuodaan tänne eduskunnan käsittelyyn tipoittain ja jopa sote- ja perustuslakivaliokunnan asiantuntijoiden on vaikea saada enää selkeää kuvaa siitä, toteutuvatko ihmisten perusoikeudet tässä isossa kokonaisuudessa, niin kyllä sitä on paikallaan kritisoida. Palvelumaksulaki on tärkeä ihmisten perusoikeuksien toteutumisen kannalta, ja sen perusteelliselle arvioinnille jää, arvoisa ministeri, nyt kovin niukasti aikaa.

Jos ajatellaan, että nyt tämän hallituskauden aikana haluttaisiin aidosti saada sote vietyä eteenpäin, niin silloin eduskunnan pitäisi pystyä käsittelemään nämä kaikki osaset perusteellisesti, niin ettei syntyisi sellaista tilannetta, että ensi hallituskaudella huomataan, että vahinko pääsi syntymään ja ihmisten perusoikeudet eivät toteudukaan. Siitä tässä huolella on kysymys. Se ei ole kritiikki, arvoisa ministeri, teitä kohtaan henkilökohtaisesti, [Puhemies koputtaa] vaan se on kritiikki hallitusta kohtaan.

16.50 **Jaana Laitinen-Pesola kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me kansanedustajat tulemme hyvin erilaisista maakunnista, ja täytyy sanoa, että oma kotimaakuntani on käyttänyt ensihoidossa tuloksekkaasti monituottajamallia, ja väitän, että emme pärjäisi ilman monituottajamallia. Siinä mielessä mitään dramaattista ei ole tässä tapahtumassa.

Mielestäni siinä, että meillä on palveluntuottajia käytettävissä, tulee tavoitteena ensisijaisesti olla, niin kuin on ollutkin, viiveen lyhentäminen hätätilapotilaan tavoittamisessa. Minusta se on järkevää, että silloin meillä on kaikki mahdolliset resurssit käytössä.

Kuten edustaja Laihon, myös minun työurani on tuolta päivystyksistä, ja olen nähnyt käytännössä sen, miten hyvät mallit toimivat. On tärkeätä, että nyt tällä terveydenhuoltolain muutoksella emme ruineeraa mitään sellaista [Puhemies koputtaa] hyvää käytäntöä, joka on olemassa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Sovitussa ajassa ennätämme vielä edustaja Tanuksen puheenvuoron, ja ministerille 1 minuutin puheenvuoro. Sitten tämä aikaikkuna suljetaan.

16.51 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Aivan kuten edellä puhuttiin, minä voin kanssa sanoa, että hyvä yhteistyö eri toimijoiden toteuttamana parhaimmillaan toimii hyvin, ja näin toivoisi jatkossakin olevan.

Halusin kiittää ministeriä, että hän avasi tämän ensihoitoon kuulumattomien kuljetusten kilpailutusten taustaa. Sillä tarkoitetaan siis kuljetuksia, joissa potilas ei lääketieteellisin perusteluin arvioituna tarvitse jatkuvaa seurantaa ja hoitoa, ja näihin kuljetuksiin voidaan käyttää erilaisia potilaskuljetusajoneuvoja, paitsi kuljetusambulansseja tai useamman potilaan kuljetukseen soveltuvia potilaskuljetusajoneuvoja, myös erilaisia takseja. Kysyisinkin: kun tässä on kuitenkin tärkeää, että se kilpailutus tehdään oikein ja kilpailutuksessa huomioidaan kaikki tarpeelliset asiat sitä ajatellen, että potilaan tila voi kuitenkin muuttua, vaikka alun alkaen ollaan arvioitu toisin, niin näettekö, että riittävää kilpailutusosaamista kentällä on, [Puhemies koputtaa] vai voisiko sitä vahvistaa?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ministeri, paikalta 1 minuutti.

16.52 **Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vielä täydennyksenä näihin viimeisimpiin puheenvuoroihin:

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

Siis se olemassa oleva mahdollisuus toteuttaa nämä palvelut monituottajamallilla säilyy, mutta uusi lainsäädäntö ehkä selkeämmin vielä lokeroi kullekin oman roolin tässä isossa palvelukokonaisuudessa. Yksi iso osa tätä on se, että yksityinen ei ole mukana sielä, missä ollaan viranomaistehtävien kovassa ytimessä.

Aivan totta, kuten täällä todettiin: Tämä muutos näyttäytyy nyt hirvittävän erilaisena, suurempana tai pienempänä, riippuen ihmisten kotimaakuntataustasta, koska meillä on ollut vahva päätäntävalta alueilla toteuttaa nämä palvelut niiden parhaaksi katsomalla tavalla. Arvoisa puhemies, tuo päätäntävalta hyvin vahvasti säilyy, lukuun ottamatta tätä EU-edellytykseen nojaavaa potilassiirto-osuutta, joka pitää kilpailuttaa. Siihenkin oma pelastustoimi voi osallistua yhtiömuotoisena. Ennen kaikkea oleellista on se, että jos markkina-puutetilanne muodostuu, niin silloin se joka tapauksessa pitää turvata omana julkisena tuotantona. [Puhemies koputtaa] Mutta koska keskuudessamme on myös yrittäjyyttä tällä alalla, [Puhemies koputtaa] niin sillekin tässä kokonaisuudessa oma kolo on löytynyt.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Keskustelu keskeytettiin kello 16.54.

Keskustelua jatkettiin kello 18.57.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 7 käsittelyä.

Keskustelu ei jatkunut.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 312/2018 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

16.54 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt siirrymme kolmanteen merkittävään esityskokonaisuuteen, ja olen iloinen siitä, että tämä lähetekeskustelu mahdollistaa nyt ehkä hieman pidemmän avaamisen siitä, mistä esityksessä on kysymys, koska olen havainnut, että julkisuudessa tämä on ehditty jo tuomita monilta tahoilta moneen otteeseen.

Tämä esitys liittyy vuonna 2017 eduskunnassa hyväksyttyyn sosiaali- ja terveydenhuollon päivystystoiminnan uudistukseen ja siihen isoon kokonaisuuteen, jossa erikoissairaanhoidon työnjako Suomessa on muutettu siten, että oikeastaan voi todeta, että yksikään sairaala ei ole roolinsa ja tehtäviensä osalta ennallaan, ei pienin aluesairaala eikä suurin sairaanhoitopiiri, HUS, sairaaloineen.

Tämä esitys mahdollistaa sen, että anestesia- ja leikkaussaliolosuhteita edellyttävää kiireetöntä leikkaustoimintaa — siis sellaista, jossa potilas nukutetaan — tai yleisanestesiaa edellyttäviä muita kiireettömiä toimenpiteitä voidaan tehdä myös sellaisessa toimintayksikössä, jossa ei ole ympärivuorokautista yhteispäivystystä, tietyin, tarkoin reunaehdoin. Osana päivystystoiminnan ja erikoissairaanhoidon työnjaon uudistusta säädettiin terveydenhuoltolakiin velvoite, jonka mukaan leikkaustoiminta, joka edellyttää leikkaussaliolosuhteita ja anestesiaa, tulee koota sellaisiin sairaaloihin, joissa on ympärivuorokautinen päivystys sekä perusterveydenhuollosta että erikoissairaanhoidosta. Nyt tällä muutoksella tehdään tähän tietynlainen väljennys, mutta toisaalta tässä esityksessä säädetään myös niistä edellytyksistä, joiden tulee ehdottomasti täyttyä.

Tämän esityksen keskeisin motivaatiotekijä liittyy siihen, että 2017 voimaan tulleen säännöksen myötä muodostui epäselvä tulkintatilanne siitä, miten säännökset koskevat julkisella rahalla yksityiseltä palvelutuotannolta ostettuja leikkausoperaatioita, joissa ihminen nukutetaan. Näiden volyymi ja määrä ei ole erityisen suuri, mutta ne toimivat tietyissä sairaanhoitopiireissä tällä hetkellä esimerkiksi merkittävänä ruuhkan purkuna tai tietyn leikkausoperaatiotyypin ostamisena palveluseteleillä tai muilla keinoin ulkopuoliselta, yksityiseltä toimijalta. Osaltaan epäselvään tilanteeseen ovat eri puolilla Suomea ajautuneet myös sellaiset kokonaan yksityiselle terveydenhuollolle annetut sairaalayksiköt, joissa sairaanhoitopiiri on siirtänyt tehtävien käytännön toteutuksen yksityiselle, mutta edelleen on toimittu julkisella rahalla.

Siksi tämän säännöksen on nyt tarkoitus tuoda selvennys siitä, että yksityinen ja julkinen palveluntuottaja on lähtökohtaisesti veloitettu samanlaisiin kriteereihin, samanlaiseen toiminnan laatuveloitteeseen, ja lähtökohtana on jatkossakin, tämän uudistuksen jälkeenkin, pitää kiinni siitä isosta tavoitteesta, että Suomessa leikkaustoiminta, sittenkin hyvin pienenä, mutta tuki tärkeänä osana terveydenhuoltoa ja erikoissairaanhoidon, on säänneltyä ja lailla rajataan, missä kaikkialla minkäkinlaisia leikkauksia voidaan tehdä. Tämä keskustelu rajautuu nyt siis sellaisiin operaatioihin, jotka ovat leikkausoperaatioita nukutuksella, ei koko erikoissairaanhoidon, ei kaikkiin sairaaloihin, saati koko soten äärellä oleviin ratkaisuihin.

Arvoisa puhemies! Tämän kokonaisuuden tavoitteena on varmistaa potilasturvallisuuden ja laadun säilyminen leikkaavissa yksiköissä niin, että potilaan kannalta riippumatta siitä, osoittaako sairaanhoitopiiri tai tulevaisuudessa maakunta hänelle leikkauspaikaksi yksityisen vai julkisen sairaalan, hän voi tietää, että niitä kohdellaan laadun kriteerien osalta samalla tavalla.

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

Mitä tulee sitten tähän paljon keskustelua herättäneeseen huomioon siitä, onko tämän esityksen myötä hallitus luomassa erilliskaistan tai helpotetun aseman yksityiselle terveydenhuollolle. Tämän käsityksen haluan ehdottomasti oikoa. Tämän esityksen myötä sellainen sairaala, jonka maantieteellinen matka yksikköön, käytännössä julkiseen keskussairaalaan, jossa on tehohoito- ja päivystysyksikkö, on alle 30 minuuttia, voi toteuttaa leikkausoperaatioita, koska potilasturvallisuuden nimissä on arvioitu, että se on matka, joka voidaan säilyttää riittävän inhimillisenä esimerkiksi ihmishengen pelastamisen näkökulmasta. Mutta jos tuo yksikkö on yksityinen, sen ei siis tarvitse perustaa omaa päivystyspalvelua ja teho-osastoa, sellaiseen eivät resurssit riittäisi, eivät myöskään lääkäriosajat. Mutta myöskin julkinen yksikkö, joka on erillinen — vaikkapa Helsingissä tai Tampereella — siitä sairaalan kuumimmasta teho-osastoyksiköstä, on tämän jälkeen varmasti lainmukainen, eikä erillisyyksikkö, joka tietyllä tavalla nyt on sääntelyn osalta eriskummallisessa tilanteessa, kun laki toteaa, että samoissa tiloissa sairaalassa on oltava yhteispäivystys ja tehohoito, vaikkakin leikkausoperaatioita siellä toteutettaisiin.

Arvoisa puhemies! Tämän esityksen tarkoituksena on nyt siis varmistaa se, että yksityisen leikkaustoiminnan mahdollisuuksia siinä tilanteessa, jos sairaanhoitopiiri itse niin päättää, kuten tällä hetkellä moni sairaanhoitopiiri on pienivolyymillisesti päättänyt, voi jatkossakin hyödyntää, jos sairaanhoitopiiri itse niin katsoo tarpeelliseksi. Silloin tästä ikään kuin tietynlaisesta puskurista ja lisäkapasiteetista ja sen järjestelmästä kantaa taloudellisesti vastuun yksityinen palvelutuottaja, joka nojaa julkisesti järjestetyn palvelun luottamushenkilöiden päätökseen siitä, halutaanko yksityiseltä ostaa palveluita vai ei. Pääidea on joka tapauksessa se, että sääntely esimerkiksi siitä, kuinka paljon tiettyjä leikkauksia tulee toteuttaa, on molemmille yhtäläinen oikeutus.

Myöhemmin asetuksella tullaan, arvoisa puhemies, määrittämään tarkemmin leikkaustoiminnan edellytyksistä, kuten vaikkapa tuosta minuuttimäärärajasta, josta tässä totesin. Lain tasolle tämä ei tietenkään kuulu, kuten eivät myöskään ne asetuksen volyyminvaatimukset tietyille leikkauksille julkiseltakaan puolelta, jotka aiemmin on asetuksella säädetty. Asetuksella tullaan siis säätämään sekä näistä aikamääristä että volyyminmääristä, ja ytimessä on potilasturvallisuus ja potilaan oikeus tietää siitä, että yhtäläinen laatuvaatimus koskee julkisella rahalla toteutettuja leikkauksia eri yksiköissä riippumatta niiden yksityisen tai julkisen statuksesta.

Arvoisa puhemies! Lopuksi myönnän, että tämä esitys ei ole ollut erityisen helppo valmisteltava erityisesti siksi, että suomalainen terveydenhuollon kenttä ei ole aivan yksituumainen tämän kysymyksen äärellä. Esitys on kohdannut valtavaa vastustusta sekä julkiselta puolelta että valtavaa vastustusta yksityiseltä puolelta. Tähän on liittynyt myös se toiseikka, että suomalainen sairaalaverkko on hajanainen ja keskenään hyvin erilainen ja etsii hyvin erilaisia rooleja ja tarpeita.

Itse toivoisin, että tässä keskustelussa aina kuitenkin palautettaisiin mieleen kaksi seikkaa: Ensinnäkin se, että ydin on aina sairaanhoitopiirin ja tulevan maakunnan päätöksissä: haluavatko ne hyödyntää yksityistä palvelutuotantoa, tarvitsevatko ne sitä puskuriksi ja tueksi vaikkapa hoitotakuun täyttymiseen leikkaustoiminnoissa. Ja toisekseen, me puhumme vain nukutusta vaativista leikkauksista, emme koko erikoissairanhoidosta, emme laajamittaisesta markkinan avaamisesta, vaan pienivolyymillisestä toiminnasta, koska tällä hetkellä yksityisellä toteutettavat leikkaukset ovat valtaosaltaan silloin, kun puhutaan julkisesta rahasta, joitakin muita kuin nukutusta vaativia leikkausoperaatioita.

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoiset edustajat, tämä antaa aiheen varmaan debattiin. Myönnän debatin ensimmäisen vastauspuheenvuoron edustaja Keräsel-le. Hän oli ainoa, joka oli varsinaista puheenvuoroa jonottamassa ennen istunnon alkua. — Edustaja Keränen, teillä vastauspuheenvuoro.

17.03 Niilo Keränen kesk (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Hallitus-puolueitten edustajilla on yleensä tapana kehua hallituksen esityksiä, mutta minun täytyy myöntää, että minun on vaikeaa tätä kehua. [Antti Lindtman: No niin, siinä se tuli!] Nimit-täin tämä sinänsä uusi lakipykälä, sen 1 momentti on minusta oikein hyvä. Se antaa mah-dollisuuden päivystyssairaalalle tehdä sopimuksia muiden sairaaloiden kanssa anestesia-sa hoidettavista leikkauksistakin, kunhan asetuksella määriteltävät kriteerit täyttyvät.

Arvoisa puhemies! Se kompa onkin juuri tuossa asetussuunnitelmassa. Lakiehdotuksen perusteluissa kaavaillaan, että asetuksen yksi kriteeri on 30 minuutin siirtomatka. Meillä on käytännössä tällaisia aluesairaaloita laajoissa maakunnissa, joissa yksityinen toimija hoitaa, tai sitten on myöskin julkisia toimintoja, julkisia sairaaloita, joiden leikkaustoimin-nalle tämä merkitsee loppua.

Arvoisa puhemies! Jokaisessa leikkauksia hoitavassa yksikössä pystytään kyllä arvioi-maan, kuinka korkeariskiselle potilaalle juuri tämä sairaala pystyy leikkaustoimenpiteen tekemään. [Vasemmalta: Näin on! Hyvä puheenvuoro!]

17.04 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se on ollut tiedossa koko tämän vaalikauden ajan, että hallituksen arvojärjestyksessä markkinat menevät ohi ihmisen ja ohi hyvän hoidon.

Arvoisa puhemies! Ei ole mikään ihme, että edes hallituspuolueiden omat kansanedus-tajat eivät tässä hallituksen markkinakiimassa enää pysy mukana, koska siis tässähän on luotu aivan loistava bisnesmalli. Ensin te olette ajaneet kymmeniltä paikkakunnilta julki-sen leikkaustoiminnan alas. Nämä potilaat siirretään keskussairaaloihin ja yliopistosaira-aaloihin. Ja nyt tällä lailla te räätälöitte mahdollisuuden siirtää nämä potilaat yksityisille ja voitot sinne, ja jos jokin menee pieleen, niin ei muuta kuin potilas takaisin julkiselle ja kus-tannukset sinne. Tämä on kaverikapitalismin huipentuma. Tämä on tämän hallituksen sote-bisnes, kaverikapitalismin huipentuma.

Käsi sydämelle, ministeri Saarikko: toivotteko te todella, että eduskunta hyväksyy tä-män teidän esityksenne?

17.05 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me käsitte-lemme täällä äärimmäisen tärkeitä, äärimmäisen isoja asioita erittäin kiireisellä aikataulul-la illan hämärtyessä. Nyt täytyy todella ihmetellä hallitusta: mitä te oikein olette ajatelleet, kun te olette tällaisen esityksen tänne tuoneet? Ensin te olette keskittämisesetuksella lopet-taneet monesta aluesairaalaista leikkaustoiminnan, ja nyt te todella mahdollistatte leikkaus-toiminnan yksityisille terveystaluyrityksille, ja kaiken lisäksi tämä esitys ei ole mis-sään yhteydessä sosiaali- ja terveysuudistukseen.

Nyt puretaan lehmänkaupat. Vaikka sote-uudistus kaatuisi, vaikka maakuntauudistus kaatuisi syystä tai toisesta täällä eduskunnassa, niin kokoomus voi taputtaa käsiään yhteen. Sen tavoite sote-palveluiden yksityistämisestä tulee toteutumaan tämän esityksen myötä. [Maria Guzenina: Teidän vahtivuorolla!]

17.06 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä se niin on, että kokoomuksen johdolla tässä näemme silmiemme alla sen, kuinka suomalaista julkista terveydenhuoltoa yksityistetään kovaa vauhtia. Ei ole julkisesta terveydenhuollosta mitään jäljellä tämän hallituksen vaalikauden jälkeen, jos sote menee läpi.

Kyllä minua kiinnostaisi tämä edellä esitetty kysymys, kuinka on mahdollista, että te ensin kiellätte leikkaustoiminnan näiltä julkisilta aluesairaaloilta ja sen jälkeen annatte sen yksityisille toimijoille ja vielä ilman mitään ehtoja. Jos yksityinen tekee virheen, tulee komplikaatioita, niin sitten julkinen hoitaa, veronmaksaja hoitaa. Eikö tämä ole tätä rusinat pullasta -politiikkaa, jota täällä nyt sitten kokoomuksen ehdoilla tehdään? Näköjään keskusta tekee, mitä kokoomus käskää. Ei jää teille mitään jäljelle. Jos sote kaatuu, ette saa maakuntia, mutta suomalainen terveydenhoito on yksityistetty tämän lain myötä. [Puhemies koputtaa] Sitäkö te haluatte? Tämä on teidän perintönne ilmeisesti.

17.07 Veronica Rehn-Kivi r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Yhdyin edellä pidettyihin puheenvuoroihin. Varsinkin edustaja Keränen piti hyvän puheenvuoron. Myöskin minä ihmettelen, miksi tällainen muutos tähän nyt yhtäkkiä tuodaan. Terveydenhuoltolaissa poistettiin mahdollisuus leikkaustoimintaan aluesairaaloilta — muun muassa Pietarsaaren sairaalalta, joka on toiminut todella hyvin — ja perustelut olivat silloin, että pitää keskittää sekä resursseja että osaamista ja lisätä potilasturvallisuutta. Minkä takia sitten tällainen yhtäkkiä? Nyt yksityiset saisivat hoitaa näitä anestesiaa vaativia leikkauksia mutta eivät aluesairaalat. En todellakaan ymmärrä.

Nu har man fråntagit kretssjukhusen rätten, men de privata sjukhusen skulle fortsättningsvis få operera i fall där man behöver anestesi.

Sitten myöskin: miten julkiset toimijat pystyvät jatkossa sitten saamaan riittävästi resursseja [Puhemies koputtaa] ja osaamista, jos nämä kaikki siirtyvät yksityiselle puolelle?

17.09 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy kyllä sanoa, että se on harvoin, kun haluaisin kritisoida nykyhallitusta niin kuin aion kritisoida tässä asiassa. Pyytäisin kyllä, että hallituksen edustajat lukisivat, mitä esimerkiksi Vastaukset.fi sanoo kermankuorinnasta: ”Mitä on kermankuorinta? Markkinointitermi, joka liittyy hinnoitteluun.” Tämä ei ole pelkästään rusinat pullasta, vaan tämä on nimenomaan sitä kermankuorintaa, mitä yksityinen sektori tulee tekemään ja toteuttamaan ja toteuttaa jo tässä vaiheessa.

Ihmettelen myös — oliko se edustaja Alanko-Kahiluoto, joka viittasi tähän keskittämisen ja päivystysasetukseen, jonka kanssa oli niin kiire — miksi ei voitu odottaa sen asian kanssa, kunnes koko tämä sote-uudistus oltaisiin tehty yhtenä uudistuksena. Haluaisin vastauksen tähän. Minkä takia on ollut niin kiire? Nimittäin nyt ei jää pienemmällä paikkakunnilla mitään valinnanvapautta. [Puhemies koputtaa] Kun tämä toteutuu, sitten on vain yksityinen sektori jäljellä, ja silloin ei ole kunnon valinnanvapautta.

17.10 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tässä on kysymyksessä kaikkien aikojen vedätys suomalaisen terveystalouden historiassa. Ensin tuodaan keskittämisasiä, jolla julkisista aluesairaaloista leikkaustoiminta lopetetaan, ja

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

nyt tuodaan tällainen poikkeuspykälä, joka luo aivan ennennäkemättömät markkinat yksityiselle terveysbisnekselle ja keskittää palvelut.

Julkisissa sairaaloissa ollaan kyllä aivan ymmällään, että ensin yhteispäivystysvelvoite poistetaan kaikilta ja mahdollistetaan yksityiselle leikkaustoiminnalle bisneksen tekeminen ja sitten luodaan tällainen 30 minuutin täysin keinotekoinen aikarajoite, joka tarkoittaa sitä, että palveluita tarjotaan vain isoimmissa kaupungeissa. Esimerkiksi Raahan aluesairaala leikkaustoiminta loppuu, ja tällä on dramaattiset vaikutukset koko maakunnan elinvoimalle. Eikö tätä aluetaloudellista näkökulmaa edes keskusta ole harkinnut? Samanlaiset vaikutukset ovat koko maassa: leikkaukset keskittyvät isoimpiin kaupunkeihin, julkinen sairaalaverkko ajetaan alas, yksityinen terveysbisnes rehottaa, kukoistaa. Miten te, keskusta, voitte tämän hyväksyä?

17.11 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ymmärrän, että ministerin on hankala kuunnella näitä puheenvuoroja, eikä varmasti ole mieluisaa kuunneltavaa, ja uskon, että olette monella tapaa samaa mieltä opposition kanssa tässä asiassa.

Itse olen ollut kaiken aikaa sitä mieltä ja siinä ymmärryksessä, että keskittämisesetuksen tavoite oli vahvistaa keskussairaaloiden toimintaa ja lisätä täten potilasturvallisuutta. Nyt tältä ajatukselta uhkaa hävitä pohja, jos yksityiselle palveluntuottajalle annetaan mahdollisuus siihen kiireettömään leikkaustoimintaan mutta aluesairaaloilta se on kielletty. Tuntuu nurinkuriselta, että erikoissairaanhoidon ulkoistetaan mutta ongelmatilanteissa keskussairaalat hoitavat mahdolliset ongelmat. Yksityisen sektorin ei tarvitse kantaa vastuuta päivystyksestä tai ongelmatilanteista. Se voi pelkästään kuoria kerman päältä, kuten edustaja Östman toi esiin. Kysyisin, hyvä ministeri: miten ja miksi tällainen ehdotus voi olla osa esitystänne? Keskusta varmaan ei sitä itse kannata.

17.12 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä ensinnäkin kiittää ministeriä siitä rehellisyydestä, että totesitte, että kyllä suomalaisessa kiireettömässä leikkaushoidossa pitäisi olla sekä julkinen että yksityinen samalla viivalla. Sitähän täällä peräänkuulutetaan nimenomaan, sitä, että kun nimenomaan täällä on hallituksen johdolla tehty vuoden 2016 lopulla vaikeita päätöksiä, joissa ympäri Suomea lopetettiin kymmenien sairaaloiden toimintaedellytykset nukutusta vaativassa leikkaushoidossa, niin miksi se ei koske sitten koko porukkaa. Nyt kun oli pelkona, että se rupeaisikin koskemaan myös yksityistä leikkaustoimintaa, vedettiin liinat kiinni ja nopeasti saatiin eduskuntaan sotesta riippumatta, tehdyistä päätöksistä riippumatta esitys, että räätälöidäänkin yksityiselle sektorille aivan toisenlaiset edellytykset jatkaa toimintaa. Ei tämä ole, kuulkaa, mitään muuta kuin ryöstökapitalismia. Tämähän on järkyttävää, että näin voidaan tehdä. Sama hallitus ensin ajoi julkisen toiminnan eri puolilla Suomea alas ja nyt esittää, että eri kriteereillä, eri viivalla oltaisiin kuitenkin niin, että yksityinen sektori saisikin nyt kevyemmällä toteuttaa leikkaustoimintaa, joten samat säännöt tulisivat [Puhemies koputtaa] nyt jälkikäteen myös julkiselle sektorille. Ja sitä oli pyydetty, että eikö tätä olisi voinut korjata alun perin oikein päin.

17.14 Katja Hanninen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minunkin täytyy kyllä yhtyä siihen kritiikkiin, mitä tässä salissa useat edustajat ovat tuoneet esille, ja totean, että ministeri Saarikon kanssa olemme kyllä käyneet keskustelua sekä tästä 30 minuutin keinotekoisesta aikarajasta että leikkaavien sairaaloiden tilanteesta. Ja olen kyllä to-

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

della surullinen siitä, että Raahessa hyvin toimiva leikkaustoiminta näyttää nyt olevan sinetöity, tuhoon tuomittu ja alas ajettu, ja siinä ei tämä 30 minuutin aikaraja ole se asia, vaan terveydenhuoltolain 45 §:n 3 momentti, niin kuin hyvin tiedetään, ja tässä salissa siitä vuoden 2016 lopulla äänestettiin.

Ja edustaja Keräsen kunniaksi todettakoon, että hän kyllä varmasti omassa ryhmässään teki sen, mitä tehtävissä oli, mutta se ei riittänyt. Ja keskustapuolueelle täytyy sanoa näin vaalien alla mutta myös varmasti tulevien vaalien jälkeenkin, että kyllä täytyy ihmetellä, miten te menitte myymään omat periaatteenne. Miksi [Puhemies koputtaa] te lähditte keskittämään ja yksityistämään [Puhemies koputtaa] julkista perusterveydenhuoltoa ja erikoissairaanhoidtoa?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä debatin tässä vaiheessa vastauspuheenvuorot edustajille Essayah ja Tuomioja ja heidän jälkeensä ministerille 2—3 minuuttia.

17.15 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskittämisasiasetus tehtiin aikanaan potilasturvallisuuden takia. Sitä pidettiin perusteluna, ja lähdettiin Suomesta ajamaan näitä hyvin toimivia, tehokkaita aluesairaaloita alas kiireettömän leikkaushoidon kohdalta. Siellä meni Iisalmela, Forssaa, Raahela [Eduskunnasta: Pietarsaari!] — Pietarsaarta — monta hyvää, toimivaa aluesairaala, ja saatiin aikaiseksi myöskin valtavasti ruuhkia sitten näihin 24/7 päivystäviin sairaaloihin.

Täällä salissa käsiteltiin Anna-Maja Henrikssonin ensimmäisenä allekirjoittamaa lakialoitetta, jolla tätä tilannetta oltaisiin voitu korjata: että annettaisiin alueellisesti se päätäntävalta, miten nämä asiat halutaan järjestellä. Sen sijaan nyt sitten hallitus tuo tämän esityksen, jossa todellakin tämä 30 minuutin sääntö tuo täydellisen kermankuorinnan näille yksityisille yrityksille. Minusta oli hienoa, että oli useita keskustalaisia edustajia silloin allekirjoittamassa tätä Anna-Maja Henrikssonin ensimmäisenä allekirjoittamaa lakialoitetta ja täällä salissa käytiin silloin hyvät perustelevat keskustelut tämän asian suhteen, mutta tämä esitys on todellakin täydellinen kermankuorintaesitys yksityisille toimijoille. [Puhemies koputtaa] Samat säännöt eivät Suomessa enää koske kaikkia.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoiset edustajat, täällä on aika monta vastauspuheenvuoroa. Pidän ne täällä nyt tallessa, mutta sitä ennen ministeri Saarikko, 3 minuuttia puhujapöytästä. [Välihuuto] — Anteeksi, nyt pyydän anteeksi, edustaja Tuomioja jäi tästä välistä pois. Hän on niin pieni ja tuossa edessä, etten oikein nähnyt. — Edustaja Tuomioja, nyt on teillä puheenvuoro, anteeksi.

17.17 Erkki Tuomioja sd (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, herra puhemies! Lainaan tässä yhteydessä nyt tämänpäiväistä päivitystä, jonka tunnettu terveydenhuoltoalan ammattilainen on tehnyt omalla nimellään: ”Tämä on hävytön temppu ministeri Saarikolta. Ensin hän antoi hoitojen keskittämisasiasetuksen, joka lopetti monen aluesairaalan leikkaustoiminnan, vaikka sairaalassa oli henkilökunta ja osaaminen. Nyt tulee uusi lakimuutos, joka siirtää juuri nämä elektiiviset leikkaukset yrityksille. Jos siellä tulee komplikaatio, siirretään potilas julkiselle puolelle, jonka veronmaksaja maksaa uudelleen. Tätä lakimuutosta, jota kutsutaan nimellä Lex Terveystalo, ei pidä hyväksyä. Sipilän hallitus on ajamassa Suomen terveydenhuollon vaaralliseen tilanteeseen.”

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

Kyseessä ei todellakaan ole sosiaalidemokraatti eikä muutenkaan mikään vihervasemistolainen vaan terveydenhuoltoalan ammattilainen, ja oma havaintoni on, että kaikki ne terveydenhuoltoalan ammattilaiset, joilla ei ole joko omaa yrityslehmää ojassa tai sidonnaisuuksia hallitusvallan ylläpitämiseen [Puhemies koputtaa] ovat tämän kritiikin jakaneet. [Maria Guzenina: Hyvä, Sirpa Asko-Seljavaara!]

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja nyt ministeri Saarikko, 3 minuuttia puhujapöntöstä.

17.18 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko: Arvoisa puhemies! Vastaan, jos vain suinkin osaan, esitettyihin kritiikkeihin ja kysymyksiin tämän esityksen osalta, mutta palaan ensiksi siihen, mitä sairaalatoiminta on. Kerron myös sen, että tulen itse maakunnasta, jossa on ollut monta aluesairaala ja niin on edelleenkin näiden kaikkien muutosten jälkeen. Meillä Varsinais-Suomessa niitä on itse asiassa edelleen useampia: Uusikaupunki, Loimaa, Salo. Oikeastaan olen paljon sen äärellä pohdiskellut sitä, menetimmekö me aluesairaalat, kun lähdimme siitä linjauksesta, että siellä ei toteuteta nukutusta vaativaa leikkaustoimintaa ja että edellytämme ikään kuin leikkaustoiminnan ja päivystyksen kytkemistä toisiinsa. Kaikissa näissä aluesairaaloissa palaa yhä valot. Kaikkialla näissä hoidetaan potilaita.

Minusta me tarvitsemme kaikki — siitä huolimatta, että on aivan varmasti oikeutettua kritisoida tätä niin kuin muitakin esityksiä erikoissairaanhoidon työnjaon äärellä — yhteistä parempaa ymmärrystä siitä, mitä erikoissairaanhoido tänä päivänä on. Minulle oli yllätys esimerkiksi se, kun ymmärsin, että paljon kritiikkiä ja toisaalta myös joidenkin ihailua herättänyt syöpäsairaala Docrates, joka sinällään ei ole tämän esityksen ytimessä, on sairaala, jossa itse asiassa ei toteuteta yhtään leikkausta, vaan siellä tehdään ihan kaikkia muita asioita, jotka ovat erikoissairaanhoidon ydinkysymyksiä. Eli erikoissairaanhoido on paljon muutakin kuin nukutusta vaativat leikkausoperaatiot.

Arvoisa puhemies! Kun täällä voimakkainkin sanakääntein kuvataan tätä esitystä — ei tarvitse ehkä käydä niitä kaikkia teidän sanakäänteitänne edes toistamaan, ne olivat ihastuttavan värikkäitä ja oppositiolle oikeutettuja — [Antti Lindtman: Ja oikeutettuja!] on syytä huomioida mittakaava: Suomalainen erikoissairaanhoido on 6 miljardin euron taloudellinen kokonaisuus. Tämä yksityinen leikkaustoiminta on arviolta noin 170 miljoonan euron kokonaisuus näiden pykälien osalta, joita tässä säädettäisiin. Oleellista on havaita, että tänä päivänä monet sairaanhoitopiirit ostavat yksityisiltä sairaaloilta leikkaustoimintoja — ostivat jo silloin, kun aluesairaaloissakin leikattiin. [Suna Kymäläinen: Kohta ostetaan vielä lisää!] Tänä päivänäkin, kun tämä esitys ei ole voimassa, yksityisten sairaaloiden on — niin kuin niiden aluesairaaloidenkin silloin oli — turvauduttava vaativimmissa tilanteissa tehohoidon osalta julkisiin, paremmin varusteltuihin, isompiin keskussairaaloihin. Eli lähtökohta on se sama kuin tänä päivänäkin. Itse asiassa se vain selkiytyy ja velvoittaa yksityistä enemmän tämän esityksen myötä. Yksityiselle tulee velvoite tehdä ikään kuin sopimuksellinen toimintaympäristö siihen, miten toimitaan silloin, jos komplikaatio tapahtuu. Ja jos ajattelemme tätä leikkausvolyyymia, joka on verrattain pieni, ja siinä tapahtuvia komplikaatioita, puhumme onneksi, onneksi, vain harvoin tapahtuvista tilanteista. Siitä huolimatta niitä tilanteita varten on oltava [Puhemies koputtaa] ikään kuin kuvio rakennettuna kuntoon. [Puhemies koputtaa]

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

Arvoisa puhemies! Jos saan todeta lyhyesti vielä kaksi asiaa: Mitään velvoitetta yksityiseltä ostamiseen maakunnille ei tule tältä osin erikoissairaanhoidon leikkauspalveluihin. Eri asia on se, jos maakunta, kuten tänäkin päivänä, ei pysty lainpykälien mukaan täyttämään hoitotakuutaan eli kansalaisten parasta päästä leikkaukseen mahdollisimman nopeasti. [Puhemies koputtaa] Ja mitä tulee Raaheen, joka on täällä erikseen nimeltä mainittu, tämän esityksenkin jälkeen te sairaanhoitopiirin päättäjinä, joita on useampia paikalla, siellä voitte resursoida [Puhemies koputtaa] päivystyspalvelut Raahessa niin, että leikkaustoiminta voi jatkua. Tämä ei ole sitä millään tavalla [Puhemies koputtaa] estämässä, arvoisa puhemies.

17.22 Johanna Ojala-Niemelä sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä ei kyllä selittelemällä tässä muuksi muutu. Valitettavasti tämä on tosiasia. Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamisen osalta te lähditte keskittämisen tielle kokoamalla vaativan erikoisalojen päivystyksen 12 sairaalaan Suomessa, ja tässä kyllä putosi sitten junasta moni paikka. Leikkaukset loppuivat paitsi sieltä Raahesta, myös Forssasta, Iisalimesta, Kouvolasta ja Raumalta, ja jopa meillä Kemissä tämä varmasti vauhditti erinäisiä ratkaisuja, jotka eivät ole niin mieluisia. Mutta aluesairaaloissa ajettiin alas julkinen leikkaustoiminta. Esitimme tuolloin, että esitys hylättäisiin. Sairaalaverkostosta olisi tullut päättää kokonaisuudessaan tämän sotien yhteydessä. Nyt se jäi täysin erilliseksi ja irralliseksi asiaksi, ja kuten täällä on muissa puheenvuoroissa todettu, tätä kokonaisuutta on palasteltu niin paljon, että tästä on vaikea saada kunnollista selkoa.

Mutta nyt annetaan yksityisille toimijoille leikkaustoiminta. Voi sanoa, että tämä on ihan puhtaasti yksityisille toimijoille räätälöity esitys, ja tämä ei tästä selittelemällä kummemmaksi muutu.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä tässä debattivaiheessa vastauspuheenvuorot edustajille Andersson, Anttila ja valiokunnan puheenjohtaja Kiuru.

17.23 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Entinen sotesta vastaava ministeri Juha Rehula totesi äskettäin julkisuudessa, että ministerinä ollessaan hän koki olevansa vain pelinappula markkinavoimien ohjaamassa pelissä, ja viittasi silloin siis tähän sote-uudistukseen. Oikeastaan tämän keskustelun seurauksena tekisi mieli kysyä ministeri Saarikolta: onko teillä samankaltainen tunne kuin Juha Rehulalla ministerinä ollessaan oli?

Tässä on puhuttu potilasturvallisuudesta, mutta kyllähän syy siihen, että hallitus lähti keskittämään näitä anestesiaa edellyttäviä leikkauksia, liittyi säästöihin. Tavoitteena oli ja tavoitteena edelleen on saada aikaiseksi 350 miljoonan euron säästöt erikoissairaanhoidosta. Eli tämä oli se syy, minkä takia keskittämistä lähdettiin tekemään.

Nyt hallitus on luomassa poikkeuksen omiin keskittämissääntöihinsä ja on tekemässä sitä tavalla, joka hyödyttää nimenomaan näitä voittoa tavoittelevia suuria terveyskonserneita, eli ensin luodaan tilanne, [Puhemies koputtaa] jossa sairaanhoitopiiriin keskitetään leikkauksia, sitten sairaanhoitopiireillä on tarvetta purkaa jonoja, ja tehdään lainsäädäntö sellaiseksi, että ainoa keino tehdä se [Puhemies koputtaa] on ostaa palveluita näiltä voittoa tavoittelevilta yrityksiltä.

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

17.24 Sirkka-Liisa Anttila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! 2016 loppuvuodesta terveydenhuoltolain muutoksella tehtiin juuri niitä päätöksiä, joista täällä on puhuttu liittyen erikoissairaanhoidon keskittämiseen, ja silloin yhtenä perusteena oli säästöjen lisäksi se, että potilasturvallisuus tätä kautta paranee. Nyt me olemme nähneet, että aluesairaaloissa anestesiassa tapahtuva leikkaustoiminta on siirtynyt pois, ja totta kai se on elinvoiman menetystä siltä seutukunnalta — siitä varmaan olemme kaikki yhtä mieltä. Ja se, mitä siellä nyt tehdään, on pääosin erikoissairaanhoidon poliklinikkatoimintaa, mutta sekin sillä ehdolla, että me saamme lääkäreitä keskussairaalaista, koska lääkäreitä ei ole helppo saada.

Minun kysymykseni tähän uudistukseen liittyen on erittäin vakava huoli siitä, mikä kato käy julkisen sektorin lääkäreissä, kun yksityisellä sektorilla ei tarvitse edes päivystää. [Vasemmalta: Aivan! Juuri näin!] Siis tämä on tässä ehkä suurimpia virheitä, että luovutaan päivystysvelvollisuudesta, mikä saattaa nämä edullisempaan asemaan. Minä todella toivon, että tätä asiaa ja sen vaikutuksia lääkärimääriin tämän lain valmistelussa täällä vakavasti käsitellään. [Sari Essayah: Loistavaa, edustaja Anttila!]

17.26 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä juuri esiin nostettu näkökulma on minusta yksi keskeisimpiä, joka eduskunnassa on huolenaiheena nyt. Osajakato on merkittävä tulevaisuuden haaste sosiaali- ja terveydenhuollossa. Jos me kuvittelemme, että tällä uudella esityksellä ei olisi mitään vaikutusta siihen, kuka jatkossa on töissä sairaanhoitopiireissä, mahdollisesti tulevissa maakunnissa, niin nyt viimeistään pitää herätä. On niin vakava juttu, että tällainen esitys tuodaan. Oppositio- ja myös hallituspuolueissa oli kaikuja 2016 siitä, olisiko järkevää tehdä tätä asiakohtaa, niin leikkaustoimintaa kuin päivystystäkin, koskien ratkaisut sote-uudistuksen yhteydessä. Tiedättekö, sote-uudistuksen ensimmäinen versio on sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnasta jo perustuslakivaliokunnassa, mutta siellä on aivan toisenlainen pohjaratkaisu, ja nyt yritetään välttää se, että yksityisiä eivät koskisi ne ehdot, jotka tässä sote-uudistuksessa ovat jo perustuslakivaliokunnan käsiteltävänä. Kyllä tässä on käsittämättömästi pohjatilanteesta kysymys. [Puhemies koputtaa] Vielä vetoan teihin, että ei viedä tätä uudistusta täällä eduskunnassa läpi. Ei viedä. Ei viedä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoiset edustajat! Puhemiesneuvoston esitys tämänkin keskustelun läpikäymiseen kuuluu: ”Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia.” [Välihuutoja vasemmalta] Asian tiiviyn ja kiihkeyden vuoksi myönnän vielä vastauspuheenvuorot oppositioyhmistä ryhmänjohtaja Lindtmanille ja myöskin edustaja Tanukselle, ja heidän puheenvuorojensa jälkeen minuutti vielä ministerille. Sitten aikaikkuna on ummessa.

17.27 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on nyt täysin poikkeuksellinen tilanne käynnissä eduskunnassa. Tässä on esitys, ministerin esitys, joka ei kuulu enää edes markkinatalouteen: siis voitot yksityisille, potilaat yksityisille, mutta jos jotain sattuu, niin kustannukset julkiselle.

Haluan kiinnittää huomiota, arvoisa puhemies, siihen, että yksikään tämän salin hallituspuolueen kansanedustaja ei tässä keskustelussa ole puolustanut tätä ministerin esitystä. [Välihuutoja] Yksikään edustaja ei ole puolustanut tätä esitystä [Ilkka Kanerva: Onhan Saarikko kansanedustaja!] — ministerin lisäksi. Hallituspuolueista keskustalaiset ovat kri-

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

tisoineet tätä voimakkaasti. Näyttää siltä, jää vaikutelma siitä, että ministeri on laitettu tämä esittelemään ja he, jotka tämän todella ovat päättäneet, ovat jossain muualla.

Arvoisa ministeri, ette vastannut kysymykseen. Te tuotte tämän siis sen määräajan jälkeen, kun on sovittu, mitkä kaikki esitykset tuodaan eduskuntaan, jotta ne ehditään käsittelemään. Kysyn vielä kerran: [Puhemies koputtaa] toivotteko te todella, että eduskunta hyväksyy [Puhemies koputtaa] tämän teidän esityksenne?

17.29 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastustimme kiivaasti keskittämisasiasetusta hiljakkoin, koska katsoimme, että anestesiaa ja leikkaussalia vaativia toimenpiteitä voidaan tehdä turvallisesti myös niissä yksiköissä, joissa ei ole ympärivuorokautista päivystystä, niin kuin on ollut vuosien ja vuosikymmenten ajan.

No sitten, kun tämä esitys tuli, niin ajattelin, että no, nyt sitten ollaan havahduttu tilanteeseen ja korjataan tätä epäkohtaa, mutta tässä esityksessä kyllä lukee, että kunnan erikoissairaanhoidossa ei voisi tehdä anestesiaa ja leikkaussaliolosuhteita edellyttäviä leikkaustoimintoja tai muita toimenpiteitä. Ja sen lisäksi, aivan niin kuin edustaja Keränen toi esiin, kyllä terveydenhuollossa osataan arvioida riskit, niin että 30 minuutin matka tai tällaiset rajoitteet, joita tässä esitetään, eivät kyllä ole tätä päivää.

Siinä mielessä kyllä tämä tuntuu nyt jotenkin epäoikeudenmukaiselta ja epätasaiselta. Toivoisin, että tätä todella [Puhemies koputtaa] tarkasteltaisiin uudelleen ja kriittisemmin.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ministeri, paikalta 1 minuutti.

17.30 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Andersson arveli, että tämän erikoissairaanhoidon laajan työnjaon lakipaketin taustalla tämän vaalikauden aikana ovat olleet säästöt. Se on totta, se on yksi keskeinen osa tätä kokonaisuutta, aivan samoin kuin näkemyksemme siitä, että painotetaan perusterveydenhuoltoa, huolehditaan osaajien riittävydestä.

Painotan vielä myös sitä, että tämä esitys on tapa selkiyttää sitä roolia, joka yksityisellä on jo olemassa, sitä palveluiden vapaaehtoista ostamista, mitä sairaanhoitopiirit toteuttavat tiettyjen leikkaustoimintojen osalta esimerkiksi hoitotakuun ehdot täyttäessään ja niitä tavoitellessaan.

Arvoisa puhemies! Minulta on tiedusteltu, toivonko, että eduskunta käsittelee [Antti Lindtman: Hyväksy!] tämän esityksen läpi. Minä toivon, että eduskunta käsittelee tämän esityksen erittäin huolella läpi. Ennen kaikkea myös siksi, että tunnistan, että koko erikoissairaanhoidon työnjako voimakkaana alueellisena elinvoimakysymyksenä mutta ennen kaikkea terveydenhuollon sisältökysymyksenä on herättänyt pitkin vaalikautta paljon huolta, tunteita mutta myös uudenlaista lainsäädäntöä, ja tämä on iso osa sitä. Toivon, että eduskunta käsittelee esityksen huolella oman aikataulunsa puitteissa. [Vasemmalta: Mutta ei hyväksy!]

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

Keskustelu keskeytettiin kello 17.31.

Keskustelua jatkettiin kello 18.58.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 8 käsittelyä.

18.58 Niilo Keränen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Nykyisin yliopistosairaanhoitopiirit ovat voineet sopimuksin järjestää anestesiaa vaativaa leikkaustoimintaa muuallekin kuin keskussairaalaan, mikäli päivystysjärjestelyt ovat kunnossa. Tämä lakiesitys on siltä osin hyvä, että uuden 45 a §:n 1 momentti antaa saman mahdollisuuden myös muille sairaanhoitopiireille kuin yo-sairaanhoitopiireille. Tämä on muodollisesti hyvä juttu ja tasapuolistaa kaikkien sairaanhoitopiirien toimintaa.

Mutta, arvoisa puhemies, tämän lakiesityksen kompa on juuri tuossa asetussuunnitelmassa. Nimittäin asianomaisen pykälän 2 momentti sanoo, että tämän lakiehdotuksen perusteluissa on kaavailtu asetusta, jossa yksi kriteeri tämmöiselle sopimusleikkaussairaallalle tulisi olemaan, että sopimussairaala on enintään 30 minuutin siirtomatka siihen keskussairaalaan, tukisairaalaan. Käytännössä meillä on tänäkin päivänä entisiä aluesairaaloita, joissa yksityinen toimija hoitaa leikkaustoimintaa sairaanhoitopiirin lukuun. Niin ikään yo-sairaanhoitopiireissä on sairaaloita, joissa anestesiaa vaativia leikkaustoimintoja tehdään nykylainsäädännön mukaisesti.

Tämä esitys näyttää unohtaneen, että tässä maassa on laajoja maakuntia, joissa on myös sellaisia väkiriikkaita alueita, joissa saavutettavuuden, hyvien, valmiiden tilojen, henkilökunnan perheolojen ja vieläpä alueiden elinvoiman vuoksi olisi järkevää, taloudellista ja turvallista järjestää myöskin anestesiaa vaativaa leikkaussalitoimintaa. Nyt esitetty uusi lakipykälä keskittää kaikki leikkaustoiminnot keskuskaupunkeihin.

Tämä esitys kurittaa niitä yksityisiä toimijoita, jotka vielä sinnittelevät siellä syrjempänä olevien asukkaiden turvana eri paikkakunnilla. Muodollisesti esityksellä halutaan saatata nämä yksityiset toimijat samalle viivalle julkisen toimijan kanssa, siis käytännössä panemaan leikkaussalin ovelle lapun luukulle. Suomessa erikoissairaanhoidon etiikka on kyllä yhtä korkealla tasolla niin yksityisellä kuin julkisellakin puolella, joten ainakaan tämän takia lakiesitystä ei tarvittaisi.

Arvoisa puhemies! Jokaisessa leikkauksia suorittavassa yksikössä kyllä pystytään arvioimaan, kuinka korkeariskisille potilaille juuri tämä sairaala pystyy leikkaustoimenpiteen tekemään. Totta kai silti voi tulla odottamattomia komplikaatioita, mutta sellaisessa tapauksessa ei ole käytännön merkitystä sillä, onko siirtoaika tukisairaalaan 30 vai 60 minuuttia.

Arvoisa puhemies! Fiksuinta olisi, jos eduskunta pystyisi muuttamaan tätä niin, [Puhemies koputtaa] että annettava asetusta antaa sen 60 minuutin rajan siirtorajaksi.

19.01 Tytti Tuppurainen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä on kyseessä kaikkien aikojen terveyspoliittinen vedätyks suomalaisessa historiassa. Hallitus esittää terveydenhuoltolain poikkeuspykälää, jolla yhteiskunnan tukemaa leikkaustoimintaa voidaan tarjota sairaaloissa, joissa, toisin kuin keskittämisasetus edellyttää, ei ole kuntalaisille avointa ympä-

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

rivuurokautista yhteispäivystystä. Esitys on esimerkki hallituspuolueiden kaupankäynnistä, jonka tuloksena on terveydenhuoltojärjestelmän muokkaaminen terveystalouden yritysten edun mukaiseksi.

Terveydenhuoltolain mukaan julkinen sektori, siis kunnat ja sairaanhoitopiirin kuntayhtymät, vastaavat terveydenhuollon perusrakenteesta. Niille kuuluvat myös kallis päivystysvelvollisuus ja varautuminen hengenvaarassa tai muuten vakavasti sairastuneiden potilaiden hoitamiseen viipymättä ja kustannuksia säästämättä. Periaate on totta kai hyvä, sillä potilasturvallisuudesta pitää huolehtia kaikissa oloissa.

Edellä sanottu potilasturvallisuuden vaatimus on ollut perusteluna, kun leikkaustoimintaa on keskitetty. Toki myös taustalla ovat olleet julki sanomatta Sipilän hallituksen kovat säästötavoitteet, siis Sipilän hallituksen leikkaukset, mutta siis potilasturvallisuudella perusteltiin. Koska tämän perustelun soveltaminen käytäntöön ei ole herättänyt luottamusta, on eri puolilla Suomea ryhdytty äkkinäisiin toimiin sairaaloiden säilyttämiseksi. Sopimuksia on tehty pakon edessä yksityisten terveysyritysten kanssa, jotta palvelut eivät karkaisi keskittämisen myötä.

Mutta hallituksen nyt tekemä esitys ei suinkaan rauhoita tilannetta. Päinvastoin, esityksen toteutuessa tuloksena ei ole yksityisten ja julkisten sairaaloiden tasapuolinen kohtelu vaan lain räätälöinti terveysyritysten mittojen mukaiseksi. Alan yritystoiminta on markkinoiden logiikan mukaisesti keskittynyt suurten päivystysvelvollisten sairaaloiden läheisyyteen. Esimerkiksi Oulussa, kotikaupungissani, on kymmenen yksityistä leikkaussalia. Nämä kaikki täyttävät nyt tämän hallituksen poikkeuspykälän vaatimukset. Yhteispäivystykseen ehtii 30 minuutin kuluessa, siis julkinen sektori tarvittaessa ottaa vastaan tilanteen, mikäli tarve niin vaatii. Jos jotakin erityisen vakavaa sattuu, vastuu siirtyy aina Oulun yliopistosairaalalle.

Julkiselle terveydenhuollolle uusi sääntely, tämä poikkeuspykälä, ei kerta kaikkiaan sovi. Keskittämisasiasta tavallaan luovutaan, ehtoja väljennetään, aivan kuten sosiaalidemokraatit ovat edellyttäneet, mutta tämä räätälöinti ei sovi. Esimerkki löytyy kotoa Pohjois-Pohjanmaalta: Raahessa oleva kuntayhtymäjohtaja Hannu Kallunki on seikkaperäisellä selvityksellään osoittanut, että Raahen sairaala ei pysty toimittamaan kiirepotilasta Ouluun 30 minuutissa, joten leikkaussalitoiminta, anestesiaa vaativa leikkaustoiminta loppuu siellä. Palvelut karkaavat, ja ainakin 50 terveystalouden osaaajaa, työntekijää menettää työpaikkansa alueella, jolla työpaikat ovat arvokkaita ja tarpeen. Vastaavasti Oulun sairaala Oulun päässä ruuhkautuu entisestään, eikä ole mitenkään sanottu, että sen suunnittelema peruskorjaushanke, Tulevaisuuden sairaala, riittää näiden uusien vuodepaikkojen tarjontaan. Kulut kasvavat ja veronmaksaja maksaa.

Arvoisa puhemies! Terveydenhuoltolain mukaan julkisen vallan on huolehdittava vastuullaan olevien asukkaiden palvelujen järjestämisestä ja saatavuudesta yhdenvertaisesti koko alueellaan. Nyt tämä yhdenvertaisuuden ja alueellisen tasapuolisuuden periaate on uhattuna. Tämä hallitus on pakkokeskittämässä ihmisten peruspalveluita. Se on murentamassa alueiden elinvoimaa ja lisäämässä turvattomuutta. On pakko kysyä, miten tämä on mahdollista Suomen keskustapuolueen vahtivuorolla. Hallituksen keskittämispolitiikan voittajia eivät ole myöskään keskusta kaupungit eivätkä niiden sairaaloissa työtaakan alle uupuvat työntekijät. Tämän voittajia ovat yksiselitteisesti yritykset, jotka ovat päättäneet sijaintinsa ja palveluvalikoimansa mahdollisimman hyvän taloudellisen tuloksen saavuttamiseksi.

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

Puhemies! Terveystalolaki kaipaa uudistusta, joka painottaa palveluiden järkevää taloudellista ja tasapuolista kehittämistä. Tämä hallituksen esitys on hyvien päämäärien vastakohta. Tämä on Lex Terveystalo. Se on hylättävä, ja on säädettävä sen sijaan Lex Kallunki, jolla turvataan palveluiden alueellinen tasapuolisuus. Itse olen valmis tällaisen esityksen muotoiluun.

Arvoisa puhemies! On vielä palattava tähän aiemmin salissa käytyyn lähetekeskusteluun. Oli kyllä paljonpuhuvaa, että tuossa lähetekeskustelussa ministeri Saarikko sai puolustaa hallituksen esitystä käytännössä yksin. Ei löytynyt kokoomuksesta, ei juuri keskustasta saati muista tälle esitykselle puolustajia. Herää väistämättä, puhemies, kysymys, onko hallituksen tarkoituksaan viedä tätä esitystä läpi. Millaisen pelin, kaupankäynnin kohde ihmisten terveys tässä maassa tämän hallituksen johdolla voikaan olla? On myös muistutettava mieliin, että tämä poikkeuspykälä syntyi siitä havainnosta, että keskittämisen vaatimat kriteerit saattoivatkin koskea myös yksityistä leikkaustoimintaa, minkä vuoksi täytyy nopeasti säätää nämä poikkeamat leikkaustoimintaan irti yhteispäivystysvelvoitteesta, koska tietysti olisi liikaa odottaa yksityiseltä toimijalta päivystysvelvollisuutta, koska se maksaa. Me kaikki tiedämme, että vain yhteiskunta pystyy järjestämään vaativaa päivystystä. Sen takia päivystysvelvoitteesta luovuttiin, tehtiin tämä räätälöinti puhtaasti yksityisten yritysten hyväksi. Siitä tässä esityksessä on kysymys. Katsotaan, kuka tästä hyötyy: yritykset siitä hyötyvät. Ja täysin selvää on, että tällä keinotekoisella 30 minuutin aikarajoitteella ne julkiset sairaalat, jotka saattaisivat päästä mukaan nyt näissä uusissa olosuhteissa leikkaustoimintaan kiinni, kuten Raahen sairaala Oulussa, eivät pysty tätä 30 minuutin kriteeriä täyttämään. Siksi tämä esitys on susi. Tämä esitys on syytä, arvoisa puhemies, hylätä.

19.08 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Tässä kokonaisuudessa yhdistyvät ne kaksi tavoitetta, jotka vaikuttaisivat ohjaavan kaikkea sitä sosiaali- ja terveyspolitiikkaa, mitä tämä hallitus tekee: julkisiin palveluihin kohdistuvat säästöpainot ja leikkaukset sekä johdonmukainen pyrkimys avata julkista palvelutuotantoa markkinoiden hoidettavaksi eli palveluiden markkinaehtoistaminen. Sote-markkinoiden avaaminen on ollut hallituksen koko sote-projektin ohjenuorana alusta alkaen. Sama kaupallisen soten linja jatkuu edelleen ja käy hyvin ilmi tästä hallituksen esityksestä.

Hallituksen aikaisemmin päättämällä 350 miljoonan euron erikoissairaanhoidon kohdistuvilla säästötavoitteilla ja siitä seuraavalla keskittämisellä on ollut erittäin suuria vaikutuksia aluesairaaloiden ja keskussairaaloiden toimintaan koko Suomessa, kun anestesiaa vaativat leikkaukset on keskitetty näihin suuriin päivystäviin sairaaloihin. Keskittämisen seurauksena moniin aluesairaloihin on jäänyt leikkaussalikapasiteettia, jota ei tällä hetkellä ole mahdollista hyödyntää, ja päivystävillä keskussairaaloilla taas ei välttämättä ole riittävästi lisäkapasiteettia, minkä seurauksena ne joko joutuvat siihen investoimaan tai hankkimaan sitä ostamalla palveluita yksityisiltä palveluntuottajilta.

Hallitus on nyt herännyt epäkohtaan oman keskittämisen seurauksena eli siihen, että sairaanhoitopiirien anestesiaa vaativien leikkausten osto yksityiseltä, siis näiden yksityisten palveluntuottajien toiminta, ei täytä voimassa olevia terveydenhuoltolain ja sen nojalla annettujen asetusten velvoitteita. Hallituksen ratkaisu on tietenkin säätää omaan keskittämislakiinsa poikkeus, joka hyödyttää näitä voittoja tavoittelevia yrityksiä. Tämä puolen tunnin poikkeussääntö tarkoittaa, että ne yksityiset voittoja tavoittelevat terveysyritykset, jotka ovat laittaneet paljon rahaa tiloihin isoissa kaupungeissa ja joilla ei ole mitään intres-

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

siä itse järjestää hyvin kallista ja vaativaa päivystystä, voivat jatkossa jatkaa leikkaustoimintaansa sekä palveluiden myyntiä sairaanhoitopiireille ja ongelmien ja komplikaatioiden sattuessa lähettää potilaat päivystystä ylläpitäville julkisille keskus- ja yliopistollisille sairaaloille. Lakiesityksessä tämä todetaan aivan suoraan seuraavalla tavalla: ”Uudet säädökset antaisivat yksityisille toimijoille laajat mahdollisuudet tarjota leikkauspalveluita sairaanhoitopiirien keskussairaaloiden sijaintikaupungeissa ilman merkittävää kustannusten lisääntymistä, koska omaa päivystystä ei vaadittaisi. Ne voisivat tukeutua keskussairaaloihin tukisairaaloina, jolloin niillä ei tarvittaisi merkittävää varautumista leikkaustoiminnan poikkeustilanteisiin.”

Erikoissairaanhoidon tilanteen osalta siis konkretisoituu hyvin tämän hallituksen arvo maailma. Säästöjen varjolla keskitetään ja ajetaan alas julkisia palveluita samalla, kun avataan mahdollisuus yksityisille voittoja tavoitteleville yrityksille tuottaa näitä samoja palveluita. Kuten todettua, mikäli keskussairaaloilla ei ole riittävästi omaa kapasiteettia, jää heille ainoaksi mahdollisuudeksi hankkia näitä palveluita lähellä sijaitsevalta yksityiseltä palveluntuottajalta, kun esimerkiksi 45 minuutin matkan päässä oleva aluesairaala ei enää tälle hallitukselle kelpaa. Hallitusta ohjaa kaupallisuuden ihannointi ja terveysbisnes eikä suomalaisten oikeus terveyteen ja hyvään hoitoon.

19.12 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys 312 terveydenhuoltolain muuttamiseksi on koettu pääosin myönteiseksi edistysaskeleeksi maakunnissamme. Sen sijaan ankaraa arvostelua on aiheuttanut päivystysasetukseen sisällytetty 30 minuutin aikarajavaade leikkaavan ja tehohoitoa antavan yksikön välissä.

Hallitus asetti hallituskautensa tavoitteeksi sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten kasvun hillitsemisen. Kun väestön ikärakenne ja huoltosuhde ovat muuttuneet, ei nykyisen kaltainen järjestelmä toimi terveen taloudenpidon säännöillä, vaan kasvavien sosiaali- ja terveydenhuollon menot on pitänyt rahoittaa velkarahalla. Tämä on pitemmän päälle kestänyt taloudenpitoa, jolle on täytynyt tehdä jotain, ja tästä ovat olleet kaikki poliittiset ryhmittymät samaa mieltä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta on lähdetty tekemään paljolti ajatuksella, että terveyden edistämisen tulee olla kuntien ensisijainen tehtävä ja sairaanhoidon leveämpien hartioiden eli tulevien maakuntien tehtävänä. Erikoissairaanhoidon keskittäminen yliopistosairaaloihin on monella tapaa järkevää: sinne keskittyvät osaaminen ja tarvittava laitteisto, joiden resurssit ovat rajalliset väestöpohjallisesti pienehkössä maassamme. Ihminen tarvitsee erikoissairaanhoidon palveluita toivottavasti harvoin elämässään, joten hoitoa varten voi kyllä matkata matkankin päähän. Ja on toki erityisesti potilaan etu, että häntä hoitavalla lääkäriellä on viimeisin osaaminen ja rutiiniluontoinen tuntemus kyseisestä lääketieteestä.

Kaiken kaikkiaan tämä isoihin yksiköihin keskittäminen on varsin järkevä ajatus, erityisesti Etelä-Suomen väkirikkailla alueilla. Matkat eivät ole mihinkään kilometreissä mitattuna pitkiä. Sen sijaan Pohjois- ja Itä-Suomen pitkien etäisyyksien alueilla keskittämisyhtälö ei enää olekaan yhtä perusteltua. Käsillä olevaan terveydenhuoltolain muutokseen on tarkoitus lisätä säädös, jonka mukaan sairaanhoitopiiri voisi järjestää leikkaustoimintaa yksikössä, jossa on varmistettu riittävä päivystysvalmius ja potilasturvallisuus, vaikka yksikössä ei ole kuntalaisille avointa ympärivuorokautista perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteispäivystystä. Muutoksen tarkoituksena on saattaa julkinen ja yksityinen leikkaustoiminta samanarvoiseen asemaan. Perusteluissa toiminnan ehdoiksi asetetaan

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

taan, että leikkaavalla sairaalalla täytyy olla käytössään niin sanottu tukisairaala, jossa on tehohoitovalmius, ja tämän pitää olla saavutettavissa 30 minuutin sisällä.

Arvoisa puhemies! 30 minuutin aikarajavaade tulee lopettamaan kaiken nukutusta vaativan leikkaustoiminnan keskussairaalakaupunkien ulkopuolella. Tämä koskee sekä julkisia että yksityisiä toimijoita. Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin alueella tämä merkitsee leikkaustoiminnan loppumista Raahen sairaalasta ja jollakin aikajänteellä myös Oulaskankaan sairaalasta. Työtä päivystysasetuksen muuttamiseksi 30 minuutin aikarajavaateen osalta on tehty, mutta yritykset ovat karahtaneet pahasti kiville. Täytyy aidosti ihmetellä, miksi kyseinen minuuttimäärä halutaan sisällytettäväksi päivystysasetukseen, vaikka lääkäreiden ja asiasta muuten ymmärtävien mielestä siihen ei ole lääketieteellisiä perusteita.

Ainoastaan yliopistosairaaloiden lääkärit ja ministeriön virkamiehet ovat puoltaneet tätä yksisilmäistä leikkaustoiminnan keskittämistä yliopistosairaaloihin. Kun erikoissairanhoidon työnjakoa ja päivystystä koskevilla uudistuksilla haluttiin tavoitella 350 miljoonan euron säästöjä, niin tiedossa on jo nyt, ettei niitä tällä uudistuksella saavuteta. Miksi tällä minuuttimäärällä halutaan romuttaa Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin ja alueen alue-sairaaloiden toimiva työnjako, joka on ollut kustannustehokasta? Miksi pelkän päivystyksen omaavalta leikkausyksiköltä vaaditaan valmiutta siirtää potilas tarvittaessa tukisairaalaan 30 minuutissa, mutta sairaanhoitopiirin yhteispäivystyksen omaavassa leikkausyksikössä ei? Voihan sielläkin sattua tehohoitoa vaativa komplikaatio.

Me Raahen ja Oulaskankaan sairaaloiden vaikutuspiirissä asuvat ihmiset olemme murheellisia ja järkyttyneitä siitä, ettei aikarajavaatimuksen kokonaisuuraamuksia ole haluttu huomioida. Jos muutos tulee voimaan, merkitsee se Raahessa noin 50 ihmisen työpaikan vähenemistä ja työn siirtymistä Ouluun. Oulaskankaalla vaikutukset tulevat olemaan vieläkin dramaattisemmat työpaikkoihin ja muuhun terveydenhuollon palveluihin.

Toivon ja vetoan Raahen ja Oulaisten seutukunnan ihmisten puolesta, että järki tulisi vielä asiasta päättävien käteen ja sellainen ihme tapahtuisi, että kyseinen laki astuisi voimaan ilman tarkkaa minuuttimäärää leikkaavan ja tehohoitoa antavan yksikön välillä. Tässä tilanteessa olisi myös suurta viisautta jättää muutenkin tulevien maakuntien tehtäväksi järjestää alueen sairaanhoito sen parhaaksi katsomalla tavalla.

19.18 Katja Hänninen vas: Arvoisa rouva puhemies! Tässä salissa on käyty tänään tästä aiheesta erittäin hyvää keskustelua ja erittäin tärkeää keskustelua. Ensin täytyy kyllä sanoa kritiikkiä siitä, että oli varattu vain 30 minuuttia aikaa sille keskustelulle, jossa päätetään ja jossa käydään keskustelua eräästä kaikkein tärkeimmistä lakiesityksistä, mitä tässä salissa tällä vaalikaudella on annettu, ja siinä mielessä kyllä ihmettelen tätä käsittelymenettelyä. Nyt sitten tietysti pääsemme puhujapöytästä tästä aiheesta puhumaan ja kertomaan näkemyksemme, mutta olisin toivonut, että olisi varattu huomattavasti enemmän aikaa tuossa päivällä käydyssä keskustelussa.

Arvoisa puhemies! Täytyy kyllä ihmetellä myös sitä, että kun keskustaministerit ajavat tällaisia lakiesityksiä, niin heidän edustajansa täällä salissa sitten toteavat, että eivät voi tätä kannattaa. Niin ei tietenkään pidäkään tehdä, elikkä ei missään tapauksessa tällaisista keskittämislakia eikä tätä yksityistämislakia pidä kannattaa, mutta toivoisin, että silloin kun tässä salissa äänestetään elikkä päätetään näistä lakiehdotuksista, myös nämä edustajat muistavat, mitä nappia painavat. Elikkä aikanaan tämäkin esitys tulee tässä salissa päätettäväksi, ja silloin jokainen voi sitten osoittaa käytännön tasolla puheensa todeksi elikkä

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

äänestää sitten tätä lakipakettia vastaan eikä hyväksyä sellaista esitystä, joka avaa markkinat yksityisille toimijoille ja ajaa julkiset, tähän asti hyvin toimineet sairaalat alas. Tämä on Sipilän hallituksen logiikka terveydenhuollon kehittämisessä — ensin keskitetään ja sitten yksityistetään.

Säästösyistä tehdyt muutokset terveydenhuoltolakiin ja päivystysasetuksen kovat kriteerit ovat ajaneet aluesairaaloita alas kovalla tahdilla, ja meno vain kiihtyy. Eilen uutisoitiin tosiaan kotikaupunkini Raahen sairaalan leikkaustoiminnan loppumisesta. Raahessa on tehty alueellisiin sopimuksiin perustuen muun muassa pehmytkudoskirurgisia toimenpiteitä, mikä on helpottanut jonotilannetta alueen keskuskaupungissa Oulussa. Nämä ovat olleet siis kustannustehokkaita toimenpiteitä, eliikkä ei ole mitään syitä eikä perusteluita kyllä ajaa tätä toimintaa alas. Raahen sairaala ei kuitenkaan pysty täyttämään päivystysasetuksessa määriteltyjä tiukkoja laatukriteereitä, ja tästä syystä tämä toiminta, turvallinen leikkaustoiminta, on ajettu alas. Nyt käsittelyssä oleva terveydenhuoltolain muutos ei kuitenkaan auta esimerkiksi Raahen tilannetta, sillä matkaa laajan päivystyksen sairaalaan on yli puoli tuntia. Näin taitaa olla kaikkialla muuallakin paitsi Uudellamaalla.

Hallituksen esitys terveydenhuoltolain muutoksesta on röyhkeä esimerkki siitä, miten lakia on valmisteltu yksityisten yritysten ensisijaisen edun näkökulmasta. Tällä esityksellä hallitus käytännössä poistaa yksityisiltä yrityksiltä samat vaatimukset leikkaustoiminnalle kuin mitkä koskevat julkisia aluesairaaloita. Nyt keskuskaupungeissa sijaitsevat terveysyritykset pääsevät keräämään voitot, ja julkinen taho toimii maksajana. Tämä esitys ei korjaa sitä virhettä, joka tässä salissa tehtiin vuonna 2016, kun terveydenhuoltolain muutoksesta äänestettiin. Tämän esityksen hyväksyessään eduskunta avaa terveydenhuoltolain markkinat yksityiselle terveysbisnekselle huolimatta siitä, meneekö sote läpi vai ei. Päätösvalta toimenpiteiden tarkoituksenmukaisesta suorituspaikasta pitäisi jättää yleisten laatuvaatimusten puitteissa sovittavaksi kunkin erityisvastuualueen sairaaloiden kesken valtiovallan tiukan ohjauksen ja pakkokeskittämisen sijaan. Toivon todella, että tämä lakiesitys ja asetuksessa määritelty tiukat kriteerit eivät tule menemään läpi.

19.22 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Maan hallituksen tekemä keskittämispäätös lakkautti aluesairaaloista leikkaustoiminnan ja ympärivuorokautisen päivystyksen vuoden 2018 alussa ympäri Suomen. Näin tapahtui myös Raumalla. Hallitus perusteli tuolloin keskittämistä kahdella syyllä: säästöillä ja potilasturvallisuuden vaarantumisella pienissä aluesairaalan yksiköissä.

Nyt tiedetään, ettei säästöjä syntynyt — siis niitä säästöjä, joista edustaja Mattilakin tuossa aikaisemmin puheenvuorossaan puhui. Tavoitteeksi asetettiin 260 miljoonan euron säästö, mutta uusimmat kyselyt kertovat, että näin ei tule tapahtumaan. Itse asiassa Kuntaliiton teettämän kyselytutkimuksen mukaan realistisempi säästötoteuma olisi korkeintaan 10 miljoonassa eurossa. Siis 260 miljoonan euron sijaan, jota lähdettiin tavoittelemaan, nyt näyttää siltä, että toteuma olisi korkeintaan 10 miljoonassa eurossa. Eli säästöjä ei tullut.

No, entä sitten turvallisuus, se toinen seikka, jolla tätä keskittämistä silloin aikaisemmin perusteltiin? Ensinnäkin tämä keskittämispäätös tuotiin eduskuntaan kiireellisenä budjettilakina, joka vietiin läpi vuoden 2017 valtion budjetin yhteydessä. Eduskunnassa hämmästeltiin tuolloin kiirettä, ja sitä on hämmästely myöskin tänään täällä keskustelussa. Sairaalaverkosta päättäminen yksittäisen pykälän muutoksella tuntui vähintäänkin huonolta lainsäädäntöjärjestykseltä tilanteessa, jossa koko sote-uudistus ja valinnanvapauden linjaukset olivat päättämättä. Nyt me olemme siinä tilanteessa, että ne ovat edelleen päättä-

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

mättä ja olemme jo tuomassa korjauksen tähän aikaisempaan keskittämispöytäkirjaan, joka tehtiin. Ennenkuulumatonta. Ennenkuulumatonta.

No, reilu vuosi tuon kaiken jälkeen me siis käsittelemme täällä nyt sitten tarkennusta. Lähinnä yksityisen toiminnan mahdollistamiseksi on haluttu tehdä tällainen tarkennus lakiin. Terveystieteiden lakiin esitetään poikkeussäännöstä kiireettömästä leikkaustoiminnasta. Jatkossa sairaanhoitopiiri voisi järjestää kiireetöntä leikkaussaliolosuhteita ja anestesiaa vaativaa leikkaustoimintaa myös toimintayksiköissä — alleviivaan: ”myös toimintayksiköissä” — joissa ei ole ympärivuorokautista yhteispäivystystä. Siis mitä? Onko nyt kuitenkin niin, että on juridisesti mahdollista nykyistä laajempi leikkaustoiminta esimerkiksi Rauman aluesairaalassa, siis sellainen toiminta, joka ajettiin alas? No, valitettavasti ei. Ei, koska tämä lakimuutos on kädenojennus lähinnä yliopistosairaalakaupungeissa toimiville yksityisille leikkausta tekeville yrityksille. Niitä vartenhan tämä lakiesitys on räätälöity. Siinä missä esimerkiksi julkisia aluesairaaloita vaadittiin potilasturvallisuuteen vedoten lakkauttamaan leikkaustoimintansa, halutaan nyt vastaavanlainen leikkaustoiminta mahdollistaa isoissa kaupungeissa ja niiden lähistöllä. Se ei ole tasapuolista.

Aluesairaalassa hyvä potilasturvallisuus perustui pienen riskin leikkauksiin, tarkkaan ennakkokartoitukseen ja suunnitteluun sekä seurantaan. Ja juuri tätä — juuri tätä — vaaditaan nyt myös uudessa asetuksessa. Siis noinko vain katosivat väitetyt potilasturvallisuusriskit? Nyt riskit uskotaan leikkausten määrän lisäksi minimoitavan uudella luvulla, siis tällä vastaavalla luvulla, jota edustaja Mattila juuri täällä myöskin kritisoi: kiireettömiä leikkauksia saa tehdä vain sellaisella etäisyydellä laajasta ympärivuorokautisesta päivystyksestä, jossa potilas pystytään siirtämään ensihoitopalvelun yksiköllä 30 minuutissa jatkohoitoon.

No, jos luette näitä lausuntovalutuksia — itse asiassa on mielenkiintoista sekin, kuinka pitkään tätä kierrosta on tehty, lausuntovalutteenhan pyydettiin jo aikojen sitten, ja tämä esitys jostain syystä on jäänyt sen jälkeen tuonne matkan varrelle, ja sekin kertoo siitä, mistä tässä on kysymys — niin lausuntovalutuksessa on 30 minuutin rajasta sanottu muun muassa, että se on ”läpinäkyvästi tarkoituksenmukainen eikä perustu faktatietoon”. Kyseessä taitaakin siis olla taas uusi esitys, jossa lain todelliset tarkoitukset verhoetaan potilasturvallisuuden ja säästöjen taakse, aivan niin kuin aikaisemmassa keskittämisasiäksessäkkin oli.

Leikkaustoimintaa tarvitaan niin julkisella kuin yksityiselläkin sektorilla. Kuitenkin juuri aluesairaalaverkolla on Suomessa merkitystä alueiden asukkaiden ja elinvoiman kannalta, niin kuin useampi puhuja on täällä aikaisemmin jo todennut.

Mitä tulee aikaisempaan keskusteluun, niin totean, että edustaja Anttila kysyi täällä, miten jatkossa tullaan turvaamaan osaajat näissä laajaa ympärivuorokautista päivystystä tekevissä yksiköissä, ja juuri siitähän tässä onkin kysymys. Kun ei leikkauksia voida tehdä enää näissä keskussairaaloissakaan osaamispulan takia, ainoaksi vaihtoehdoksi jää ostaa palveluita yksityisiltä. Näin ollen juuri tällä kyseisellä lakiesityksellä päästään toteuttamaan se tahtotila, jota on ajettu kuin käärmettä pyssyyn tämän viimeisen vuoden aikana, jonka tämä hallituksen esitys on tuolla valmistelussa ollut, eli lisää leikkaustoimintaa yksityisille yrityksille meidän kattavan aluesairaalaverkkomme ja julkisen toiminnan kustannuksella.

19.29 Merja Mäkilä-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Tämän lakiesityksen kohdalla 30 minuutin keskustelu ministerin läsnä ollessa oli kyllä aivan liian lyhytaikainen, niin että

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

tätä kyllä soisi mietittävän, että jos on merkittävä lakiesitys, niin pitäisikö tätä käytäntöä muuttaa, koska olisi erittäin tärkeää, että ministeri olisi mukana tämänkaltaisissa keskusteluissa. Toki me voimme täällä tätä keskustelua käydä kuinka hyvin tahansa, mutta täällä on ministerin lähtemisen jälkeen tullut niin monta sellaista kysymystä, joihin olisi toivonut ministerin olevan paikan päällä vastaamassa, että sinällään tämä oli minusta tässä kohdassa huono asia, vaikka monessa muussa kohdassa 30 minuutin keskustelu on toiminut ihan suhteellisen hyvin.

Arvoisa puhemies! Nyt tähän varsinaiseen lakiesitykseen. Tämä lakiesitys kertoo paljon hallituksen ideologiasta ja toimintatavoista. Kun tarkastellaan prosessin näkökulmasta asian etenemistä, niin kovin korkeita laatupesteitä ei voi hallitukselle antaa. Ihmettelen todella, miten keskusta on tähän suostunut. Lienee kysymys jälleen jostakin lehmänkaupasta, kenties. Kritiikki tätä lakiesitystä kohtaan ei ole kuitenkaan tullut ainoastaan oppositiolta, vaan myöskin muun muassa keskustan kansanedustajat ovat olleet samaa mieltä siitä, että tämä lakiesitys olisi kyllä saanut jäädä tekemättä. Edes täällä käydyssä debattikeskustelussa ministeriä lukuun ottamatta lakiesitykselle ei kyllä tainnut löytyä puolustajia.

Kerrataan vielä vähän tätä prosessia. Vuoden 2017 alusta kiirehdiittiin voimaan terveydenhuoltolain muutos, jolla ajettiin alas julkinen leikkaustoiminta muualla kuin keskussairaaloissa. Asialla tuntui olevan kova kiire silloin, ja sitä perusteltiin muun muassa potilasturvallisuudella. Ja nyt tämä sama hallitus haluaa, jälleen potilasturvallisuuteenkin vedoten, mahdollistaa yksityisten toimijoiden julkisella rahalla tekemät leikkaukset keskussairaalan ulkopuolella. Toteutuessaan tämä lakiesitys betonoi yksityisten toimijoiden mahdollisuudet jatkaa ja laajentaa leikkaustoimintaa, vaikka ministeri omassa puheenvuorossaan kielsikin tämän näkökulman.

Julkiselta puolelta nämä mahdollisuudet on viety, kun aluesairaaloiden leikkaustoiminta on lakkautettu ja osaajat ovat kaikonneet. Mikä järki tässä kaikessa on? Miksi aluesairaaloiden leikkaustoiminnan lopettamisella oli vuonna 2017 niin kiire? Silloin SDP vastusti asiaa ja totesi, että asiassa ei kannata kiirehtiä, koska ilman tarkempaa tietoa sotien ja valinnanvapauden sisällöstä ei näin tärkeistä asioista saisi päättää. Nyt nähdään, miten käy, kun lainsäädäntötyötä tehdään liian kiireellä ilman kunnollista vaikutusten arviointia.

Yksityisen leikkaustoiminnan pönkittäminen vaarantaa myös julkisen sektorin päivystyksen, koska on todellakin aiheellista kysyä, mistä lopulta löytyvät osaajat, kun lääkäreiden määrä on kuitenkin maassamme rajallinen — etenkin, kun yksityinen sektori saattaa olla nyt monelle ammattilaiselle houkuttelevampi vaihtoehto, kun siellä ei ole sitä ympärivuorokautista päivystystä. Kaiken lisäksi julkisen puolen pitää tässäkin asiassa sitten kantaa se viimeinen vastuu, sillä potilas pitää saada tarvittaessa siirrettyä nopeasti jatkohoitoon sairaalaan, jossa on ympärivuorokautista toimintaa. Tämä vaikuttaa kermankuorinalta tässäkin suhteessa.

Hallituksen sote-esityksen markkinamalli mahdollistaa yksityiselle sektorille yli 5 miljardin euron markkinat. Hallitus tekee kauppaa ihmisten terveydellä ja maksattaa laskun veronmaksajilla. Kuka hyötyy? Yksityiset terveystarvikkeet.

Toivottavasti tämä lakiesitys ei toteudu ikinä. Toisaalta, lieneekö hallituksellakaan mitään tarkoitusta viedä tätä lakiesitystä eteenpäin?

19.33 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Keskustavetoinen hallitus ja sen sote-ministerit jäävät historiaan erikoissairaanhoidon keskittämisestä ja suomalaisen terveydenhuollon markkinaehtoistamisesta. Anestesiaa vaativien leikkausten keskittäminen ja siitä

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

seuraava aluesairaaloiden alasajo on ollut yksi hallituksen terveydenhuollon muutoshankkeista. Leikkausten keskittämistä keskustaupunkien päivystäviin sairaaloihin on perusteltu potilasturvallisuudella ja laadun parantumisella, mutta taustalla vaikuttavat tosiasiasa hallituksen säästötavoitteet. Tosin nyt näyttää siltä, ettei näitä säästöjä tulla edes saavuttamaan, vaikka keskittyminen toteutuu. Leikkausten keskittämiset on pakotettu sairaanhoitopiireihin terveydenhuoltolain muutoksella ja lakiin perustuvilla asetuksilla. Eduskunnassa äänestettiin keskittämistä koskevista terveydenhuoltolain muutoksista vuonna 2016, ja keskittämistä ajavat asetukset on annettu niin ikään tällä kaudella keskustan ministerien toimesta.

Arvoisa puhemies! Nyt olisi pelastettava se, mikä pelastettavissa on, ja muutettava vuonna 2016 terveydenhuoltolakiin säädetty pakkokeskittäminen ja keskittämisasetukset. Tänä eduskunnassa käsittelyssä oleva hallituksen esitys terveydenhuoltolain muuttamisesta ei kuitenkaan pelasta Raahan sairaalaa tai muita aluesairaloita. Hallitus esittää lakiin muutosta, joka sallisi yleisanestesiaa vaativat leikkaukset myös muissa kuin laajan päivystyksen sairaaloissa, mutta vain jos potilas on siirrettävissä laajan päivystyksen yksikköön 30 minuutissa. Esitys ei mahdollista leikkaustoiminnan jatkoa useimmissa aluesairaloissa, sillä ne sijaitsevat yleensä kauempana alueen laajan päivystyksen sairaalasta. On muistettava, että leikkaustoiminnan alasajo näivettää aluesairaloita laajemminkin, sillä mielekkäiden työkokonaisuuksien järjestäminen vaikeutuu ja osaavia lääkäreitä on leikkausten loputtua entistä vaikeampi saada pysymään alueella.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys onkin yksityisiä terveysyrityksiä suosiva, etten sanoisi niille räätälöity. Keskustaupungeissa sijaitseville terveysyrityksille avautuvat auvoiset apajat, kun hallitus ajaa aluesairaaloiden toiminnan ja niissä tehtävät leikkaukset alas mutta mahdollistaa palveluiden oston keskustaupunkien yksityisistä sairaaloista. Lakia voi oikeutetusti kutsua Lex Terveystaloksi. Nimi on osuva, sillä lain myötä rutiinileikkauksia siirretään aluesairaaloiden alasajon myötä ruuhkautuneista keskussairaloista yksityisille sairaaloille ja samalla osaavat lääkärit siirtyvät sinne. Kuitenkin julkiselle puolelle jäisi kallis päivystys ja komplikaatioiden hoito. Tämä vääristäisi kilpailua yksityisten ja julkisten toimijoiden välillä yksityisten terveysjättien eduksi. Kyse on puhdasoppisesta kermankuorinnasta.

Arvoisa puhemies! Ministeri sanoi täällä, ettei sairaanhoitopiireillä ole pakkoa ostaa leikkauksia yksityisiltä jatkossakaan. No, ei teoriassa ole pakkoa, mutta käytännössä voi olla pakko, kun keskussairaala on ensin ruuhkautettu aluesairaaloiden leikkaustoiminnan alasajon vuoksi. Tämä muutos voi johtaa myös keskussairaaloiden toiminnan ja päivystyksen vaarantumiseen, sillä osaava henkilökunta voi entistä laajemmin hakeutua töihin yksityisiin sairaaloihin kevyempien työtehtävien ääreen pois päivystysvelvollisuuden piiristä.

Arvoisa puhemies! Tämän Lex Terveystalon sijaan terveydenhuoltolakia ja asetuksia tulisi muuttaa siten, että sairaanhoitopiireille ja erityisvastuualueille palautetaan mahdollisuus järjestää leikkaustoiminnan ja sairaaloiden välinen työnjako parhaaksi katsomallaan tavalla siten, että myös aluesairaloissa voitaisiin leikata potilasturvallisuudesta huolehtien. Helsingistä saneltu pakkokeskittäminen ei ole oikea toimintatapa. Kysymys kuuluu: miksi hallitus haluaa perustaa sote-maakunnat mutta ei sitten luota niiden osaavan tehdä itse päätöksiä sairaaloiden välisestä työnjaosta yleisten laatuvaatimusten puitteissa?

19.38 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Tämän lain keskustelu kulminoituu ainakin henkilökohtaiselta tasolta aika lailla siihen puoleen tuntiin eli 30 minuuttiin. Jos-

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

kus se on riittävä aika, joskus se ei riitä. Tänään täällä salissa debattia käytiin ministerin läsnäollessa noin se puoli tuntia, 30 minuuttia. Siitä jäi varmasti monelle kollegalle se tunne, että se ei ollut riittävä. Olisi tarvittu pidempi aika. Palaan vielä puheen loppuvaiheessa tähän puoleen tuntiin tarkemmin.

Lähetekeskustelussa olevassa terveydenhuoltolain muutoksessa on kyse siitä, että lakiin lisättäisiin uusi säännös, jonka mukaan sairaanhoitopiiri voisi järjestää leikkaustoimintaa toimintayksikössä, jossa on varmistettu riittävä päivystysvalmius ja potilasturvallisuus ilman, että yksikössä on ympärivuorokautinen yhteispäivystys. Säännöksessä määriteltäisiin siis tällaisen toiminnan kriteerit. Kaiken kaikkiaan tämä lakiesitys siis mahdollistaa anestesiaa ja leikkaussaliolosuhteita edellyttävän kiireettömän leikkaustoiminnan tai yleisanestesiaa edellyttävien muiden kiireettömien toimenpiteiden tekemisen myös sellaisissa toimintayksiköissä, joissa ei ole ympärivuorokautista yhteispäivystystä.

Näen kuitenkin toisin kuin tässä salissa on sanottu, eli että tämä esitys nimenomaan synnyttäisi yksityispuolen leikkaustoiminnan. Sitä vaikutusta sillä ei ole, koska sitä yksityisen puolen leikkaustoimintaa on ollut jo ennen tätä vuotta ja ennen tätä hallituskautta, eikä tämä esitys kosketa kymmeniä julkisia sairaaloita mutta koskettaa kuitenkin muutamia, ja muutos olisi täysin ymmärrettävästi varsin iso niissä aluesairaaloissa, joita tämä koskettaa.

Mitkä edellytykset ovat aiheuttaneet kaikkein eniten ihmetystä? Vaikka nyt on kyse siis lähetekeskustelusta, jonka jälkeen sosiaali- ja terveysvaliokunta vasta aloittaa hallituksen esityksen käsittelyn, niin valmistelun aikana on ihmetystä aiheuttanut eniten esitys, että potilas tulisi pystyä siirtämään tukisairaalaan 30 minuutissa. Tämä merkitsee joidenkin yksityisten leikkaustoimintaa tekevien yksiköiden osalta merkittävää muutosta tai jopa lakauttamista. Valmistelun aikana eri tahot ovat esittäneet myös pidempiä aikarajoja, 45:tä minuuttia tai 60:tä minuuttia. Mutta potilasturvallisuuden varmistamiseksi STM, sosiaali- ja terveysministeriö, on pitäytynyt valmistelussa 30 minuutin aikarajassa. Myös aikarajojen poistamista ja niiden korvaamista muilla laatuksiteereillä on ehdotettu. Kattavien leikkaustoimien laatuksiteerien valmistelu olisi iso työ, ja näköjään tällä aikataululla se ei ole ollut mahdollista.

Tämä 30 minuutin aikaraja tuntuu kuitenkin suhteettoman pieneltä siinä mielessä, että jos ajatellaan esimerkiksi kotikaupunkiani Oulua, se 30 minuuttia saattaa siellä, kuten monissa muissakin kasvukeskuksissa, mennä jo ruuhkassa, ja näin ollen nyt tämä 30 minuutin aikaraja, jos siihen ei sosiaali- ja terveysvaliokunta tule poikkeusta tai joustavuutta tekemään, olisi painava kriteeri joidenkin sairaaloiden osalta. Esimerkiksi Pohjois-Pohjanmaalla eli Oulun yliopiston sairaalan alueella tämä 30 minuutin aikaraja koskettaa nimenomaan Raahan sairaalaa. Raahan sairaala toimii kiinteässä yhteistyössä sairaanhoitopiirin kanssa, ja leikkaustoiminta perustuu sairaanhoitopiirin sisällä sovittuun toimivaan työnjakoon. Raahan sairaalasta on matkaa Ouluun noin 60 minuuttia henkilöautolla. Tietenkin hälytysajoneuvolla sinne pääsee nopeammin, mutta ei kuitenkaan missään tapauksessa 30 minuutin aikarajassa. Raahan sairaalassa leikkaustoiminta on myös taloudellisesti tehokasta, ja mikäli leikkaustoiminta lopetettaisiin, on vastaava kapasiteetti löydettävä jostain muualta. Oulun yliopiston sairaalassa Tulevaisuuden sairaala -hanketta ja investointeja tehdään tulevien 4–5 vuoden aikana, ja siinä mielessä leikkaustoiminnan vastaavan kapasiteetin hankkiminen esimerkiksi sieltä olisi kriittistä. Leikkaustoiminnan lopettaminen vedoten siihen 30 minuutin aikarajaan ei siis ole toiminnallisesti eikä taloudellisesti tässä vaiheessa perusteltua.

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

Raahen kuntayhtymän johtaja Hannu Kallunki onkin esittänyt, että tästä käsittelyssä olevasta terveydenhuoltolain muutoksesta tulisi poistaa tuo 45 §:n kolmas momentti, joka siis kuuluu: ”Leikkaustoiminta, joka edellyttää leikkaussaliolosuhteita ja anestesiaa, tulee kokonaisuudessaan koota niihin sairaaloihin, joissa on ympärivuorokautinen perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteispäivystys.” Näin ollen jätettäisiin aluesairaalan leikkaustoiminta ja siihen liittyvä työnjako tulevien maakuntien ratkaistavaksi. Tämä muutos ei sinänsä vaarantaisi tämän lain muutoksella muutoin tavoiteltua keskussairaaloiden välistä työjakoa.

Kun sosiaali- ja terveysvaliokunta aloittaa lain käsittelyn, toivonkin, että erityisesti tähän aikarajaan, josta siis valmistelun yhteydessä on ollut ainakin 30:tä minuuttia, 45:tä minuuttia ja 60:tä minuuttia esillä, sosiaali- ja terveysvaliokunta tulee paneutumaan.

19.44 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! On oikeastaan aika surullista, että tänäänkin on kuultu, kuinka vahva tahto eduskunnassa on yli hallitus—oppositio-rajojen muuttaa tätä lainsäädäntöä ja kuinka vahvasti on käytetty puheenvuoroja sen puolesta, että myöskin julkisten aluesairaaloiden toimintaa olisi pitänyt arvostaa aivan yhtä lailla. Kuka tätä lakia puolustaa? Missä ovat ne ihmiset, jotka ovat sitä mieltä, että tämä laki tai tämä keskittäminen on ollut hyvä ratkaisu? Niidenkin hallituspuolueiden edustajien puheenvuoroissa, joissa on ikään kuin yritetty ymmärtää, mitä tällä lailla haetaan, on kuitenkin nähty aivan samanlaisia riskejä kuin opposition puheenvuoroissakin.

Miksi alueet eivät ole saaneet päättää työnjaosta? Se on keskeinen, tärkeä kysymys. Alueilla on osaamista ja tietämystä siitä, miten voitaisiin päättää keskenään esimerkiksi työnjaosta leikkaustoiminnassa niin, että koko alueen paras toteutuisi. Ja miten keskusta on voinut tähän suostua? Tässä on kysymys myöskin alueiden elinvoimasta ja alueiden elinvoimapolitiikasta. Olen kuvitellut, että kaikenlainen tällainen pakkokesittäminen ei ole aikaisemmin käynyt, mutta nyt tällaisiin päätöksiin suostutaan.

Syksyllä 2017 eduskunnassa edustaja Henriksson teki lakialoitteen, jolla pyrittiin korjaamaan tätä ongelmaa. Tämä siis tiedettiin ja nähtiin. Itse asiassa useissa, lukuisissa palaverissa, joissa on ollut kansanedustajia yli hallitus—oppositio-rajojen — ja minäkin olen päässyt olemaan tällaisissa keskusteluissa mukana — on tavattu ministeriä, pyritty kertomaan alueelta se viesti, mitä on tapahtunut jo aikaisemmalla keskittämispäätöksellä mutta myöskin mitä tulisi tapahtumaan alueilla siitä jälkeen jääneillä osioilla. Sitä vielä yritettiin tämän lakialoitteenkin kautta lopulta korjata ja muuttaa vielä suuntaa, kun nähtiin, että ollaan tekemässä virheratkaisuja aluesairaaloiden toiminnan lakkauttamisen osalta. Mutta ei mitään: pysyttiin tiukasti kiinni päätöksessä, joka oli tehty, jossa vedottiin säästöihin ja potilasturvallisuuteen.

Kuten me tiedämme, säästöt eivät ole toteutuneet. Potilasturvallisuuden osalta ei ole ollut ongelmia, sellaisia ongelmia, joihin syihin vedoten olisi voitu näitä muutoksia tehdä. Ja nyt sitten tuodaan tällainen esitys eduskuntaan, jossa itse asiassa todetaan, että se potilasturvallisuus ja ne toimenpiteet, joita aluesairaaloissa tehtiin, ovatkin nyt sallittuja näitten yksityisten osalta, kun on 30 minuutin aikarajan päässä.

19.47 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Minulle jäi kovin epäselväksi kuunnellessani ministeriä tänä päivänä, miksi hallitus halusi tuoda tämän esityksen tänne eduskuntaan. Minun mielestäni ministeri ei pystynyt perustelemaan uskottavalla tavalla tämän lakiesityksen hyötyjä ainakaan palveluja tarvitsevien kansalaisten näkökulmasta. Mi-

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

nun on erityisen vaikea ymmärtää keskustan toimintaa tässä asiassa. Kokoomus kyllä sai, mitä halusi, mutta mitä ihmettä keskusta saa? Keskusta on puhunut aina alueiden puolesta ja alueellistamisesta, mutta nyt ollaan kyllä keskittämässä terveyspalveluja ihan viimeisen päälle. Tosin keskusta on tainnut luopua alueiden puolustamisesta jo tämän hallituskauden alusta alkaen. Tämä on näkynyt monissa muissakin asioissa kuin tässä asiassa.

Tämänkin lakiesityksen kohdalla jää kysymään, miksi vaikutusten arviointia ei ole tehty kunnolla. Esimerkiksi alueelliset vaikutukset puuttuvat lähes kokonaan tästä lakiesityksestä, ja muutenkin kovin köykäinen on tuo vaikutusten arviointi, kun katsoin tuota esitystä. Minä luulen, että jos hallitus olisi tehnyt perusteellisen hyöty–haitta-analyysin, niin tämä esitys olisi jäänyt tekemättä, sillä tästä esityksestä eivät hyödy muut kuin yksityiset terveysyritykset.

19.49 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Täällä aiemmin keskustelussa osa kollegoista nosti esiin, että tämä lainsäädäntö aloittaa yksityisen leikkaustoiminnan ja tavallaan suurentaa sitä leikkaustoimintaa. Sattui juuri silmään sosiaali- ja terveysministeriön ylijohtajan Kirsi Varhilan uusiin blogi, ja lainaan nyt siitä blogista näitä määriä. Eli Hyvinvointialan liitto on arvioinut, että julkinen ostaa leikkauksia yksityiseltä vuositasolla noin 300 miljoonalla eurolla. Näistä nukutuksessa tehtävien leikkausten volyymi on sosiaali- ja terveysministeriön arvion mukaan noin 170 miljoonaa euroa. Uusien kriteerien myötä 80 prosenttia yksityisten nykyisestä volyymista olisi jatkossa lain mukaista, joten yksityisten volyymi vähentynee nykyisestä ja samalla selkiytyy, missä ja millaisissa yksiköissä voidaan tehdä leikkauksia julkisella rahalla. Käsittelyssä oleva hallituksen esitys edistää osittain myöskin sitä integraation puolta, mutta varmasti on myöskin kritiikkiä.

Lopuksi kuitenkin vielä sanon, että puolustan ministeri Saarikkoo, vaikka en aivan koko aikaa kuullutkaan debattia, siinä mielessä, että tämä laki laittaa yksityisen ja julkisen puolen samalle tasolle, vaikkakin toivon, että tähän aikamääreeseen sosiaali- ja terveysvaliokunta vielä palaa.

19.51 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! On vielä todettava tästä 30 minuutin aikarajasta ja sen keinotekoisuudesta: Minusta on jotenkin nurinkurista, että esimerkiksi Satakunnassa potilas voi ajaa Raumalta autollaan Poriin leikattavaksi, olla siellä päiväkirurgisessa operaatiossa päivän ajan ja tulla iltapäivällä palautetuksi takaisin kotiinsa Raumalle, ja jos sitten sattuu jotain sen jälkeen, hän on pidemmän kuin tämän 30 minuutin aikarajan päässä, ja se ei ole potilasturvallisuusriski, mutta jos asia tehtäisiin toisinpäin, niin että tämä Raumalla asuva henkilö ajaisi aamulla autollaan siihen Rauman aluesairaalaan ja siellä olisi tehty leikkaus ja hän olisi lyhyemmän matkan päässä ollut päiväkirurgisen toimenpiteen jälkeen kotonaan toipumassa, niin se on potilasturvallisuusriski. Tässä on jotain kovin kummallista ja nurinkurista, mitä ainakaan minä en ymmärrä, enkä ole ainut. Esimerkiksi HUSin Lasse Lehtonen on nostanut aivan vastaavan asian esille todeten, että tämä 30 minuutin aikaraja ei toimi esimerkiksi päiväkirurgiassa juuri siitä syystä, että potilas voi olla sadan kilometrin päässä sairaalasta kotonaan, kun komplikaatiot alkavat. ”Jos kiireettömiä leikkauksia tehdään päiväsaikaan ja siellä on sekä leikkaava lääkäri että anestesiälääkäri paikalla, niin en tiedä, onko tämä aikaraja nyt sitten oleellinen turvallisuuslisä”, toteaa Lehtonen.

Lisäksi esityksessä on ristiriitaisuuksia siltäkin osin, että esityksen tavoitteissa todetaan, että erikoissairaanhoidon työnjakoa ja päivystystä koskevilla uudistuksilla tavoiteltiin

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

säästöjä ja nyt esitettävät muutokset on tarkoitus toteuttaa siten, että säästötavoitteet voidaan toteuttaa. Tämä todetaan siis esityksen tavoitteissa. Kuitenkin kun myöhemmin lueskelen taloudellisia vaikutuksia, niin siellä todetaan, että esityksellä ei arvioida olevan merkittäviä taloudellisia vaikutuksia. Kuinka siis nyt on? Onko tämän esityksen tarkoitus olla osa säästövaikutuksia ja säästöleikkaustoimenpiteitä, vai onko niin, että tällä esityksellä ei ole taloudellisia vaikutuksia?

No, en tiedä, mitä vaikutuksia tällä sitten lopulta on, koska tässä tietenkin alkaa aikakin tulla vastaan siinä, ehtiikö tämä lakiesitys enää eduskunnassa menemään läpi ennen kauden loppumista. Siitä seuraakin, että jos tämä ei ehdi enää toteutua ennen eduskuntakauden päättymistä, niin toiminta siis nykyisellään lienee laitonta ja avit ilmeisesti ovat puutumassa silloin nykyiseen toimintaan, ja iso kysymys onkin, mitä tapahtuu sitten, jos tämä esitys ei läpi mene.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tuloverolain ja rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 304/2018 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle veropohjan rapautumisen ja voitonsiirron estämiseksi verosopimuksiin toteuttavista toimenpiteistä tehdyn monenvälisen yleissopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 307/2018 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kansainvälisten veroriitojen ratkaisumenettelystä, verotusmenettelystä annetun lain 89 §:n 3—5 momentin kumoamisesta ja rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetun lain 22 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 308/2018 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 138/2018 vp

12. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 10.1.2019 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 19.54.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola